

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vyhlášení nezávislosti Kosova a jeho
uznání jako státu

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal, způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Plzni, březen 2018

.....
Stolejda Matěj

Poděkování

Chtěl bych tímto poděkovat svému vedoucímu diplomové práce JUDr. Josefu Mrázkovi, DrSc.. A dále také všem svým přátelům a známým za pomoc s překlady a zejména za pomoc s opatřením potřebné literatury.

Obsah

Seznam Použitých zkratek	7
Úvod	1
1. Obecně o Kosovu.....	3
1.1 Základní informace	3
1.2 Albánci na Kosovu.....	3
1.3 Srbové na Kosovu.....	4
2. Historie Kosova	5
2.1 Středověké Kosovo do obsazení Osmanskou říší	5
2.1.1 Bitva na Kosově poli.....	6
2.2 Kosovo v Osmanské říši	6
2.3 Období válek.....	7
2.3.1 Balkánské války	8
2.3.2 První světová válka.....	8
2.3.3 Období mezi světovými válkami	9
2.3.4 Druhá světová válka.....	10
2.4 Kosovo součástí Jugoslávie	11
2.4.1 Titova Jugoslávie	11
2.4.2 Nástup Miloševiče	12
2.4.3 Bouřící se Kosovo.....	14
2.4.4 LDK	15
3. Nezávislost Kosova.....	16
3.1 Vyhlášení nezávislosti 1991	16
3.2 UÇK.....	17
3.3 Válka o Kosovo	18
3.3.1 První fáze	18
3.3.2 Druhá fáze.....	20
3.3.3 Úder NATO	22
3.4 Následky rezoluce č. 1244.....	23
3.4 Ahtisaariho plán.....	26
3.5 Vyhlášení nezávislosti Kosova 2008	26
4. Právo národu na sebeurčení vs. právo na územní celistvost	28
4.1 Pojmové vymezení.....	28
4.1.1 Stát	28
4.1.2 Způsoby vzniku státu	29
4.1.3 Secese a vyhlášení nezávislosti.....	30
4.1.4 Sukcese	30

4.1.5 Uznání státu	31
4.1.6 Národ	33
4.1.7. Uznání za povstalce	34
4.2 Právo národu na sebeurčení	35
4.2.1 Mezinárodní soudní dvůr a právo na sebeurčení národů	38
4.3 Právo na územní celistvost	39
5. Konsekvence Kosova v rámci mezinárodního práva	42
5.1 Uznání Kosova a zapojení do mezinárodních organizací	42
5.1.1 Uznání kosova	42
5.1.2 Zapojení do mezinárodních organizací	42
5.2 Posudek Mezinárodního soudního dvora	43
5.2.1 Podání žádosti	43
5.2.2 Otázka projednatelnosti	44
5.2.3 Rozhodnutí soudu	45
5.2.4 Právo na sebeurčení a integritu státu	46
5.2.5 Nesouhlasná stanoviska	46
5.2.6 Vlastní zhodnocení posudku Mezinárodního soudního dvora	47
5.3 Česko-Kosovské vztahy	48
5.1.1 Uznání Kosova	51
5.1.2 Současný vztah Kosova a České republiky	51
5.1.3 Vlastní hodnocení českého uznání nezávislosti Kosova	52
5.2 Kauza Milošević	52
5.2.1 Průběh soudního líčení	53
5.2.2 Vlastní názor	54
6. Současná situace v Kosovu	56
6.1 Republika e Kosovës	56
6.2 Ekonomická situace Kosova	57
6.3 Politická situace	57
6.4 Propojení politiky s organizovaným zločinem	58
6.5 Vliv albánského obyvatelstva na sousední státy Kosova	59
6.5.1 Konflikt v Srbsku	60
6.5.2 Konflikt v Makedonii	61
6.6 Bondsteel	62
7. Vlastní zhodnocení	64
Závěr	67
Резюме	69
Zdroje	71

Použitá knižní literatura	71
Internetové zdroje	73
Odborné články	76
Film	76
MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ DOKUMENTY	76
Akademické práce	78

Seznam Použitých zkratek

AAK - Aliance pro budoucnost kosova (Aleanca për Ardhmërinë e Kosovës)

EU - Evropská unie

EULEX - The European Union Rule of Law Mission in Kosovo - mise Evropské unie k prosazování práva v Kosovu

ICTY - Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia)

Interpol - Mezinárodní policejní organizace (International Criminal Police Organization)

Království SHS - Království Srbů, Chorvatů a Slovinců

LDK Demokratická liga Kosova (Lidhja Demokratike e Kosovës)

MSD - Mezinárodní soudní dvůr

NATO - Království SHS

NLA - Národně osvobozencká armáda (Makedonie) (National Liberation Army)

OBSE - Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE; anglicky Organization for Security and Cooperation in Europe, OSCE)

OSN - Organizace spojených národů

PDK - Demokratická strana Kosova (Partia Demokratike e Kosovës)

RB (OSN) - Rada bezpečnosti

SAJ - Srbská protiteroristická jednotka

SAJ - Srbské protiteroristické jednotky

SKS - Svaz komunistů Srbska

SRJ - Svazová republika Jugoslávie

TMK - Ochranné jednotky Kosovo (Trupat e Mbrojtjes së Kosovës)

UÇK - Kosovská osvobozencká armáda (Ushtria Çlirimtare e Kosovës)

UÇPMB - Osvobozencká armáda Preševo, Medveđa and Bujanovac (Srbsko)

UMNIK - Mise OSN na Kosovu

VS (OSN) - Valné shromáždění

Makedonie - stát (republika) Severní Makedon

Úvod

Celá má diplomová práce je věnována Kosovu, zejména jeho jednostrannému vyhlášení nezávislosti a s ním spojeným uznáním, coby státu z pohledu mezinárodního práva. Staví proti sobě argumenty, které nezávislost Kosova podporují a argumenty, které si s ní odporují. Popisuje také vztah dvou základních etnik, které v oblasti žijí a to konkrétně Srbů a Albánců a vývoj jejich soužití . Práce popisuje základní právní principy a pojmy spojené s vznikem států, právo na územní celistvost a právo na sebeurčení národa. Konečně pak s ohledem na tyto vztahy nastiňuje specifický proces, kterým Kosovo do dnešních dní prošlo a popisuje současné vztahy s ostatními subjekty mezinárodního práva (státy, které jej uznávají na straně jedné a státy, které je uznat odmítají na straně druhé) včetně odůvodnění jejich postojů. Cílem práce je shromáždit podklady, pro posouzení, zda je Kosovo státem sui generis, či správní jednotkou v rámci Srbska. Zda je současný stav v souladu s prameny mezinárodního práva. Z těchto podkladů pak ke konci práce vyvozují svá osobní stanoviska, která také vždy zdůvodňují.

Během práce jsem se snažil, aby skutečnosti, které prezentuji uvádělo co nejvíce zdrojů co možná nejshodněji. Velmi často jsem se tak vyhýbal například přesným počtům obyvatel či obětí, pokud se jednotlivé zdroje v těchto počtech výrazně rozcházely. Případně jsem citoval jeden údaj s poznámkou, že je jinde uváděn i údaj jiný. První část práce (kapitoly 2; 3; 4) jsem pracovníčně nazval částí „teoretickou“, v této části jsem se pokoušel poskytnout co nejobjektivnější informace k danému tématu. První část by tak neměla výrazněji upřednostnit názor jedné strany před druhou. V části druhé pak popisují již konkrétní příklady průběhu cesty Kosova za nezávislostí. Zde pak často prezentuji i svá vlastní stanoviska a názory, ty se však snažím podávat tak, aby bylo jasné co je popisem skutečnosti a co mým osobním názorem.

Metodicky pak je celá práce členěna do sedmi kapitol (dále členěných do podkapitol), kdy každá pojednává o daném problému z jiného úhlu pohledu. **První kapitola** je stručným představením území Kosova a dvou hlavních etnik (Srbů a Albánců). **Druhá kapitola** pak popisuje historický vývoj, který je důležitý pro posouzení legitimity nároků obou etnik na toto území. V historické části jsem se snažil držet pouze okolností, které se týkaly bezprostředně kosovského území. Nepopisují tak příliš podrobně mezinárodní vztahy okolních států, které

však jistě měly určitý dopad i na vývoj Kosova. Takovými okolnostmi může být politický vývoj během světových válek, nebo krvavý proces rozpadu Jugoslávie. **Třetí kapitola** se pak popisuje obě vyhlášení nezávislosti Kosova a konflikt vedoucí až k dnešní rozporuplné situaci Kosova. Důraz je zde kladen na právně-státotvorný postup. **Čtvrtá kapitola** je pak věnována teoretickému ukotvení pojmů státu a nezávislosti v rámci mezinárodního práva s důrazem na právo na sebeurčení národů a právu na územní celistvost, jak je definuje mezinárodní právo. **Pátá kapitola** se věnuje vztahu ostatních států k problematice nezávislosti Kosova (zvláště pak také vztahu České republiky ke Kosovu) a postoji Mezinárodního soudního dvora a jeho rozsudkům. **Šestá kapitola** pojednává o současné situaci Kosova z různých úhlů pohledu a jeho „státnímu“ uspořádání. **Poslední kapitola** je pak mým vlastním zhodnocením celé problematiky.

1. Obecně o Kosovu

1.1 Základní informace

Kosovo je vnitrozemním územím nacházející se na Balkánském poloostrově, mezi Albánií, Černou Horou, Makedonií a Srbskem. Rozloha této oblasti činí 10 908 km² a žijí zde necelé dva miliony obyvatel. Převážně hornatý region patří v současnosti k nejchudším a nejnestabilnějším regionům v současné Evropě. Přestože území oplývá zásobami hnědého uhlí a kovů (zejm. olova, niklu a zinku), nejdůležitějším prvkem hospodářství zůstává nadále zemědělná výroba. Největším etnikem na Kosovu jsou nyní kosovští Albánci následovaní Srby, jejichž soužití tvoří důležitou otázku této práce. Vedle nich zde samozřejmě žijí i jiné menšiny zejména Turci a Romové. Stejně tak zůstává Kosovo nejednotné i nábožensky, kde je nyní majoritním náboženstvím islám (vyznavači zejména z řad Albánců a Turků) s protipólem v podobě pravoslavného křesťanství (zejména Srbové). Jak napovídá téma diplomové práce, zásadní otázkou této oblasti je, komu vlastně území patří, resp. jedná-li se o samostatný stát nebo část státního celku. Zatímco srbská Ústava oblast Kosova vnímá jako dva správní obvody, Kosovo a Metochii, které pokládá za nedělitelné území Srbské republiky, Kosovo jednostranně vyhlásilo 17. února 2008 samostatnost. Vzniklá Republika Kosovo je tedy mnoha státy uznána jako nezávislý stát, zatímco jiné státy její autonomii odmítají. Hlavním správním a zároveň správním městem Kosova je Priština s necelým půlmilionem obyvatel. Toto město je sídlem akademických, politických i vojenských institucí. Úředními jazyky na Kosovu jsou albánština, srbština a lokálně také turečtina (např. Prizern). Jednostranně učiněné vyhlášení nezávislosti je jen pokračováním dlouholetého vývoje vztahů mezi dvěma výše zmíněnými entitami, které se na Kosovu dlouhodobě střetávají.

1.2 Albánci na Kosovu

Kosovští Albánci hovoří albánsky stejně jako obyvatelé sousední Albánie, což je svým způsobem specifický indoevropský jazyk, bez větší podobnosti s ostatním indoevropskými jazyky. Tento jazyk se dělí na dvě jazykové větve. Větev Gegů, užívaná v severních částech Albánie, (právě i na Kosovu) a větev Tosků, jež je významnější na jihu Albánie a je více ovlivněna řečtinou. Nejasný jazykový původ je spojen i nejasným původem samotných Albánců. Jejich předkové žili v horách na území Albánie a Kosova jistě již v raném středověku,

coby kočovné kmeny, které díky své izolovanosti unikly asimilaci s ostatním obyvatelstvem. Společnost byla založena na silných kmenových a rodových vazbách, které jsou dodnes významným prvkem v albánské společnosti. K tomuto kmenovému uspořádání se váží i dodnes živé zvyklosti a právní obyčeje, které jsou pro Albánce specifické, jako důraz na čest k rodině, silné postavení slibu, případně krevní msta. Je však možné, že na daném území žili předchůdci Albánců již mnohem dříve. Některé zdroje je mnohdy spojují se starověkými Ilyry, konkrétně s kmenem Dardanů. Ilyrové byli usazeni na území dnešní Albánie, Kosova, Makedonie a jižní části Srbska již za dob antického Řecka. A právě v Ilyrech by tedy mohli mít moderní Albánci své předky. *Nálezy archeologického a antropologického charakteru z četných vykopávek tuto teorii ovšem dokázat nemohou a pro jediný spolehlivý důkaz, kterým jsou metody historické lingvistiky, nám chybí klíčový pramen - zachovaný a rozluštěný ilyrský text.*¹

1.3 Srbové na Kosovu

Mezi šestým a osmým stoletím našeho letopočtu se na území Balkánu začaly usazovat jihoslovanské kmeny, mezi nimi i předci současných Srbů. Po 10. století vytvořili Slované dva státní útvary, a to Rašku a Zetu. Rašku lze považovat za předchůdce Srbska, rozkládala se zejména v jižní a jihozápadní části dnešního Srbska a na území dnešního Kosova, zasahující do Makedonie a severní části dnešní Albánie. Stát vyznával pravoslavnou ortodoxní církev a choval vřelý vztah k Byzanci. Naproti tomu Zeta rozkládající se na území dnešní Černé Hory a severozápadní části Albánie (kolem Skadarského jezera), byla státem inklinujícím k latinské západní kultuře. Mezi těmito útvary docházelo ke konfliktům až do doby, než Raška pohltila Zetu. Zde začíná výrazný vliv pravoslavné církve na obyvatele této oblasti, která je zejména pro Srbské obyvatelstvo signifikantní dodnes. Propojení církve a Srbského státu pak završil rod Nemanjić, konkrétně dva bratři. Štěpán, který zakládá srbské království a roku 1217 se nechá korunovat srbským králem. O dva roky později zakládá samostatnou srbskou pravoslavnou církev, kde se právě jeho bratr Rastko stává historicky prvním arcibiskupem a je také známý, coby patron Srbů, Svatý Sáva.²³

---

¹přím. cit. GIRGLE, Patrik. *Kosovo*. 2. vyd. Praha: Libri, 2009. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-433-3. str. 9

2. Historie Kosova

2.1 Středověké Kosovo do obsazení Osmanskou říší

Ve zkratce můžeme říci, že území Kosova, stejně jako celá oblast středního Balkánu, spadalo střídavě pod tři hlavní síly v dané oblasti. Šlo o Bulharsko, Byzanc a Srbsko, které nakonec všechny pohltila Osmanská říše. Co se týče Albánie, ta přílišné státotvorné tendence neprosadila, snad kromě pokusu o založení albánského státu s centrem v Drači (Durrësi). O něj se pokusil Karel I. Neapolský na počátku 13. stol., avšak albánský stát moc dlouho nevydržel.⁴ Naopak význam Srbů v oblasti od 13. století vzrůstal. Vrchol raného srbského státu nastal za vlády krále Štěpána Dušana. *Štěpán Dušan (vládl 1331-1355), jehož vojenské výboje zahrnují do Srbska celou Albánii a většinu dnešního Řecka (až po Peloponés). Štěpán byl během své vlády skutečným hegemonek Balkánu, což potvrdil roku 1346 povýšením arcibiskupství na patriarchát (přes nesouhlas Cařihradu) se sídlem v Kosovské Peči a svou korunovací na cara, čímž získal postavení rovnocenné byzantskému císaři.*⁵ Po smrti Štěpána Dušana se však říše rozpadla na menší državy. Pro význam, který Kosovo pro Srby má, je důležité si uvědomit, že Srbsko ve středověku bylo situováno výrazně jižněji než dnes. Rozkládalo se na území dnešní jižní části Srbska, na Kosovu a v dnešní Makedonii. O čemž svědčí i středověká centra Srbska, kterými byly zejména Péc, Ochrid a Skopje. Význam Kosova v rámci Srbska hodnotí mnoho zdrojů různě. *Pro srbský středověký stát představovalo Kosovo spíše zeměpisné těžiště, než kulturně politické jádro. Jeho hlavní význam spočíval v intenzivním využívání nerostného bohatství (olovo, zinek...). Na území Kosova nikdy neleželo srbské hlavní město, oficiální rezidenci zůstal hrad Ras, od roku 1290 pak Skopje. Výrazný symbolický význam středověkého Kosova vyplývá zejména z jeho církevních památek, které jsou bezpochyby nejvýznamnějším pomníkem srbského*

---

³TEJCHMAN, Miroslav a kol. *Dějiny jihoslovanských zemí*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998. ISBN 80-7106-266-9. str.45-48

⁴BELL, Andrew. *Etnické čistky: Bosna, Kypr, Karabach, Kosovo, Palestina, bývalý Sovětský svaz, Rwanda a Burundi, Srí Lanka, Transylvánie, Ulster*. Praha: Práh, 2003. ISBN 80-7252-070-9. str. 175

⁵přím. cit. GIRGLE, Patrik. *Kosovo*. 2. vyd. Praha: Libri, 2009. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-433-3. str. 12

*kulturního dědictví, ať už jde o sídlo arcibiskupství v Peći, nebo kláštery v Dečani a v Gračanici.*⁶

2.1.1 Bitva na Kosově poli

Ještě významnější než samotná náležitost Kosova, k výše zmíněným státním útvarům se může zdát umístění pro Srby historicky rozhodující bitvy, která se na Kosově odehrála. Dne 28. června 1389 se odehrála bitva na Kosově poli, kde proti sobě stanula srbská vojska vedená Lazarem Hrebeljanovićem (představující síly pravoslavného křesťanství), proti přesile vojsk Osmanské říše vedených Muradem I. (vyznávající islám). Oba velitelé v této bitvě našli svoji smrt. Tato bitva se stala klíčovým momentem srbských dějin, který ještě posílil legendy, o které se opřel srbský výklad dějin ve 20. století. Samotný průběh ani výsledek bitvy pro tuto práci není důležitý, v hodnocení výsledku se mnohdy rozcházejí i dostupné zdroje. Některé považují tuto bitvu za rozhodné vítězství Osmanské říše.⁷ Jiné uvádějí, že v bitvě došlo podle dobových pramenů k vítězství Srbska, které se vlivem následujících okolností stalo spíše remízou obou armád.⁸ Faktem zůstává, že ať už bezprostředně po bitvě nebo v následujících několika letech obsadila Osmanská říše takřka celou oblast Balkánu. Porazila i někdejší srbské rivaly, Byzantskou říši a Bulharsko, a na staletí ovládla celý prostor.

2.2 Kosovo v Osmanské říši

Zejména počátek turecké nadvlády se nesl ve znamení náboženské tolerance. Silnější muslimské enklávy se utvářely ve větších městech, kam přicházeli vládní úředníci a usazovali se zde i osmanští obchodníci, ale většinu venkovského obyvatelstva tvořili křesťané. Na druhou stranu je známé, že ona tolerance jiného vyznání nebyla samoúčelná. Příslušníci nemuslimského vyznání byli podrobeni vyššímu zdanění než privilegovaní muslimové. Toto zdanění se různě měnilo podle potřeb Osmanské říše (ve válečných stavech narůstalo). Zpočátku taktéž nedocházelo k významné migraci obyvatelstva mezi Srbskem,

---

⁶přím. cit. GIRGLE, Patrik. *Kosovo*. 2. vyd. Praha: Libri, 2009. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-433-3. str. 1

⁷BELL, Andrew. *Etnické čistky: Bosna, Kypr, Karabach, Kosovo, Palestina, bývalý Sovětský svaz, Rwanda a Burundi, Srí Lanka, Transylvánie, Ulster*. Praha: Práh, 2003. ISBN 80-7252-070-9. str. 143

⁸GIRGLE, Patrik. *Kosovo*. 2. vyd. Praha: Libri, 2009. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-433-3. str. 15-16

Kosovem a Albánií, tudíž na Kosově zůstávala křesťanská majorita (jak pravoslavná tak i katolická forma). Nutno podotknout, že v této době byla i většina albánských obyvatel stále ještě křesťany. Náboženský zlom přišel až na konci 15. století, kdy bylo eliminováno křesťanské povstání proti Turkům v Albánii, vedené Skanderbegem (Jiří Kastriota), dnes albánským národním hrdinou

Od 17. století výrazně posílila islamizace, zejména Albánci začali houfně přijímat tuto víru. Změna víry jim přinášela nejen daňovou úlevu, ale i jiné výhody, které tato majoritní víra tehdejší říše poskytovala. Jelikož byli Albánští muži zdatní bojovníci, vstupovali do armády, kde si mnozí vybudovali slušnou kariéru. Dokonce někteří nejvyšší velitelé Osmanské říše byli Albánského původu. Albánská islamizace stále sílila, až se islám stal majoritním náboženstvím mezi Albánci. Po porážce Turků u Vídně roku 1683 se dostala rakouská armáda i na území Kosova, nemuslimské obyvatelstvo, zejména srbské, povstalo proti Osmanské říši. Ta ovšem odrazila rakouskou armádu a následně mnoho křesťanských rebelů donutila k migraci směrem na sever k uherským hranicím (dnešní Vojvodina). Tato událost je známá jako „Velké stěhování“. Na vyklizené území se nastěhovali zejména muslimové z Albánie. Což turecké úřady podporovaly, jelikož viděly v muslimských přistěhovalcích své spojence proti vzpurným křesťanům. Časté křesťanské vzpoury a následné odchody (odsuny) křesťanů z Kosova se v historii zopakovaly několikrát. To zapříčinilo, že srbské obyvatelstvo se usazovalo severněji od hranic původního Srbska a na Kosově se zvyšoval podíl obyvatelstva albánského.⁹

2.3 Období válek

Od 30. let 19. století se Srbsko začíná vymaňovat z područí Osmanské říše a po Rusko-turecké válce se prakticky s pomocí Ruska prakticky osamostatňuje. Oblast Kosova zůstává coby Sandžak pod tureckou správou, což ještě přispívá k útěku srbského obyvatelstva na sever do nového státu, které zase vytlačuje ne-srbské obyvatelstvo na jih, mimo hranice Srbska. Proto na sklonku 19. století tvoří převážně muslimští Albánci kolem 70% podílu obyvatelstva, zatímco Srbové

---

⁹BELL, Andrew. *Etnické čistky: Bosna, Kypř, Karabach, Kosovo, Palestina, bývalý Sovětský svaz, Rwanda a Burundi, Srí Lanka, Transylvánie, Ulster*. Praha: Práh, 2003. ISBN 80-7252-070-9. str. 175-176

kolem 20%¹⁰. I v Albánii začíná hnutí za národní osvobození, to má ovšem specifické postavení. Většina obyvatelstva žije pasteveckým a zemědělským životem, bez širšího vzdělání a k vymanění se z Osmanské říše mají lhostejný přístup. Vzdělané vrstvy Albánců se zase přílišně asimilovaly s tureckou správou. Silnou stránkou Albánců jsou však pevné rodové vazby, jazyk a tradiční zvykové právo Kanun.

2.3.1 Balkánské války

Balkánské války je označení konfliktů mezi lety 1912-1913. Země, jež se vymanily ze závislosti na Osmanské říši (Srbsko, Bulharsko, Řecko), se pokoušely získat zbytek Balkánského poloostrova, který ještě zaujímalo Turecko. To vše pod patronací Ruska, které zde bylo důležité mimo jiné proto, že tyto tři země se překrývaly v nárocích na území, které měly získat. První část války tak byla vedena proti Turecku, které se povedlo zatlačit téměř až před Istanbul, druhou pak vedlo Bulharsko proti Řecku a Srbsku, na jejichž stranu se přidalo i Turecko (které tak získalo část území zpět) a Rumunsko. Balkánské války skončily srpnu 1913 podepsáním mírové smlouvy. Díky těmto válkám Srbsko získalo východ Makedonie a větší část Kosova pod svou správu. Druhou část (území většiny Metochie) získala Černá Hora. V roce 1912 vzniká také samostatná Albánie s hlavním městem Drač (Durrësi). Srbsko mělo zájem na přístupu k Jaderskému moři, což si nepřálo Německo a Rakousko-Uhersko, a proto podpořily vznik Albánie. Srbsko si ponechalo (s přímluvou Ruska) Kosovo a Makedonii. Tak se stalo, že velká část albánského obyvatelstva zůstala mimo území Albánie.¹¹

2.3.2 První světová válka

První světová válka začala po atentátu na následníka rakousko-uherského trůnu Ferdinand d'Este 28. června 1914¹². Ten provedli v Sarajevu separatisté srbského původu a v jeho důsledku Rakousko-Uhersko vyhlásilo Srbsku (ač

---

¹⁰GIRGLE, Patrik. *Kosovo*. 2. vyd. Praha: Libri, 2009. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-433-3. str. 27 a následující

¹¹PELIKÁN, Jan. *Národnostní otázka ve Svazové republice Jugoslávii : geneze-vývoj-perspektivy*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1997. 87 s. ISBN 8071844829. str. 7

¹² Tento den se označuje Vidov dan (den svatého Víta) - jedná se o stejný den, co proběhla Bitva na Kosově poli.

separatisté nebyli řízeni srbskou vládou) válku. Vojska Trojspolku¹³ se chovala vůči Srbům nepřátelsky, a když dobyla srbská území, pořádala pogromy i na civilní obyvatelstvo. V roce 1915 bylo obsazeno i území Kosova, kde je albánští obyvatelé vesměs vítali. Také Albánie se stala kořistí německo-rakouských vojsk, zde se ovšem k obyvatelstvu chovali výrazně lépe, dokonce významně podpořili albánskou infrastrukturu a školství.¹⁴ Na konci roku 1916 vyvolala srbská část obyvatelstva na Kosovu povstání. Při něm rakousko-uherské, německé a bulharské jednotky potlačily a zabily až 15 tisíc lidí.¹⁵ Uvádí se, že bulharští vojáci působící na území Kosova a Makedonie se k obyvatelstvu chovali ještě hůře než jejich rakouští spojenci, vehementně se také snažili o násilné pobulharštění obyvatelstva. V tomto období přichází rozmach tzv. Četníků - skupin srbských nacionalistů, vedoucích partyzánskou válku proti nepřátelům Srbska. Jakýmsi protipólem Četníků bylo Kačacké hnutí. Jednalo se o albánské zbojníky, kteří kontrolovali velkou část kosovského venkova a stavěli se na odpor vůči komukoli, kdo s nimi nesouhlasil (zejména zbylí Turci a Srbové). Ke konci války se srbská armáda (ta byla v průběhu války stažena na Korfu) znovu zformovala a přes Soluň zatlačila společně se silami Dohody, vojska Trojspolku zpět. Srbsko se tak zařadilo po první světové válce mezi vítězné mocnosti.¹⁶

2.3.3 Období mezi světovými válkami

Po válce se Kosovo dostalo pod správu sjednoceného Království Srbů, Chorvatů a Slovinců (dále jen Království SHS¹⁷). V tomto státním útvaru měli Srbové dominantní postavení. Po první světové válce sice království SHS podepsalo smlouvu Saint Germaine, kde se v dodatku č. 51 zaručilo k právu menšin, avšak velmi brzy pochopilo, že tato smlouva bude vymáhána velmi benevolentně. Proto mělo snahu velmi razantně eliminovat vliv menšin na dění v království. Největším trnem v oku byli pro Srby Albánci, kteří majoritně vyznávali jiné náboženství, byli neslovanským elementem, a navíc si Srbové dobře pamatovali jejich výsady za doby osmanské okupace. Velmi razantně potlačovali Kačacké hnutí, což paradoxně velká část Albánců podporovala,

---

¹³ Spojenectví Německého císařství, Rakouska-Uherska a království Itálie. Itálie z důvodu opačných územních zájmů od Trojspolku odstoupila. Po čase z torza Trojspolku a jeho sloučením s Osmanskou říší a Bulharskem vznikly tzv. Ústřední mocnosti.

¹⁴ Došlo také ke sjednocení albánských jazykových dialektů

¹⁵ TEJCHMAN, Miroslav. *Balkán ve 20. století*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3178-3. str. 34

¹⁶ *Ibidem*, str 32-49

¹⁷ v originále *Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca / Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца*

protože se zbavila jejich mafiánských praktik. Kosovo, stejně jako Makedonie, nemělo v rámci království SHS postavení země, nýbrž bylo označováno za tzv. Staré Srbsko a bylo tak jen oblastní částí Srbska. Během tohoto období dochází k vysídlování Albánců a Turků z Kosova (částečně nuceně, částečně na základě výměny obyvatelstva).¹⁸ A následnému doosídlení oblasti Kosova občany z jiných částí království (zejména centrální Srbsko a neúrodné oblasti dnešní Bosny a Chorvatska).¹⁹ Tento přesun obyvatel měl změnit poměr slovanských a neslovanských obyvatel Kosova. *Je však možno říci, že poměr slovanského a neslovanského obyvatelstva se změnil jen nepatrně. Podle údajů z roku 1939 žilo na Kosovu 645 017 obyvatel, z čehož Slované (bez ohledu na vyznání) tvořili necelých 35% a neslovanské národy (krom Albánců například také Turci) 65%. Kolonisté v těchto počtech tak tvořili přibližně 9%.²⁰* Od roku 1929 se království SHS transformovalo na království Jugoslávie a nastal úpadek hegemonie Srbska v rámci tohoto celku. Přerod však byl přerušen II. světovou válkou.

2.3.4 Druhá světová válka

Německo v čele Osy²¹, po té co dobylo Francii, zaměřilo svůj pohled na Balkánský poloostrov. Jugoslávská vláda podepsala na konci března roku 1941 protokol o přistoupení k Ose, na základě něho získala jisté výhody (například záruku nedělitelnosti území a spoluúčast na vládnutí v Jugoslávii). Obyvatelstvo a armáda však s dohodou nesouhlasili a o dva dny později provedly ozbrojený puč. Osa tak 6. dubna zahájila bombardování srbských měst. Po necelých dvou týdnech byla válka s Jugoslávií u konce. Osa si rozdělila území Jugoslávského království mezi její jednotlivé členy. Kosovo bylo rozděleno mezi Itálii, Německo a Bulharsko. Bulharsku připadla velká část dnešní Makedonie a malá část na východě Kosova. Zde začal stejně jako za první světové války proces pobulharšování obyvatelstva. Německo spravovalo sever Kosova v okolí města Mitrovica, kde se nacházely strategické nerostné suroviny. Největší část Kosova společně s jihozápadem Makedonie byla spojena s Albánií pod patronací Itálie. Tak se historicky poprvé Albánci ze všech těchto zemí sjednotili v jednom státě,

---

¹⁸ ŠTĚPÁNEK, Václav. *Jugoslávie - Srbsko - Kosovo: kosovská otázka ve 20. století*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5476-9. str. 44-60

¹⁹ Co se týče počtu vysídlenců a nového osídlení prameny se liší (avšak ne výrazně).

²⁰ Příj. cit. - ŠTĚPÁNEK, Václav. *Jugoslávie - Srbsko - Kosovo: kosovská otázka ve 20. století*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5476-9. str. 77

²¹ Osa Berlín-Rím-Tokio je smluvní vojensko-politické uskupení mezi Japonskem, Německem a Itálií (následně i jejich satelitů).

který sice nebyl samostatný, ale ztělesňoval sen o Velké Albánii²². Itálie ponechala albánským úřadům poměrně velkou míru autonomie, zřídila také bezpečnostní sbory, které ovšem více než na bezpečnosti lpěly na šikaně srbského obyvatelstva. Itálie rovněž podpořila vzdělání v Albánii výstavbou sítě škol. I přes velkou míru autonomie nebyla Italská správa mezi obyvatelstvem příliš oblíbená. Albánský trh byl řízen Itálií, rolníci museli odevzdávat 20% výnosů a ekonomika musela vyživovat válčící italskou armádu. To vedlo Albánce k partyzánským tendencím. Ke konci války se mezi těmito skupinami nejvíce prosadilo komunistické hnutí v čele s Enverem Hoxhou (Hodžou). Ke konci války eskalovalo napětí mezi Srby a Albánci, kteří se snažili etnický dočistit Kosovo vyháněním srbského obyvatelstva. Po válce však oblast Kosova obsadila opět Jugoslávie, v jejímž čele stál komunistický partyzán a později prezident Josip Broz Tito. Hlavním ospravedlněním pro tento skutek bylo poukázání na kolaboraci velké části Albánců s fašistickým režimem, k čemuž přispěl i vznik albánské divize SS - SS Skanderbeg.²³

2.4 Kosovo součástí Jugoslávie

2.4.1 Titova Jugoslávie

Tito si byl vědom nutnosti normalizace vztahu Kosova a Jugoslávie. Na základě Ústavy Federativní lidové republiky Jugoslávie (FLRJ) v roce 1946 se Kosovo sice nestalo republikou v rámci federace, ale podobně jako Vojvodina bylo autonomní oblastí v rámci Srbska.²⁴ Kosovští Albánci byli uznáni za svébytnou menšinu, došlo k lokálnímu jazykovému zrovnoprávnění a podpoře albánských škol. Přesto se Albánci na Kosovu cítili být utlačováni, což ještě prohloubila názorová odlika Jugoslávie se SSSR, po které Albánie uzavřela hranice s Jugoslávií a na Kosovské Albánce bylo nahlíženo jako na pátou kolonu v rámci Jugoslávie. Kosovo bylo nejzaostalejší a nejchudší oblastí Federace. Proto vláda schválila program industrializace Kosova, který však byl využit zejména v těžebním a energetickém průmyslu, jehož produkty byly vykupovány za fixní ceny a nepřinášely tak výraznější příjem Kosovu. V 50. letech tvořilo srbské

---

²² Velká Albánie - hypotetický stát spojující území Balkánu s výraznou albánskou menšinou (Albánie, Kosovo, části Srbska, Černé Hory, Řecka a Makedonie)

²³ GIRGLE, Patrik. *Kosovo*. 2. vyd. Praha: Libri, 2009. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-433-3. str. 40 - 44

²⁴ resp. z právního hlediska měla postavení nižší, postavení Kosova a Vojvodiny se srovnalo až následující Ústavou v roce 1963 a upevnilo dodatky v roce 1967 a 1968

obyvatelstvo na Kosovu asi 30% populace, zaujímal však 68%²⁵ administrativních míst, v čemž Kosovští Albánci viděli pokračující diskriminaci. Nutno však podotknout, že velký vliv na této skutečnosti měla i vysoká negramotnost kosovských Albánců, která po válce činila 74%²⁶ a snižovala se velmi pomalu. Částečně k tomu přispěla také vláda ministra vnitra Alexandra Rankoviće (1953-1966), která se nesla v duchu silné srbské centralizace. Na přelomu 60. a 70. let došlo ke zlepšení poměrů Albánců na Kosovu. Po jeho odstoupení byli Albánci ještě více posíleni v občanských právech a byla založena např. Albánská univerzita a nakladatelství. I v tomto období dochází velmi často k protestům, které policie násilně potlačovala, což vztahu mezi oběma tábory jistě neprospívalo. Jugoslávie také obnovila vztahy s Albánií a otevřela hranice. Toho však Enver Hoxha využil k podpoře pro-albánské myšlenky na Kosovu. Na Kosovu byla v 70. letech vytvořena i autonomní vláda a vlastní ústavní soud, na druhou stranu však Bělehrad ani nyní nepovýšil Kosovo na úroveň autonomní republiky v rámci Federace.²⁷ Vliv na to měla i nelibost ostatních svazových republik k rostoucí autonomii Kosova, jelikož tím přicházely o privilegované postavení. V 70. letech dochází k výrazné změně demografického složení obyvatelstva ve prospěch Kosovských Albánců. Z části je dán odchodem Srbů na sever do Srbska (zdroje hovoří o desítkách tisíc), kteří prchali před albánským útlakem, avšak mnoho z nich odcházelo dobrovolně z čistě ekonomických důvodů, jelikož Srbsko mělo výrazně větší potenciál pracovních příležitostí než Kosovo. Hlavním důvodem změny poměru obyvatelstva je však výrazně vyšší porodnost albánských rodin. Podíl albánského obyvatelstva tak vzrostl z 68%, v roce 1948, na celých 77% a v průběhu 90. let se ještě zvyšoval, zatím co podíl srbského a černoohorského obyvatelstva se snižoval z 27% v roce 1948 na méně než 10%.²⁸

2.4.2 Nástup Miloševiče

Po Titově smrti v květnu 1980 se nevraživost mezi Albánci a Srby ještě přiostrčila. S jeho osobou odešel z Jugoslávie i výrazný jednotící prvek. V březnu 1981 došlo v Prištině ke studentské demonstraci, požadavkem bylo zlepšení

---

²⁵GIRGLE, Patrik. *Kosovo*. 2. vyd. Praha: Libri, 2009. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-433-3.str. 47

²⁶Ibidem str. 45

²⁷ Ústava Jugoslávie z roku 1974

²⁸ŠTĚPÁNEK, Václav. *Jugoslávie - Srbsko - Kosovo: kosovská otázka ve 20. století*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5476-9.str. 325

života na kolejích a v menzách. Ač byla demonstrace pokojná, místní srbské autority přikročily k razantní pacifikaci protestujících. V následujících dnech se pak rozhořely protesty ve všech větších kosovských městech, odpovědí Bělehradu bylo mohutné nasazení policie včetně těžké techniky. Demonstranti požadovali zlepšení sociálních podmínek v Kosovu, zejména úrovně nezaměstnanosti, neboť demografický boom zapříčinil, že mnoho mladých lidí po škole nenacházelo práci. Také požadovali širší nezávislost Kosova, či jeho odtržení od Jugoslávie, některé skupiny dokonce sjednocení s Albánií.²⁹ V druhé polovině 80. let se tlak mezi albánským a srbským obyvatelstvem zvětšoval, čehož využívala srbská media k proti-albánské propagandě. Od roku 1984 se do popředí dostává Slobodan Milošević. V roce 1986 zaujímá dokonce jednu z nejvyšších funkcí - předsedu Svazu komunistů Srbska. K tomuto postu mu výrazně napomohl jeho předchůdce a osobní přítel Ivan Stambolić. Vedení Svazu komunistů Srbska (SKS) si Milošević získal politikou reformního komunismu ve stopách Tita. V dubnu 1987 odjel Milošević do Kosova, kde se konalo oblastní zasedání strany. Zde se odehrávala srbská demonstrace (údajně 15000 lidí) proti albánskému útlaku a proti ní zasahovala policie. Zde Milošević pronesl památnou větu. „**Tady Vás nikdo bít nesmí!**“ Což bylo srbským obyvatelstvem pochopeno, jako příslib ochrany před Albánci. K večeru pak vedl ještě dlouhý rozhovor se srbským obyvatelstvem Kosova. Od té doby se Milošević začal stavět do role ochránce srbských zájmů a na ní započal stavět svoji novou kariéru. Obratně ve svůj prospěch využíval srbská média.³⁰ Dalším významným krokem byla tzv. Anti-byrokratická revoluce, kdy Milošević odstranil mnoho svých oponentů, zejména v Černé Hoře a ve Vojvodině, odstranil dokonce i svého tehdejšího spojence Ivana Stamboliće, kterého v podstatě donutil abdikovat na úřad srbského prezidenta. V roce 1988 se Miloševićovi podařilo uchvátit moc ve Vojvodině i Černé Hoře. O nahrazení politiků za své sympatizanty se snaží i na Kosovu. Tím byl i do čela Kosova dosazen Rahman Morina. Proti těmto praktikám vypukla v únoru 1989 stávka horníků (zejm. albánských) v dole Stari Trg v Trpčiči.³¹ V návaznosti na tuto stávku vzniklo i několik stávek v dalších kosovských městech, ty byly

---

²⁹ Pravdou ovšem je, že mnoho Kosovských Albánců si spojení s Albánií nepřálo, jelikož věděli, že hospodářská politika v samotné Albánii není lepší (spíše naopak). Albánie na problém na Kosovu sice upozornila v médiích, ale vnitropoliticky Kosovské demonstrace spíše nepodporovala.

³⁰ ŠTĚPÁNEK, Václav. *Jugoslávie - Srbsko - Kosovo: kosovská otázka ve 20. století*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5476-9. str. 351-355

³¹ Počet stávkujících se mezi zdroji liší, zatímco P. Girgle uvádí, že šlo o 1300 lidí, V. Štěpánek mluví o necelých 400.

potlačovány za pomoci policie. Stávkujícím se nepodařilo prosadit většinu svých požadavků, až na demisi stranického šéfa Moriny, která však později byla stejně prohlášena za neplatnou.

2.4.3 Bouřící se Kosovo

Zlomový bod nastal 3. 2. 1989, kdy srbská vláda předložila návrh na změnu ústavy. Změna měla zrušit rozsáhlou autonomii Kosova a Vojvodiny získanou v roce 1974. Bezpečnostní, soudní a hospodářská politika by tedy už nebyla v kompetenci kosovské správy. Kvůli právu veta, které autonomní oblasti měly, musel se změnami ústavy vyjádřit souhlas i kosovský parlament. Parlament v Prištině souhlasil s ústavní změnou 23. 3. 1989, z dvou set poslanců bylo proti jen 10.³²Těmito ústavními změnami přišlo mimo jiné Kosovo o možnost vetovat následující zákony. Na omezení kosovské autonomie reagovalo obyvatelstvo protesty, které přerostly až v pouliční boje s policií.³³Další velká demonstrace, tentokrát srbského obyvatelstva, se odehrála 28. 6. téhož roku, když se slavilo 600. výročí od bitvy na Kosově Poli. Zde srbské obyvatelstvo vyjádřilo podporu Miloševićovi a režimu. Tento názor byl značně podpořen proti-albánskými nepokoji, které veřejně podporovala média.³⁴

V této době pak údajně docházelo k persekuci Albánců na Kosovu, nepohodlní lidé byli zadržováni a vyslýcháni, jiní vyhozeni z práce. Omezena byla i svoboda slova v podobě státní cenzury médií. Změnami ústavy si pak Milošević posiloval svojí pozici ve vládě. V roce 1990 byla vydána nová ústava, ta zakotvila pluralitu politických stran. Nejsilnějším subjektem se při parlamentních volbách stala Miloševićova Socialistická strana Srbska (SPS). Současně se sám Milošević stal prezidentem po vyhraných prezidentských volbách v témže roce. Co se týče Kosova, v této době ještě touha po separaci od Jugoslávie nebyla tak silná, spíše byla rozebírána možnost setrvání v rámci Jugoslávie se znovuzískáním autonomních práv a pokud možno jejich rozšířením. Kosovské Albánce radikalizoval až represivní postup Srbska, spojený se snahami zejména Slovinska o odtržení od federace. Ten se vystupňoval až ve válku, kdy se

---

³² Svoboda (i legalita) tohoto přijetí je velmi často zpochybňována. Jelikož albánští poslanci se měli zdržet hlasování a tak by návrh neměl dostat potřebnou většinu, přesto však byl odsouhlasen. Navíc se nedá vyloučit, že na poslance byl činěn nátlak.

³³ Zde došlo ke zranění i úmrtím a to jak na straně demonstrujících, tak na straně policie, množství zabitých a zraněných se v různých zdrojích liší.

³⁴ ŠTĚPÁNEK, Václav. *Jugoslávie - Srbsko - Kosovo: kosovská otázka ve 20. století*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5476-9. str. 410 - 420

od federace nejdříve odtrhlo Slovinsko 1991, následované Chorvatskem. Konflikt mezi Chorvatskem a Srbskem trval mezi lety 1991-1995 a měl velmi krvavý průběh. Tato skutečnost na jedné straně podpořila Albánce na Kosovu v nedůvěře, v hroutící se Jugoslávii, na druhé pak radikalizovala Srbsko, které nechtělo dopustit úplný rozpad bývalé mocnosti.

2.4.4 LDK

V Kosovu se pozvolna začaly formovat pro-albánské opoziční strany. Formování uspíšilo vítězství nekomunistických stran v Slovinsku a Chorvatsku. Nejsilnější z těchto stran se stala **Demokratická liga Kosova** (LDK - Lidhja Demokratike e Kosovës). Ta usilovala o koordinaci všech albánských stran. Vedle ní pochopitelně vznikalo spoustu jiných stran³⁵, ale povětšinou měli podobný program a jejich vznik byl spíše dán neshodami uvnitř LDK. Demokratická liga Kosova se po svém založení stala masovou organizací, jejíž členská základna brzy dosáhla počtu několika set tisíc osob. Zpočátku bylo hlavním cílem dosáhnout plné garance národních práv a amnestie politických vězňů. Stranu tvořila zejména nacionálně orientovaná inteligence a dosavadní politická elita albánského národa. Do čela strany se postavil Ibrahim Rugova, ten zaujímal politiku mírového bojkotu srbské správy, dal tak vzniknout para-státní správě Kosova. Milošević LDK toleroval (dokonce ji zajistil možnost kandidatury v parlamentních volbách), jelikož byl plně zaměstnán válkou spojenou s rozpadem Jugoslávie a nemohl si dovolit ohrozit své postavení konfliktem uvnitř Srbska.

---

³⁵ např. Parlamentní stranu Kosova, Rolnickou stranu Kosova a Stranu národní jednoty

3. Nezávislost Kosova

3.1 Vyhlášení nezávislosti 1991

Dne 2. července 1990 se sešli poslanci kosovského parlamentu a odhlasovali Deklaraci o Kosovu, v níž Kosovo prohlásili za nezávislou jednotku v rámci Jugoslávie. Načasování jistě nebylo náhodné, stalo se tak hned po Deklaraci o suverenitě Slovinské republiky, kterou schválil slovinský parlament. Následně byl kosovský Parlament z popudu Bělehradu rozpuštěn a deklarace Kosova prohlášena za separatistický akt. Nová srbská ústava, schválená 28. září 1990, zbavila Kosovo zbytků autonomie a bylo přičleněno pod názvem Kosovo a Metochie jako zvláštní teritoriální útvar k Srbsku. Odpovědí kosovských Albánců byl bojkot veškerých srbských nařízení a snaha o odpoutání Kosova od Srbska. Druhým krokem k autonomii bylo na 7. září 1990 vyhlášení Ústavy Republiky Kosovo (tzv. Kačanickou ústavu), jednalo se o tajné rozhodnutí bývalých poslanců kosovského parlamentu o nezávislosti Kosova. V čl. 1. Kačanické ústavy je Republika Kosovo popisována jako: „*demokratický stát albánského národa a národnostních menšin. Srbů, Muslimů, Černohorců, Turků, Rómů a dalších, kteří žijí na Kosovu.*“ O rok později se o tomto problému hlasovalo referendem. Obyvatelé se v drtivé převaze rozhodli podpořit nezávislost Kosova, tento fakt byl docílen i tím, že srbští a černohorští občané referendum bojkotovali. LDK usilovala o sjednocení albánských politických stran, v srpnu 1991 tak byla vytvořena tzv. Rada albánských politických stran v Jugoslávii, která sjednotila většinu albánských stran z Kosova, Černé hory a Srbska.³⁶ V roce 1992 byly na Kosovu vyhlášeny parlamentní a prezidentské volby. Nepřekvapivě parlamentním volbám dominovala LDK, prezidentem byl zvolen Ibrahim Rugova. Parlament však zůstal v pozici jen formální instituce, první zasedání bylo rozehnáno policií a další už se neuskutečnila. Další volby se uskutečnily až v roce 1998, kde Rugova post prezidenta obhájil. Zbytek albánské správy na Kosovu však začal fungovat odděleně od Bělehradského centra, vznikl tak v podstatě stát ve státě. Albánci využívali vlastní finanční a daňovou politiku (ta se opírala i o albánský zahraniční exil), vlastní systém soudnictví a v neposlední řadě školský systém. Ten se vydělil jako odpověď na srbskou unifikaci kosovského školství pod taktovkou Srbska. V novém (albánském) systému byl velký důraz na ideově zkrleslý výklad

---

³⁶ ŠTĚPÁNEK, Václav. *Jugoslávie - Srbsko - Kosovo: kosovská otázka ve 20. století*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5476-9. str. 430-433

kosovských dějin a na výuku v albánském jazyce, většina škol tak srbský jazyk vůbec nevyučovala, což ještě přispělo k odluce srbského a albánského obyvatelstva v Kosovu. Rugovovi snahy o dialog s Bělehradem přispěla k odlivu jeho příznivců, ti se od druhé poloviny 90. let přidávali k nově vznikající UÇK.

3.2 UÇK

Kosovská osvobozenecá armáda (albánsky: *Ushtria Çlirimtare e Kosovës*, UÇK) vznikla jako organizace bojující za odtržení Kosova od Srbska. Poprvé o sobě dala vědět 21. dubna 1996, když zastřelil v Prištině Srb Zlatko Janković albánského studenta Armenda Daciho, při pokusu o krádež automobilu. 22. dubna byli v kavárně v Dečani maskovanými muži zastřeleni tři Srbové, téhož dne došlo ke dvěma útokům na srbské policisty, z nichž jeden byl zabit a dva těžce zraněni. K odpovědnosti za tyto akce se přihlásila do té doby neznámá organizace - UÇK.³⁷ Kosovští Albánci podporovali myšlenku, že vyjednáváním strany LDK se Srbskem ničeho nedocílí. Začali se zprvu pozvolně a později masověji přidávat k UÇK. Ta svou základnu, hlavně finanční, měla v Albánské emigraci (zejm. Švýcarsko, Německo a Makedonie). Na základě klanové rozvětvenosti Albánců tak mohla i v zahraničí vybírat peníze na financování guerillové armády. Významný podíl peněz získávala UÇK také z mezinárodního obchodu s drogami. *Odhadem ovládali Albánci koncem 90. let asi 80% evropského obchodu s heroinem, který z 90% procházel přes Kosovo a přinášel místním gangům doslova astronomické zisky.*³⁸ Za tyto peníze rekrutovala žoldnéře například z Albánie, Jemenu, Afghánistánu a Bosny a Hercegoviny. *Podle Spolkového kriminálního úřadu (Německo) uvedlo, že z Německa plyne měsíčně jeden a půl milionu marek na konto UÇK... UÇK je vyzbrojována především z prodeje heroinu.*³⁹ UÇK bývá také spojována s únosy mladých Srbů, jejich následného zabíjení a prodávání jejich orgánů na černém trhu.⁴⁰ Do roku 1998 UÇK nebyla velkou organizací, ovládala zejména venkov, odkud dělala jednorázové teroristické útoky. Jak rostla členská platforma UÇK, rostlo i území

---

³⁷ GIRGLE, Patrik. *Kosovo*. 2. vyd. Praha: Libri, 2009. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-433-3. str. 90

³⁸ přím. cit. GIRGLE, Patrik. *Kosovo*. 2. vyd. Praha: Libri, 2009. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-433-3. str. 94

³⁹ Přím. cit. DIENSTBIER, Jiří. *Daň z krve*. Praha: Lidové nakladatelství, 2002. ISBN 80-7106-585-4. str. 47

⁴⁰ EU hat Beweise für Organhandel während Kosovo-Konflikts. *Welt* [online]. 2014 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.welt.de/newsticker/news1/article130676954/EU-hat-Beweise-fuer-Organhandel-waehrend-Kosovo-Konflikts.html>

nad kterým měla vliv. Stále více docházelo ke krutostem namířených vůči srbské policii, obyvatelstvu, ale i vůči albánskému obyvatelstvu loajálnímu k Srbům. Což logicky vyvolávalo odvetná opatření ze strany srbských bezpečnostních sil. Ke kontrole oblasti UÇK a represím vůči jejím odpůrcům došlo po stažení jugoslávské armády (viz dále). UÇK měla tři hlavní cíle:

- vyprovokovat jugoslávskou armádu ke konfliktu a stupňovat její agresivitu vůči civilnímu obyvatelstvu a tím vzbudit zájem mezinárodního společenství.
- internacionalizovat problém Kosova
- Změna náhledu světového mínění na UÇK - z útočníka na oběť (z teroristické organizace na národně-osvobozené hnutí).⁴¹

Přesto, že UÇK lze považovat za teroristickou organizaci odpovědnou za genocidu, ilegální obchod se zbraněmi, dokonce i obchod s lidmi a lidskými orgány, nebyl nikdo za tyto činy odsouzen. Z členů UÇK se transformoval **Ochranný sbor Kosova** (TKM), který měl společně s bezpečnostními složkami mezinárodních organizací udržovat pořádek na Kosovu.⁴² Velký podíl členů UÇK mají také současné politické strany zejména **Demokratická strana Kosova** (PDK). A dnes se tak mnoho z členů UÇK nachází na vysokých postech (i ve vládních) republiky Kosovo.

3.3 Válka o Kosovo

3.3.1 První fáze

Během roku 1997 v Kosovu rostlo značnou měrou napětí a násilnosti vůči srbské správě. V srpnu téhož roku propukly v Prištině opět studentské demonstrace, Rugova vyzval studenty, aby protesty zastavili. Tato výzva zůstala bez ohlasu, což demonstrovalo upadající zájem jak o jeho snahy, tak o dohodu se srbskou stranou. Protest srbská policie hrubě potlačila, nicméně vliv a síla UÇK rostly. Srbská armáda i policie disponovaly větší silou než UÇK, avšak nebyly naplno použity. Prvním důvodem byla nevole vyvolat mezinárodní zájem a druhým přiznat, že situace na Kosovu je významnější, než oficiální srbská média přiznávala. Až do

---

⁴¹ STÝSKALÍKOVÁ, Věra, SMEKAL, Hubert, ed. *Zahraniční a bezpečnostní politika vybraných zemí Balkánu*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2004. ISBN 80-210-3572-2. str. 43

⁴² TOTTEN, Samuel, Paul R. BARTROP a Steven L. JACOBS. *Dictionary of genocide*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 9780313346422. str. 248

výroku velvyslance USA pro Balkán R. Gelbardta o terorismu spojeném s UÇK. Ten 23. 3. 1998 na konferenci v Prištině prohlásil, že nárůst násilí na Kosovu představuje nepředstavitelné nebezpečí. Jako viníka pak zmínil UÇK, kterou označil za „bezpochyby teroristickou organizaci“.⁴³ Slobodan Milošević toto prohlášení pochopil jako posvěcení zásahů proti UÇK. Během několika dní podnikla srbská policie a speciální protiteroristické jednotky (SAJ) útok proti několika vesnicím. Čísla obětí na jedné i druhé straně se rozcházejí, většina se však shoduje, že srbské jednotky byly provokovány k útokům. Pro ilustraci předkládám jednu citaci. *Během několika měsíců zahynulo více než dva tisíce lidí, podle většiny světového tisku. Později zveřejněná zpráva OBSE a britské parlamentní komise zveřejnila šokující zprávu, že z oněch dvou tisíc zabitých, přičítaných na vrub Srbům, zavraždila přes 1500 osob Kosovská osvobozenecká armáda, aby vyprovokovala srbskou armádu k odvetě.*⁴⁴ V průběhu bojů byl také zabit vůdce UÇK Adem Jašari. Jeho místo tak naplno převzal **Hashim Thaçi** zvaný „Gjarpëri“ (had). UÇK byla zatlačena do defenzivy, což ji však umožnilo reorganizovat se, vyzbrojit a připravit na další akce. Tato akce vyvolala demonstrace v obou komunitách. Ani mezinárodní společenství nezůstalo nečinné. 9. března tzv. Kontaktní skupina pro bývalou Jugoslávii (tvořena Spojenými státy, Ruskem, Velkou Británií, Německem, Francií a Itálií) sepsala ultimátum, podle něhož se do deseti dnů musí stáhnout jednotky SAJ⁴⁵ a musí dojít k zahájení dialogu s Rugovou. Jinak pohrozila Kontaktní skupina hospodářskými sankcemi proti Srbsku. Snahu srbské vlády o setkání dne 14. března 1998 a zahájení dialogu s vůdci albánské menšiny albánská strana bojkotovala. Na SRJ (Svazová republika Jugoslávie) bylo uvaleno embargo na dovoz zbraní, toto embargo bylo rozšířeno i na UÇK.⁴⁶ Popularita UÇK narůstala i přesto, že její velení bylo chaotické a vyzbrojení nevalné. Což bylo také důvodem, proč byla houfně vytlačována bezpečnostními složkami SRJ. Se vzrůstajícím radikalismem rostla i krutost UÇK k oponujícímu obyvatelstvu na tzv. „osvobozeném území“. Načež Srbové reagovali ofenzivou, do které se zapojili i polovojskové jednotky formované místními obyvateli. Srbské jednotky

---

⁴³ *Kosovo: War and Revenge*. New Haven and London: Yale University Press, 2000. ISBN 0-300-08354-8. str. 138

⁴⁴ TEJCHMAN, Miroslav. *Balkán ve 20. století*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3178-3. str. 360

⁴⁵ Jedná se o srbské protiteroristické jednotky

⁴⁶ Embargo potvrdila i rezoluce č. 1160 RB OSN (3.3.1998)

se nechovali k obyvatelstvu výrazně lépe než UÇK, takže opět přibývalo uprchlíků, tentokrát albánského etnika, kteří mířili i do sousedních zemí (Makedonie, Černá Hora). Narůstající počet běženců přitahoval pozornost mezinárodních organizací⁴⁷. Jednání mezi Srby a Albánci se stále nedařila, jelikož zejména Albánská strana na něm neměla zájem (bez schválení autonomie Kosova). V červenci 1998 došlo ke schůzce diplomatů USA s členy UÇK, což samo sebou podkopalo u Miloševiče důvěru v postoj USA vůči Srbsku. Od června 1998 se NATO začalo zabývat možností ozbrojeného úderu proti SRJ, v září pak vydala (Rada bezpečnosti) RB OSN rezoluci č. 1199. V ní bylo požadováno zastavení konfliktu a výzva k jednání. Tato rezoluce opět potvrdila teritoriální integritu SRJ a vyzývala Albánce k zastavení teroristických činů a prosazování zájmů diplomatickými prostředky.⁴⁸

3.3.2 Druhá fáze

Jednáním s Miloševičem byl pověřen americký diplomat Richard Holbrooke (tento muž se podílel na Daytonské dohodě, která ukončila boje v Bosně a Hercegovině). Podařilo se mu vyjednat dohodu, podle které měla být z Kosova stažena vojska SRJ a zajištěna přítomnost Kosovské ověřovací mise OBSE (Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě). Když se armáda SRJ stáhla, policejní jednotky se přemístili do velkých měst. Uvolněné pozice zabrala UCK, která si podle očekávání vyřizovala účty s jí neloajálním obyvatelstvem. Smlouva totiž neobsahovala žádné sankce vůči UÇK, pokud naruší demilitarizovanou zónu. Dohody pro obě strany znamenaly především potřebný čas oddechu a reorganizace sil. V tuto dobu došlo také k velkému přílivu zbraní a vojáků z Albánie, kteří doplnili povstalecké řady. UÇK využila také tento čas k medializaci problému ve svůj prospěch, v čemž jí pomohla americká media. Obě strany také využívaly rozporů mezi NATO a OSN, nebo přímo mezi jednotlivými aktéry. Zejména mezi NATO, které bylo připraveno ke vzdušné intervenci a OSN, kde zejména Rusko a Čína zastávali postoj nezasahovat do integrity SRJ. *Třicátého ledna poskytla NATO Solanovi (Generální tajemník NATO) právo rozhodnout o leteckých útocích bez dalšího jednání, tedy bez souhlasu kontaktní*

---

⁴⁷ PELIKÁN, Jan. *Dějiny Srbska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. Dějiny států. ISBN 80-7106-671-0 . str. 543

⁴⁸ GIRGLE, Patrik. *Kosovo*. 2. vyd. Praha: Libri, 2009. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-433-3. str. 98 - 102

*skupiny, jejíž členem je také Rusko.*⁴⁹ Od 6. do 23. února 1999 se konala konference na zámku v Rambouillet u Paříže, kde mělo dojít k dohodě mezi srbskou vládou a povstalcí. K jednání dorazili, jak zástupci Srbska, tak zástupci albánské delegace. Poprvé byli oficiálně pozváni i představitelé UÇK.⁵⁰ Obě delegace se spolu ovšem nesešli u jednoho stolu, nýbrž seděli v oddělených místnostech. Nejspornější bod konference, jak se předpokládalo, byla otázka státního uspořádání Kosova. Srbská delegace chtěla, aby bylo Kosovo jasně definováno jako autonomní oblast v rámci SRJ. Naproti tomu albánská strana trvala na nezávislosti. *Návrh Kontaktní skupiny zaručoval územní celistvost SRJ a status Kosova definoval jako oblast se širokou autonomií v rámci SRJ, plán o tříletém přechodném období, po kterém by následovala revize smlouvy. Návrh smlouvy nestanovil, čeho bude dosaženo po tříletém přechodném období a k jakému cíli bude směřovat navržená revize.*⁵¹ Obě strany byly tudíž s touto formulací nespokojeny, protože si nebyly jisty, zda budoucí vývoj z této smlouvy bude v jejich prospěch. Dalším sporným ustanovením se stal bod 8 anex B, který uváděl, že NATO bude mít volný, neomezený a nikým nerušený průjezd svými vozidly po celém území SRJ, včetně vzdušného prostoru a teritoriálních vod. S tím SRJ pochopitelně nechtěla souhlasit, protože by tím přišla o značnou část státní suverenity. První kolo jednání tak skončilo neúspěchem, dokument nepodepsala ani jedna ze stran. Jak poznamenává J. Dienstbier: *Rambouillet nebylo jednání o dohodě, ale hrou o to, komu zůstane černý Petr.*⁵² Druhé kolo jednání začalo 15. března 1999. Již 18. března albánská strana, údajně pod nátlakem USA, dohodu podepsala. *M. Albrightová (ministryně zahraničí USA) H. Thačimu naznačila, že v případě odmítnutí podpisu NATO intervenci nepodnikne a zaujme přísná opatření, zmražení kont a rozmístění jednotek na albánských hranicích, jež zamezí pašování zbraní a výcvik bojovníků.*⁵³ O čtyři dny později srbská delegace odmítla podpis dohody, ze stejných důvodů jako v prvním kole

---

⁴⁹ přím. cit. DIENSTBIER, Jiří. *Daň z krve*. Praha: Lidové nakladatelství, 2002. ISBN 80-7106-585-4. str. 58

⁵⁰ Překvapivé bylo že albánskou delegaci nevedl I. Rugova, ale H. Thaçi.

⁵¹ Přím. cit. STÝSKALÍKOVÁ, Věra, SMEKAL, Hubert, ed. *Zahraniční a bezpečnostní politika vybraných zemí Balkánu*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2004. ISBN 80-210-3572-2. str. 44

⁵² Přím. cit. DIENSTBIER, Jiří. *Daň z krve*. Praha: Lidové nakladatelství, 2002. ISBN 80-7106-585-4. str. 63

⁵³ GIRGLE, Patrik. *Kosovo*. 2. vyd. Praha: Libri, 2009. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-433-3. str. 106

jednání. Tím skončila snaha mezinárodního společenství o mírové řešení problému.

3.3.3 Úder NATO

Jako záminka pro bombardování byl označen „masakr“ v obci Račak, kde mělo být srbskými jednotkami zabito na 20 albánských civilistů⁵⁴, jak uvedl šéf pozorovatelské mise USA W. Walker.⁵⁵ Dne 24. března 1999 začalo bombardování Jugoslávie silami NATO, které trvalo 78 dní. Na mimořádném zasedání Rady bezpečnosti svolaném na žádost Ruska, intervenci podpořili zástupci Velké Británie, Francie a Německa, naopak proti vystoupilo Rusko a Čína. Na bombardování SRJ se podílelo 19 členských států NATO, jejichž síla 680 x převyšovala síly SRJ. Na území Jugoslávie bylo shozeno přes 23 000 bomb za 7 miliard amerických dolarů. Celá akce byla označena termínem „humanitární bombardování“. V první fázi bombardování byl útok zaměřen zejména na vojenské cíle, a to obzvláště na Kosovo.⁵⁶ NATO od začátku kalkulovalo s psychologickým účinkem na obyvatelstvo Srbska a doufalo, že za několik dní se Miloševićův režim zhroutí. To se ovšem nestalo, Srbové viděli v organizaci NATO agresora a i politická opozice se nyní semknula s Miloševićovým režimem. Taktéž proklamovaná ochrana civilistů v Kosovu nedoznala většího úspěchu. Mezinárodní jednotky se ještě před začátkem bombardování stáhly. A Milošević se již při výhrůžkách bombardováním netajil tím, že pokud k bombardování dojde, Kosovo etnicky vyčistí. Ozbrojené složky SRJ se tak vtrhly do Kosova, kde vyháněly albánské obyvatelstvo, které hromadně prchalo ze země. Zejména do Černé Hory a Makedonie. Makedonie ovšem měla sama problémy s velkou populací Albánců již před tímto konfliktem, proto chování k nově příchozím běžencům bývalo dosti nevybíravé a běženci byli vyháněni i z Makedonie. Proto 28. března NATO přistoupilo k druhé fázi bombardování, nyní už nebyly prioritou vojenské cíle, nýbrž cíle ekonomické, infrastruktura a morálka obyvatelstva. Nyní byly bombardovány továrny, automobilová výroba, mosty,

---

⁵⁴ Jiné zdroje uvádí číslo 45 mrtvých

⁵⁵ Tento masakr pak vyšetřovali finští patologové pod vedením soudní patoložky Heleny Ranty. Vyšetřování nepotvrdilo, nebo dokonce v některých detailech vyvrátilo verzi o tom, že by se jednalo o masakr, za který by byli odpovědní Srbové. Proto se kalkule ji s verzí, že se jednalo o léčku UČK, kdy nastražila mrtvolky, které převlíkla do civilních šatů a prezentovala Walkerovi, aby otfásla světovým veřejným míněním. Blíže popisuje J. Dienstbier ve své knize *Daň z krve*. Str. 51 - DIENSTBIER, Jiří. *Daň z krve*. Praha: Lidové nakladatelství, 2002. ISBN 80-7106-585-4.

⁵⁶ TEJCHMAN, Miroslav. *Balkán ve 20. století*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3178-3. str. 362

železnice, státní televize, vodojemy, zásobníky plynu a nafty, mimo jiné i čínské velvyslanectví v Bělehradě (což ještě přispělo k odporu Číny k náletům).⁵⁷ Dokument *Uloupené Kosovo*, jako jeden z příkladů (včetně videozáznamu), uvádí pravidelný civilní vlak Skopje-Bělehrad, který byl obsazen civilisty a na který pilot NATO provedl nálet hned dvakrát.⁵⁸ Při leteckých útocích byly použity i zakázané zbraně jako kazetové bomby, bomby obsahující uran a grafitové bomby (ty vyvolávají výpadek elektrického vedení v širokém okolí).⁵⁹ Útoky se také již neomezili na Kosovo, ale postihly i Srbsko, Vojvodinu a také Černou Horu, která byla před válkou největším Miloševićovým odpůrcem. To vyvolalo ostré protesty některých států OSN jako např. Řecka a Maďarska, které mělo ve Vojvodině silnou menšinu. Patová situace donutila strany jednat, jako zprostředkovatel byl vybrán ruský premiér V. Černomyrdin. Ten požadoval okamžité zastavení bojů stažení všech jednotek z Kosova, a zavedení civilní a vojenské administrativy OSN. Plán vágně naznačoval autonomii Kosova v rámci SRJ. Dne 1. června se Jugoslávie kladně vyjádřila k přijetí plánu a dne 3. června jej ratifikoval parlament. Dne 9. června pak ustaly nálety. Dohoda mezi stranami byla podepsána v makedonském Kumanovu a fakticky znamenala kapitulaci Jugoslávie. Tento dokument vešel ve známost jako tzv. Military-Technical Agreement a spolu s rezolucí RB OSN č. 1244 ze dne následujícího vytvořil právní základ pro ustavení mezinárodního protektorátu v Kosovu. Rezoluce č. 1244 byla přijata 14 hlasy, proti nebyl nikdo. Čína se zdržela hlasování.⁶⁰ Během války v Kosovu zemřelo na 10000 lidí, byla zničena velká část infrastruktury, dvě třetiny průmyslových kapacit SRJ, 70% elektrárenských kapacit a byly způsobeny i ekologické škody.⁶¹

3.4 Následky rezoluce č. 1244

Po ukončení války zůstalo Kosovo formálně autonomní oblastí Srbska, avšak pod dočasnou mezinárodní správou UNMIK (United Nations Mission in Kosovo),

---

⁵⁷ PELIKÁN, Jan. *Dějiny Srbska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. Dějiny států. ISBN 80-7106-671-0. str. 546-547

⁵⁸ *Uloupené Kosovo* [film]. Režie Václav Dvořák, ČR, *dokumentární film*, 2008.

⁵⁹ TEJCHMAN, Miroslav. *Balkán ve 20. století*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3178-3. str. 363

⁶⁰ Podle článku 27 Charty OSN jsou k přijetí rezoluce potřeba kladné hlasy nejméně devíti členů Rady bezpečnosti, stálí členové RB by mohli hlasem proti rozhodnutí vetovat, zdržení se však není považováno za hlasování proti.

⁶¹ GIRGLE, Patrik. *Kosovo*. 2. vyd. Praha: Libri, 2009. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-433-3. str. 111-112

kteřou schválila Rada bezpečnosti OSN rezolucí č. 1244. Jugoslávie byla nucena na základě rezoluce stáhnout všechny své vojenské a policejní jednotky. Správu převzaly právě mezinárodní jednotky OSN. Ty mají zajistit jak správu Kosova, tak soudnictví, ekonomickou pomoc a budování demokratických institucí. Mezi hlavní činnosti vykonávané prozatímní mezinárodní samosprávou patří demilitarizace UČK a ostatních albánských ozbrojených složek, zřízení místní policie, rekonstrukce infrastruktury. Také hospodářská a sociální obnova, zajištění stažení federální jugoslávské armády, prosazování příměří, zprostředkovávání humanitární pomoci, ochrana lidských práv, zajištění bezpečného návratu uprchlíků a vysídlených osob do jejich domovů. Dále monitorování pohraničí, kontrola odminování, dohlížení nad rozvojem prozatímních demokratických institucí, zajištění míru a bezpečnosti.⁶² Zejména o civilní správu se tak stará UNMIK společně také s Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) a mise EULEX⁶³ (The European Union Rule of Law Mission in Kosovo). Celé Kosovo bylo rozděleno na pět mezinárodních sektorů (spravováno Francií, Velkou Británií, Německem, USA a Itálií). Rusku nebyla umožněna správa samostatného sektoru, ač o ni požádalo⁶⁴. *„Je paradoxní, že jedním ze základních cílů mise bylo vytvoření funkční místní samosprávy, které ovšem bez předvidání konečného statutu oblasti nebylo proveditelné. V květnu 2001 bylo UNMIK (zastoupené zvláštním vyslancem generálního tajemníka) přijato nařízení 2001/9, které založilo Ústavní rámec pro dočasnou samosprávu Kosova. V něm je Kosovo označováno za „entitu pod Prozatímní mezinárodní správou“ a jako „nedělitelné území“. Na základě tohoto nařízení vznikly samosprávné orgány – parlament volící prezidenta, vláda a premiér (navrhovaný prezidentem a potvrzovaný parlamentem), stejně jako systém soudů. Ústavním rámcem bylo však dočasným institucím zároveň zakázáno podnikat jakékoli jednostranné kroky a byla jim potvrzena svrchovaná pravomoc zvláštního vyslance, včetně výlučné diskreční kompetence vyhlášovat zákony přijaté parlamentem (rovnající se de facto právu veta). V průběhu času byly pak některé oblasti působnosti převáděny z UNMIK na samosprávné orgány. Pro zkoumání našeho případu je především podstatné, že*

---

⁶² UNITED NATIONS RESOLUTION 1244. *UNMIK: UNITED NATIONS MISSION IN KOSOVO* [online]. [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://unmik.unmissions.org/united-nations-resolution-1244>

⁶³ Jedná se o misi EU v Kosovu, která má přispět k rozvoji demokracie a stability.

⁶⁴ JANSSENS, Jelle. *State-building in Kosovo: a plural policing perspective*. Portland, OR: Maklu, [2015]. ISBN 978-90-466-0749-7. str. 85-94

*kapitola 2 (a) Ústavního rámce výslovně zavazuje dočasné samosprávné orgány vykonávat svoji moc v souladu s ustanoveními rezoluce 1244.*⁶⁵

Po stažení jugoslávských ozbrojených jednotek se UÇK znovu snažila zabrat celé území Kosova, které opět doprovázela etnickou čistkou. Z tohoto důvodu byly již 12. července 1999 vyslány jednotky KFOR (zkratka z anglického *Kosovo Force*). Tyto mezinárodní ozbrojené jednotky v rámci NATO tak měly zajistit bezpečnost a pořádek v regionu, zabránit dalším bojům a odzbrojit povstalecké skupiny. Ani to ovšem nepřineslo kýžený výsledek. UÇK sice naoko demobilizovala, ale její členská základna se v podstatě jen přesunula do Kosovského ochranného sboru TKM, který představoval druhou „policejní“ složku na Kosovu.⁶⁶ V únoru roku 2000 dostala OSN zprávu, že Kosovský ochranný sbor (TKM) vede vyšetřování, ilegálně zatýká občany, které prohlíží a okrádá, vynucuje ilegální daně a placenou ochranu a také vyhání lidi z jejich domovů. TKM, tedy v podstatě jen přejmenovaná UÇK, tak ještě posílila svou moc a vytvořila paralelní strukturu vedle struktury mezinárodních organizací. *Mezinárodní správa měla zajistit zachování multietnického charakteru Kosova a ochranu všech národností. Ve skutečnosti však jen trpně přihlížela pomstě albánského obyvatelstva. Během několika týdnů po skončení bombardování Albánci vyhnali na sto tisíc kosovských Srbů, ale i tisíce příslušníků jiných menšin, zejména Rómů.*⁶⁷ I přes přítomnost sborů KFOR docházelo k vyvražďování obyvatelstva, albánští povstalci ale zaútočili i na pravoslavnou církev. Ta spoluutvářela historii jak Srbů, tak celého regionu.⁶⁸ Postupem času byly vypáleny desítky pravoslavných chrámů, z nichž mnohé byly postaveny před objevením Ameriky, ani tomuto mezinárodní síly nebyly schopny zabránit. Jako příklad vybírám svědectví Ivo Štrance, administrátora OSN v Kosovu: *V březnu 2004 se mezinárodní společenství přesvědčilo, jak Albánci vnímají soužití s ostatními etniky v Kosovu, hlavně se Srby. Během několika dní zaútočilo na 50 tisíc Albánců na srbské domy prakticky v celé provincii. Zahynulo 19 lidí, 900 jich*

---

⁶⁵ přím. cit. JUNGWIRTH, Tomáš. *Otázka statutu Kosova: příčiny a důsledky posudku Mezinárodního soudního dvora*. Praha, 2011. Studentská vědecká odborná práce. Univerzita Karlova v Praze Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Vladimír Balaš, Csc.

⁶⁶ TMK nebyla nadána mandátem provozovat policii, ale reálně tak činila.

⁶⁷ TEJCHMAN, Miroslav. *Balkán ve 20. století*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3178-3. str. 264

⁶⁸ viz výše - Historie Kosova

bylo zraněno, na 4 tisíce Srbů bylo vyhnáno ze svých domovů, zničeno bylo na 30 pravoslavných kostelů a klášterů. Násilností nezabránil ani 20 tisícový kontingent KFOR. Stěží zamezil většímu krveprolití. Vojáci 4. Česko-slovenského praporu byli v těchto dnech vysláni do oblasti Gračanice, kde sídlí metropolita Artemije, do okolí jižně od Prištiny, do Kosova Pole, Obiliče a Podujeva, Ani tam ale nedokázali uchránit pravoslavný kostel. Taktika Albánců byla jasná: v první řadě šly malé děti, v další mládež, pak ženy a starci a nakonec muži. „Proti dětem a ženám jsme přece nemohli střílet. Sice jsme vypálili několik varovných výstřelů do vzduchu, ale nakonec jsme se stáhli,“ vysvětloval velitel praporu pplk. Josef Kopecký. „Myšlenka multietnického Kosova je nereálná. Na model demokracie, který jsme tam zaváděli, tamní společnost nebyla připravena.“⁶⁹

3.4 Ahtisaariho plán

Otázka o budoucnosti Kosova, ale stále nebylo vyřešena. Srbové vcelku v souladu s rezolucí, považovali Kosovo za své území, naopak u albánského obyvatelstva přetrvávaly snahy o nezávislost. V listopadu 2005 byl generálním tajemníkem OSM, Kofi Annanem, jmenován zvláštním velvyslancem pro Kosovo Martti Ahtisaari.⁷⁰ Měl zjistit, zda by Kosovo, v té době pod správou mírových sil OSN, mohlo získat nezávislost nebo zůstat provincií Srbska. Jednání konaná ve Vídni zůstala na mrtvém bodě bez nadějí na kompromis. V lednu roku 2007 představil Ahtisaari ve Vídni určitou formu státní suverenity pro Kosovo, aniž by zmínil jeho „nezávislost“. Ten mimo jiné řešil i podobu ústavy a právní systém Kosova, jeho vlajku, hymnu, znak a jiné státní atributy, tím implicitně vytvořil základ pro možnost kosovského osamostatnění se. Kosovský parlament pozitivně přijal Ahtisaariho plán, naopak Srbsko se proti tomuto plánu postavilo. Rozdělené zůstalo i mezinárodní mínění, kdy USA plán podporovaly, Rusko ho odmítalo a EU zůstala nejednotná (větší část zejména Francie a Británie ho podporovaly).⁷¹

3.5 Vyhlášení nezávislosti Kosova 2008

Po tom co situaci zdárně nevyřešil Ahtisaariho plán, vyhlásil kosovský parlament 17. února 2008 jednostranně nezávislost. Prohlásil Kosovo za

---

⁶⁹ DIENSTBIER, Jiří. *Vztahy České republiky se Srbskem a Černou Horou*. Praha: Rada pro mezinárodní vztahy, 2004. Sešity Rady pro mezinárodní vztahy. ISBN 80-239-4020-1. str. 69

⁷⁰ Martti Ahtisaari obdržel v roce 2008 Nobelovu cenu za mír

• ⁷¹ Warbrick, C., McGoldrick, D.: *Kosovo: The Declaration of Independence*, International and Comparative Law Quarterly, vol. 57, 2008, ISBN-13: 978-0439407007 str.678

nezávislý, suverénní, světský, demokratický a multietnický stát. Slíbil též spolupráci s UNMIK a EULEX a tím podpořit svůj demokratický rozvoj. Albánské obyvatelstvo pochopitelně vyhlášení nezávislosti oslavovalo. Srbsko namítalo, že Kosovo je vyhlášeno nepravomocně a v rozporu s mezinárodním právem a se zárukami z rezoluce Rady bezpečnosti č.1244 a prohlásilo deklaraci za nicotnou. Srbsko také odsoudilo vládu Spojených států za jejich proti-srbský postoj a negativní ovlivňování mezinárodního společenství. V Bělehradě propukaly spontánní demonstrace, jejichž účastníci zaútočili i na instituce USA v Bělehradě. V roce 2014 pak proběhly na Kosovu parlamentní volby a EULEX přislíbila postupné předávání odpovědnosti v oblasti vlády práva do rukou kosovských relevantních institucí. Ve volbách výrazně uspěl bývalý velitel UÇK Hashim Thaçi. Po vyhlášení nezávislosti se konflikt mezi srbským a albánským obyvatelstvem ještě vystupňoval. Situaci příliš neprospěla ani přítomnost složek KFOR, které nezabránili nadcházejícímu násilí.

4. Právo národu na sebeurčení vs. právo na územní celistvost

4.1 Pojmové vymezení

4.1.1 Stát

Právo na sebeurčení s právem na integritu jsou propojeny zásadním pojmem - stát. V mezinárodním právu jsou státy primárními tvůrci i subjekty práv, jejich postavení je regulováno vzájemnými právy a povinnostmi. Stát, coby pojem, nemá jednotnou legální definici. Teoretických definic existuje více, ty se snaží pojem vymežit. Prakticky ve všech těchto teoriích se opakují tři základní znaky. Stát je sdružení lidí na určitém ohraničeném území, přičemž ono sdružení je řízeno formou organizované moci, která je schopna území spravovat. Jedná se o svrchovanost (suverenitu) vykonávat moc státu na daném území bez závislosti na jiném státu. K těmto znakům bychom měli ještě přidat znak mezinárodního uznání státy ostatními. První tři znaky (území, obyvatelstvo, vláda) se dají označit jako vnitřní projev státnosti. Schopnost vystupovat na mezinárodním poli, pak projevem vnější státnosti.⁷²Významným příkladem legální úpravy a vymezení těchto pojmů je **Montevidejská úmluva o právech a povinnostech států** z roku 1933 (dále jen Montevidejská úmluva). Tuto úmluvu sice zdaleka nepřijala ani většina světových států, a však kritérií v ní obsažených se dnes široce dovolává jak doktrína mezinárodního práva, tak i státy samotné při diplomatické praxi.⁷³V Montevidejské úmluvě určujícími kritérii jsou: **a) stálé obyvatelstvo, b) vymezené území, c) efektivní vláda, d) schopnost interakce s dalšími státy.**⁷⁴

U vnitřních projevů státnosti se v případě Kosova nabízejí tři otázky, na které asi není objektivní odpověď. Jak dlouho má být obyvatelstvo na daném území usídleno, aby ho mohlo nárokovat? Tedy otázka historického vývoje demografického složení obyvatelstva v průběhu času na daném území⁷⁵. Jak početné obyvatelstvo musí být, aby již mohlo tvořit stát? Těžko najít objektivní kritérium, kolik jednotlivců již může vytvořit stát, protože ad absurdum, bychom

⁷² ČEPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. Mezinárodní právo veřejné. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-728-9, s. 53.

⁷³ BUREŠ, Pavel, Martin FAIX a Ondřej SVAČEK. *Vznik a uznání státu: aktuální pohled mezinárodního práva*. Praha: Leges, 2013. Teoretik. ISBN 978-8087576-83-0. str. 9

⁷⁴ Montevidejská smlouva z 26.12.1933

⁷⁵ Pro případ Kosova jsem se ho snažil přiblížit v první části práce.

si pak mohli být každý státem. Za třetí, otázka míry nezávislosti státu na okolních státech. Kde konkrétní otázkou pro Kosovo je, jak zásadní vliv má Albánie (příp. Srbsko) na obyvatelstvo Kosova. Což determinuje, zdali je Kosovo státem *suigeneris*, nebo pouze jakýmsi satelitem jiného státu. Což je otázka vnitřní suverenity. Vnější suverenita pak označuje zapojení se státu jako plnoprávného a rovnocenného člena do mezinárodního společenství, s rovnými právy vůči všem ostatním suverénním státům. U vnějších projevů státnosti je pak problémem samotné uznání státu ostatními státy. Otázka nabízející se u Kosova je, jaký počet států musí Kosovo jako stát uznat, aby státem bylo. Státy, které splní vnitřní, ale přitom nesplní vnější kritéria, se často označují, jako „quasi-stát“.

4.1.2 Způsoby vzniku státu

V mezinárodním právu jsou státy primárními tvůrci i subjekty, jejich postavení je regulováno jejich vzájemnými právy a povinnostmi. Vznik státu sice není mezinárodním právem upraven, ale s touto právní skutečností spojuje významné důsledky v podobě práv a podobností. Stát může vzniknout vícero způsoby, prvním je prvotní osídlení nějakého území, obsazení takzvané *terra nullius*, příp. zabrání území opuštěného. Což se v současnosti z pochopitelných důvodů již nestává příliš často. Jelikož takřka celý povrch Země již obsadil některý stát nebo podle mezinárodních dohod nemůže být obsazen. Spíše senzací je v současné době pokus českého občana Víta Jedličky . Ten se od roku 2015 právě tímto způsobem snaží o založení svého státu Liberland⁷⁶ na sporném území mezi Chorvatskem a Srbskem, které si prý nenárokují ani jedna ze stran.⁷⁷

Naštěstí čím dál méně častým způsobem je zabrání (anexe) jiného státu či jeho části. Tento způsob je způsob tradičního mezinárodního práva, moderní mezinárodní právo ho ovšem zakazuje. Jelikož hlavním úkolem mezinárodního práva je konfliktům zabránit. Narušení územní celistvosti pomocí síly vylučuje⁷⁸ např. Charta OSN.⁷⁹ Dalším případem je sloučení více státních celků v jeden nový celek. Příkladem by mohlo být sjednocení Německa (to jak v roce 1871 tak i v roce 1990), nebo vznik Sovětského svazu. Opačným způsobem je pak vznik pomocí rozdělení, kdy se stát rozdělí na několik nových. Příkladem rozdělení

⁷⁶ Základní informace. *O Liberlandu* [online]. [cit. 2019- 02-12]. Dostupné z: <https://liberland.org/cs/about>

⁷⁷ Jedná se o asi 7 km² velký ostrov obklopený řekou Dunaj, bez stálých obyvatel. Liberland není mezinárodně uznán žádným státem.

⁷⁸ Zakazuje i jen pohrůžku použití síly

⁷⁹ čl.2 odst. 4 Charty OSN

může být rozpad Československa na Českou republiku a Slovensko. Posledním způsobem, pomocí kterého vzniklo právě Kosovo, je oddělení (odštěpení) od existujícího (mateřského) státu. Přičemž oddělení, kdy přetrvává mateřský stát a vedle něj vzniká stát nový, nazýváme secesí. Specifickým případem je proces rozpadu (dismembratio) státního útvaru natolik komplikovaný, že v sobě zahrnuje jak odštěpení, tak zároveň i rozdělení státu. Příkladem je Rakousko-Uhersko, které se při rozpadu rozdělilo na Maďarsko a Rakousko a zároveň mnoho dalších států, včetně České republiky, které také vznikly odštěpením.⁸⁰

4.1.3 Secese a vyhlášení nezávislosti

Secese a pojem vyhlášení nezávislosti nejsou synonymy, i když spolu úzce souvisí. Secese je proces, při kterém se určitá část odtrhává od státu stávajícího a vytváří stát nový, tento pojem vystihuje obsah tohoto odtržení. O secesi je možné hovořit pouze v případě, kdy jde o odtržení jednostranné, to jest bez souhlasu mateřského státu. Naopak, termín pro odtržení se souhlasem mateřského státu je devoluce. Existují dvě formy secese, definičním znakem je, zdali odtrhující se území bylo kolonií mateřského státu, či jeho integrovanou součástí. První formou je tedy secese dekolonizační druhou a pak secese, která bývá označována jako nápravná. Ta bývá obvykle způsobena narušováním lidských práv či nepřiznání práva na sebeurčení národů. Naproti tomu vyhlášení nezávislosti je jednostranný právní úkon, na rozdíl od secese zde nejde o obsah, ale spíše o formu způsobu odtržení. Vyhlášení nezávislosti ještě nezaručuje oddělení od mateřského státu. Odtrhující se celek musí kontrolovat své území mocensky a zároveň vybudovat vztahy v rámci mezinárodního společenství. Komplexní regulace pro vyhlášení nezávislosti v rámci mezinárodního práva neexistuje. Obsah secese by měl zahrnovat zhodnocení historických a sociálních vazeb s přihlédnutím k lidským právům.⁸¹

4.1.4 Sukcese

Termínem podobným secesi je sukcese, tento termín označuje právní nástupnictví nově vzniklého státu k právům a povinnostem mateřského státu, aniž by mateřský stát zanikl. Jedná se zejména o otázky nástupnictví ohledně majetku

---

⁸⁰ POTOČNÝ, Miroslav a Jan ONDŘEJ. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část*. 4., dopl. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-801-0. str. 21

⁸¹ BUREŠ, Pavel, Martin FAIX a Ondřej SVAČEK. *Vznik a uznání státu: aktuální pohled mezinárodního práva*. Praha: Leges, 2013. Teoretik. ISBN 978-8087576-83-0. str. 67-69

státu (dluhy a pohledávky státu), občanství a vazbou státu s mezinárodními smlouvami. Opět mezinárodní právo nedisponuje ucelenou úpravou sukcese. Nejuceleněji je upravena sukcese do smluv Vídeňskou úmluvou z roku 1978 (v platnosti od roku 1996), naopak Vídeňská úmluva z roku 1983 upravující sukcesi států ve vztahu ke státnímu majetku a dluhům dosud nevstoupila v platnost.⁸² Zvlášť jsou pak upravovány vztahy nově vzniklého státu s mezinárodními organizacemi (např. členství v NATO, OSN atd.). Tyto vztahy jsou odvislé od jednání nového státu, s těmito organizacemi ovšem obecně platí, že nově vzniklý stát v těchto smlouvách nebývá právním nástupcem mateřského státu. Tudíž je chápán jako stát nezapojený do mezinárodní organizace a musí sám znovu projít přijímacím řízením.⁸³

4.1.5 Uznání státu

Po vzniku státu nastává otázka jeho legitimacy, obecně tedy o uznání mezinárodním společenstvím. Uznání je volní akt států o vůli navázat s tímto státem právní vztahy. Definici mezinárodního uznání státu pak můžeme nalézt v čl. 6 Montevidejské úmluvy: „Uznání znamená, že uznávající stát akceptuje subjektivitu uznávaného státu a všechna jeho práva a povinnosti vyplývající z mezinárodního práva, uznání je považováno za bezpodmínečné a nezrušitelné.“ Vedle klasického uznání existuje i pojem tacitní uznání. Spočívající v tom, že nějaký stát zahájí jednání (provede jiný akt) s „quasi-státem“, ze kterého vyplývá, že s ním jedná, jako by byl plnohodnotným státem. Uznání státu má retroaktivní účinek, nepanuje ovšem shoda, zda jde o účinek konstitutivní nebo deklaratorní. Jde-li pouze o formální odsouhlasení již faktického stavu, že stát existuje bez ohledu na uznání (deklaratorní teorie). Nebo zdali až samotné uznání ze strany mezinárodního společenství konstituuje stát jako plnoprávný subjekt mezinárodního práva (konstitutivní teorie).

Učebnice mezinárodního práva (M. Potočný, J. Ondřej) v uznání státu vidí oba účinky, částečně jde konstitutivní částečně o deklaratorní účinek. „Uznání státu je právním aktem, kterým existující stát bere na vědomí skutečnost, že nově

---

⁸²FEJFAR, Jakub. *Legalita realizace práva na sebeurčení národa formou unilaterální secese*.

Praha, 2018. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Alla Tymofeyeva, Ph. D. str. 19

⁸³DAVID, Vladislav, Pavel SLADKÝ a František ZBOŘIL. *Mezinárodní právo veřejné: vysokoškolská právnická učebnice. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2005. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 8072015575, s. 178.*

vzniklý útvar je suverénním státem a rovnoprávným subjektem mezinárodního práva. Současně existující stát projevuje svým uznáním vůli vstoupit s tímto novým státem do právních vztahů, které jdou dále, než to umožňují základní práva a povinnosti státu. Zatímco prvá část takového uznání má deklaratorní povahu, jeho druhá část má charakter konstitutivní.⁸⁴ Naproti tomu M. Faix, považuje konstitutivní účinek za přežitou epochu historie a tvrdí, že teorie i praxe současného mezinárodního práva se shodují na deklaratorním účinku.⁸⁵ Deklaratorní pojetí uznání státu lze odušit i z čl. 3 Montevidejské úmluvy: „Politická existence státu je nezávislá na uznání ostatními státy. I před mezinárodním uznáním má stát právo bránit svou integritu a nezávislost, zabezpečovat ochranu a prosperitu a následně organizovat svou zákonodárnou, výkonnou i soudní moc na základě vlastní vůle. Výkon těchto práv nemá žádné jiné limity než ty, které jsou dány v mezinárodním právu ostatním státům.“⁸⁶ Také pak Č. Čepelka a P. Šturma ve své knize podotýkají, že je nutno odlišit uznání státu od jeho reprezentace (vlády). Uznání státu je zde popsáno, jako projev připravenosti a ochoty stávajících států navázat smluvně diplomatické styky se státem vznikajícím. A označuje deklaratorní účinek pouhou doktrinální konstrukcí, vyplývající z minulosti. Přiznává však určitou opodstatněnost úsilí nových států o onen deklaratorní „vznik“ moci v mezinárodním právu.⁸⁷

Celé uznání státu a jeho nezbytnost je tedy otázkou rozdílu vnitřní a vnější suverenity (viz výše). Tento fenomén zaznamenává již i W. Hegel. *„Stát má základní a absolutní oprávnění být suverénní a nezávislý v očích druhých, tudíž být uznáný. Zároveň však je toto oprávnění čistě formální a požadavek, že stát by měl být uznán, protože je státem, je abstraktní. Zda je stát státem závisí na jeho formě a obsahu. Avšak bez vztahů s ostatními státy nemůže být stát o nic víc skutečný, nežli může být jedinec konkrétní osobou bez vztahu s ostatními lidmi. Na jednu stranu je legitimita státu čistě jeho vnitřní záležitostí – jeden stát by neměl zasahovat do interních záležitostí druhého, na druhou stranu je stejně důležité,*

---

⁸⁴ POTOČNÝ, Miroslav a Jan ONDŘEJ. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část*. 4., dopl. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-801-0. str. 23

⁸⁵ BUREŠ, Pavel, Martin FAIX a Ondřej SVACEK. *Vznik a uznání státu: aktuální pohled mezinárodního práva*. Praha: Leges, 2013. Teoretik. ISBN 978-8087576-83-0. str. 12

⁸⁶ (Montevidejská) Úmluva o právech a povinnostech států, 165 LNTS 19, sjednána dne 26. 12. 1933, v platnosti ode dne 13. 12. 1951, čl. 3.

⁸⁷ MPV Šturma str 86

*aby tato legitimita byla doplněna uznáním ze strany ostatních států.*⁸⁸S tím vyvstává i problém, jak právně definovat „quasi-stát“, který sice plní všechny znaky vnitřní suverenity, ale není uznán ostatními státy. S tím je spojena i otázka, která práva a povinnosti (a zdali vůbec nějaké) takovému subjektu vyplývají z mezinárodního práva. Dále také jestli je „quasi-stát“ formálně schopen spáchat mezinárodní delikt a jaké by to pro něj mělo následky. Problematická zůstává také odpovědnost státu za činy, které spáchal předchůdce („quasi-stát“), před svým uznáním.

Spíše politickou záležitostí je dělení uznání na uznání *de iure* a uznání *de facto*. Uznání *de iure* je plnohodnotné definitivní uznání státu a bývá předzvěstí navázání hlubší mezinárodního vztahu. Naproti tomu *de facto* je uznáním časově omezeným a prozatímním. I tento druh uznání má právní účinky, i když omezené. Uznáním *de facto* bývají quasi-státy zřizovány kvůli smluvním, obchodním, nebo vojenským důvodům, pokud se druhá strana nechce příliš vázat k neuznané entitě. Uznání *de facto* se dá kdykoli rozšířit na *de iure*.⁸⁹

4.1.6 Národ

Určit pojem národ je velmi obtížné, žádná z definic není úplná. V různých historických epochách a v různých zemích se vnímal pojem národ jinak. Národ - *natio*, má původ z latinského slova pro narození, původně tedy byl určen pro širší příbuzenství, postupem času se však rozšířil na větší komunity. Většinou šlo o buď lidi společně žijící na stejném území (v jednom státě), nebo o společenství se stejným sociálním a kulturním vývojem. V druhém případě bývá důležitým tmelícím prvkem jazyk. Například Connor Walker chápe národ jako: „společenskou skupinu, která má společnou ideologii, společné instituce a zvyky a pocit homogenity. V národě je však také přítomen silný skupinový pocit přináležitosti, spojovaný s určitým územím, které je pokládáno za výlučně jeho.“⁹⁰*Podle Anthonyho D. Smithe*⁹¹ je národ pojmenované historické a kulturní

• ⁸⁸HEGEL, W. *Elements of the Philosophy of Right*. Cambridge, Cambridge University Press, 1991, ISBN-13: 978-0521348881. s. 366

⁸⁹ POTOČNÝ, Miroslav a Jan ONDŘEJ. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část*. 4., dopl. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-801-0.str. 23

⁹⁰ CONNOR, Walker: *A Nation is a State, is an Ethnic Group*. London. Taylor and Francis Ltd., 1978. S. 382

⁹¹ op. cit. SMITH, Anthony D. *Etnický základ národní identity*. In: HROCH, Miroslav. *Pohledy na národ a nacionalismus: Čítanka textů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2003, str. 270-296. ISBN 8086429202

společenství s jednotným územím, masovým vzdělávacím systémem a společnými zákony. Vůbec první definici národa však přinesl francouzský myslitel Ernest Renan⁹² ve své stati, Co je to národ?, z roku 1882. Renan zde označuje národ jako duchovní princip vzešlý ze spletitých peripetií historie, je duchovním společenstvím a ne skupinou, kterou svázala půda. Renan svou definici národa nespojuje s rasou, náboženstvím, jazykem, společnými zájmy ani geografickými hranicemi. Naopak existenci národa vnímá jako touhu po společné pospolitosti, kterou označuje jako „každodenní plebiscit“⁹³

V ojedinělých historických případech se můžeme setkat i s pojmem *uznání za národ*. Tímto případem je uznání Československa a Polska mocnostmi a jejich orgánů Dohody mezi lety 1916-1918. Uznání národa bylo neodvolatelným právem národa na sebeurčení, ač v té době ani jeden z těchto států nevykonával žádnou organizovanou moc a také nebyl znám rozsah jeho území. V této proklamaci byl příslib pomoci při zrodu vlastního státu. Avšak mateřský stát - Rakousko-Uhersko, nadále považovalo příslušníky obou těchto národů za své občany.⁹⁴

4.1.7. Uznání za povstalce

Pojem národ a uznání státu mnohdy pojí přítomnost povstaleckého hnutí, jedná se o organizované hnutí části obyvatelstva (mnohdy pak právě propojeného národními vazbami), které se staví proti ústřední vládě. O povstaleckém hnutí se dá mluvit za předpokladu, že ovládá významnou část území a na této části zřídilo nezávislou moc, jež konkuruje moci ústřední. Vnější státy pak mohou uznat povstalce za jakýsi subjekt národního práva a to buď výslovně, nebo konkludentně. Například vyhlášením neutrality ke konfliktu mezi povstalcem a ústřední vládou. Podle učebnice (Potočný, Ondřej) mají akty orgánů povstalců povahu aktů veřejné moci a za tuto moc nese toto povstání mezinárodní odpovědnost. Povstání je považováno za přechodný jev. Buď povstalci vytvoří

---

⁹² op. cit. RENAN, Ernest. Co je to národ? In: HROCH, Miroslav. Pohledy na národ a nacionalismus: Čítanka textů. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2003, str. 24-35. ISBN 8086429202

⁹³ FEJFAR, Jakub. *Legalita realizace práva na sebeurčení národa formou unilaterální secese*. Praha, 2018. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Alla Tymofeyeva, Ph. D.

str. 25

⁹⁴ POTOČNÝ, Miroslav a Jan ONDŘEJ. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část*. 4., dopl. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-801-0. str. 27

novou suverénní vládu (potažmo stát), nebo se je podaří potlačit prvotní ústřední vládou a povstání tak zanikne.⁹⁵

4.2 Právo národu na sebeurčení

Zásada sebeurčení národů, pod níž se dnes v nejobecnější podobě rozumí právo každého národa svobodně se rozhodovat o své nezávislosti a svém hospodářském, společenském a kulturním rozvoji, patří k nejdůležitějším právním výdobytkům mezinárodního práva. Tato zásada se projevovala v Evropě, coby politický požadavek již v 18. století v době národně osvobozeneckých hnutí. Její počátky jsou spjaty s Deklarací nezávislosti USA z roku 1776 a s Velkou francouzskou revolucí 1789.⁹⁶ Zde se v moderní historii objevuje myšlenka, že lid je zdrojem legitimní moci a může tak rozhodovat o svém politickém statutu. Dalším příkladem národního sebeurčení pak bylo v druhé půli 19. století sjednocení Itálie a Německa. Po první světové válce hrálo právo na sebeurčení velkou roli při rozpadu Rakouska-Uherska, ale i Osmanské říše. Zde se setkáváme také prvně s termínem prohlášení za národ (viz výše). O uspořádání světa po první světové válce pojednává i 14 bodů prezidenta Wilsona, které přednesl americký prezident Woodrow Wilson na zasedání Kongresu v lednu 1918. Tento program sice nárok na sebeurčení nezmiňuje přímo, avšak žádá autonomii pro státy bývalého Rakouska-Uherska a Osmanské říše. Bod číslo XII: „*Tureckým částem nynější říše Otomanské budiž zajištěna bezpečnost a svrchovanost; avšak ostatním národnostem, které žijí nyní pod tureckou vládou, třeba spolehlivě zajistit bezpečnost života a naprosto nerušenou možnost volného a samostatného rozvoje; Dardanely necht' jsou trvale otevřeny jakožto volná cesta pro lodi a obchod všech národů pod záštitou mezinárodních záruk.*“⁹⁷ Jednalo se spíše o politické prohlášení, než o právní princip. Wilson se jistě postaral o propagaci pravidel sebeurčení národů, ale i přes jeho snahu nebyl princip sebeurčení zahrnut do nově vzniknuvšího Paktu Společnosti národů. Neboť v tomto období bylo právo na sebeurčení chápáno spíše jako politický princip než jako závazné pravidlo mezinárodního práva. Tento názor potvrdila i International Commission of Jurists v případě Aalandských ostrovů, kde v podstatě přiznala, že zásada sebeurčení je

---

⁹⁵Přím. cit. POTOČNÝ, Miroslav a Jan ONDŘEJ. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část. 6.*, dopl. a rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-807400-398-1. str. 32

⁹⁶POTOČNÝ, Miroslav. *Zásada sebeurčení národů* [online]. [cit. 2019-01-04]. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/564/603>. str. 24

⁹⁷SVOBODA, Jiří. ČTRNÁCT BODŮ PREZIDENTA WILSONA. *Moderní dějiny* [online]. 2009 [cit. 2019-01-04]. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/564/603>

politickým principem, kterým nelze převýšit základní principy mezinárodního práva, jako je právo na územní celistvost.⁹⁸

K významné změně došlo až po skončení druhé světové války, kdy vznikla OSN. Zde už se můžeme setkat přímo s termínem sebeurčení národů, a to konkrétně v čl. 1 odst. 2⁹⁹: „...rozvíjet mezi národy přátelské vztahy, založené na úctě k zásadě rovnoprávnosti a sebeurčení národu a činit jiná vhodná opatření k posílení světového míru.“ A také čl. 55 Charty OSN „Aby se vytvořily poměry stability a blahobytu, jež jsou nutné pro pokojné a přátelské styky mezi národy, založené na úctě k zásadě rovnoprávnosti a sebeurčení národu, Organizace spojených národu bude podporovat: ...“ Tyto principy byly implementovány i do kapitol XI, XII a XIII, pojednávajících o nesamostatných a područenských územích. Po svém zapsání do Charty byla zásada sebeurčení confirmována v četných mezinárodních dokumentech, zejména v rezoluci Valného Shromáždění OSN č.1514 o zaručení nezávislosti koloniálním zemím a národům, která ve svém čl. 2 garantovala právo všech národů na sebeurčení: „Všechny národy mají právo na sebeurčení. Na základě tohoto práva svobodně určují svůj politický statut a svobodně uskutečňují svůj hospodářský, sociální a kulturní vývoj.“⁹⁹Na přelomu 50. a 60. tak nastala velká dekolonizace zejména v Africe. Rezoluce tak prakticky zakotvila právo na sebeurčení jako základní princip mezinárodního práva. A je pokládána vedle charty OSN za nejdůležitější instrument moderní doby, potvrdila národům právo na nezávislost a vyzvalo koloniální mocnosti, aby přenesly pravomoci na kolonizované národy, v souladu s jejich vůlí. Rezoluce vyslovila přesvědčení, že kolonialismus brání mezinárodnímu hospodářskému, kulturnímu a sociálnímu rozvoji a v podstatě postavila kolonialismus mimo zákon.¹⁰⁰

Rezoluce VS OSN č. 1514 se ovšem vztahovala právě jen na kolonizaci. Ještě v roce 1960 byla přijata rezoluce VS OSN č. 1541, která okruh adresátů rozšířila a uvedla v život tzv. externí sebeurčení. Druhá rezoluce stanovila způsoby, kterými může nesamosprávné území (*Non-Self-Governing Territory*) dosáhnout samosprávy v plném měřítku: a) proměnou v nezávislý suverénní stát,

---

⁹⁸ SHAW, Malcolm N. *International Law*. 6th. Leicester: Cambridge University Press, 1977. ISBN 9780521899291, s. 225-226

⁹⁹ Rezoluce VS OSN 1514, ze dne 14. 12. 1960, Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples.

¹⁰⁰POTOČNÝ, Miroslav. *Zásada sebeurčení národů* [online]. [cit. 2019-01-04]. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/564/603>. str 24-25

b) volným sdružením s nezávislým státem anebo c) integrací s nezávislým státem.¹⁰¹ Další vývojové kroky v procesu utváření práva na sebeurčení souvisely s rozvojem mezinárodněprávních instrumentů ochrany základních lidských práv. Milníkem v tomto ohledu se stal Mezinárodní pakt o občanských a politických právech z roku 1966, stanovující ve svém prvním článku, že „*Všechny národy mají právo na sebeurčení. Na základě tohoto práva svobodně určují svůj politický status a svobodně uskutečňují svůj hospodářský, sociální a kulturní vývoj.*“ Velmi podobně pak upravují právo na sebeurčení Mezinárodní pakty o hospodářských, sociálních a kulturních právech a dále o občanských nebo politických právech ve společném článku, 1 přijaté valným shromážděním v prosinci 1966. Dále právo na sebeurčení obsahuje také Deklarace o přátelských vztazích a spolupráci mezi státy z roku 1970.¹⁰² Nutno podotknout, že všechny tyto akty zaručovaly právo na sebeurčení při průběhu dekolonizace, nikoli od státu jako takového (myšleno části státu, která není kolonií). K částečnému zobecnění na jakýkoli národ (ať již pod koloniální nadvládou nebo nadvládou jiného státu) došlo v závěrečném aktu Helsinské konference ze srpna 1975.¹⁰³ Zde se však jedná o mezinárodní smlouvu, tudíž tento akt nemá obecnou právní povahu. Úprava práva na sebeurčení v rámci dekolonizace je tedy upravena více méně konkrétně, avšak toto není případ Kosova. Je tedy otázkou, zdali odtržení od státu na základě proklamace práva na sebeurčení, může být uskutečněno v souladu s mezinárodním právem i v případě, že se nejedná o dekolonizační tendenci.

Martti Koskenniemi rozlišuje dvě roviny práva na sebeurčení, vnitřní a vnější. Ve vnější rovině je obsahem práva na sebeurčení možnost etnických skupin sdružit se a vytvořit tak stát. Vnitřní rovina spočívá v právu budovat pocit sounáležitosti v této komunitě, kdy tohoto práva může být v extrémních případech dosáhnuo opuštěním současného státu.¹⁰⁴ Profesor mezinárodního práva Christopher Borgen pak rozlišuje tři druhy zásady sebeurčení:

a) sebeurčení kolonizovaných národů, které těmto národům umožňuje oddělit se od koloniální mocnosti a vytvořit tak suverénní stát,

---

¹⁰¹ Rezoluce VS OSN 1541, ze dne 15. 12. 1960.

¹⁰² Rezoluce VS OSN 2625, ze dne 24. 10. 1970, Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations

¹⁰³ zejména čl. VIII

¹⁰⁴ KOSKENNIEMI, Martti. NATIONAL SELF-DETERMINATION TODAY: PROBLEMS OF LEGAL THEORY AND PRACTICE. *International and Comparative Law Quarterly*. op. cit str. 245-246

b) sebeurčení státu, které zaručuje svobodu od vnějších zásahů do výkonu jeho politických, ekonomických a sociálních práv,

c) sebeurčení pro komunity, které nejsou koloniemi, a které žijí v existujícím státu v rámci, kterého jim náleží interní sebeurčení jako výkon menšinových práv.¹⁰⁵

Právo na sebeurčení národu bylo i důvodem rozpadu Jugoslávie. Zásada sebeurčení, včetně práva na secesi, tak byla z ústavněprávního hlediska jedním ze základních principů, na kterém byl jugoslávský stát po druhé světové válce vybudován. Ústava rozlišovala tři typy samosprávných území – lidové republiky (Srbsko, Chorvatsko, Slovinsko, Bosna a Hercegovina, Makedonie a Černá Hora), Autonomní území Vojvodina a Autonomní oblast Kosovo Metochija, přičemž Kosovo, Metochije a Vojvodina byly součástí Lidové republiky Srbsko. Ústava Federativní lidové republiky Jugoslávie z roku 1946 ve svém čl. 1 stanovila: „*Federativní lidová republika Jugoslávie je svazovým lidovým státem republikánské formy, společenstvím rovnoprávných národů, které na základě práva na sebeurčení včetně práva na odtržení projeví svou vůli žít společně ve federativním státě.*“ Ač postavení Kosova v rámci Jugoslávie za vlády (zejm. Josipa Tita) v průběhu času posilovalo, nikdy nebyla jeho autonomie přiznána na úrovni lidové republiky.¹⁰⁶ Jugoslávská vláda poskytovala totiž větší autonomii slovanským státům než menšinám, které měli vlastní státní útvar v zahraničí (Albánci, Bulhaři). Jak Kosovo, tak Vojvodinu a Makedonii považovala za neoddělitelnou součást Srbské republiky.¹⁰⁷ Proto si kosovští Albánci po čase vydobyli právo autonomní menšiny, ale těžko říct, zda by někdy mohli vytvořit i autonomní stát. Jako první využili právo na sebeurčení Slovinci v roce 1991. Po nich tak postupně činily i další národy, až z Jugoslávie zbylo jen soustátí Černé Hory a Srbska (v něm je zahrnuto právě i Kosovo). Černá hora se odtrhla roku 2007, zde se však na rozdíl od Kosova jednalo o devoluci.

4.2.1 Mezinárodní soudní dvůr a právo na sebeurčení národů

Roli v rozhodování o práva na sebeurčení národů sehrál i Mezinárodní soudní dvůr (dále jen MSD), přesto že její praktické využití není příliš časté. Svou judikaturou přispívá k praktickému užití práv. Činnost MSD v rozhodování

---

¹⁰⁵ BORGAN, Christopher J. The Language of Law and the Practice of Politics: Great Powers and the Rhetoric of Self – Determination in the Cases of Kosovo and South Ossetia. Chicago Journal of International Law. 2009, op. cit str. 9.

¹⁰⁶ Viz výše -Kapitola 2. Dějiny Kosova

¹⁰⁷ Což mělo určitý historický kontext

týkající se práva na sebeurčení není příliš častá, ale už jen fakt, že se touto záležitostí soud zabývá, je známkou, že právo na sebeurčení může být věcí v praxi živou a není jen proklamací práva na papíře. Potvrdil tak platnost principu sebeurčení, vymezeného jako nutnost věnovat pozornost svobodně vyjádřené vůli národů. Prvním případem, kde se MSD výrazněji vyjadřoval k právu na sebeurčení, byl v roce 1971 posudek ve věci *South-West Africa*.¹⁰⁸ Zde soud potvrdil, že práva na sebeurčení se mohou dovolávat všechny kolonie, tak toto právo potvrdil v praxi. Jedním z dalších sporů týkajících se sebeurčení národa byl spor mezi Austrálií a Portugalskem o právo sebeurčení na Východním Timoru v roce 1991. Od 16. století byl Východní Timor portugalskou kolonií. Portugalsko roku 1974 přijalo Východní Timor jako tzv. nesamosprávné území podle Charty OSN. Roku 1976 bylo území Východního Timoru anektováno Indonésií. Spor předložený MSD spočíval v tom, že Austrálie uzavřela s Indonésií dohodu o využívání tzv. Timorské prolákliny – oblasti kontinentálního šelfu mezi Austrálií a Východním Timorem. Právě v této dohodě pak Portugalsko spatřovalo porušení práva obyvatel Východního Timoru na sebeurčení a dalších souvisejících práv. Rozhodnutí MSD se omezilo na konstatování, že právo národů na sebeurčení, tak jak se vyvinulo z Charty a praxe OSN, má charakter *erga omnes* a je esenciálním principem současného mezinárodního práva.¹⁰⁹

4.3 Právo na územní celistvost

Právo na územní celistvost se přímo váže na otázku svrchovanosti státu (suverenita). V rámci suverenity se uplatňují i tzv. výsoštná práva státu. Což je právo neomezeně vykonávat moc na celém území státu, pokud tato moc je legitimní. Výsoštná práva jsou uplatňována jak vůči osobám spojeným se státem právním svazkem občanství (osobní výsoš), tak i vůči celému prostoru státu (územní výsoš). Právo na územní celistvost je tedy potřeba chápat v širším kontextu než jen ochranu před změnou hranic.¹¹⁰ Svrchovaný stát má právo, aby mezinárodním společenstvím nebylo zasahováno do jeho suverenity. Výjimku tvoří situace, kdy stát potlačuje na svém území lidská práva svých obyvatel,

---

¹⁰⁸Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia in Violation of International Law, Security Council Resolution 276 (1970)

¹⁰⁹Viz *Case Concerning East Timor (Portugal vs. Australia)*, para 29.

¹¹⁰ČEPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. *Mezinárodní právo veřejné*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-57-2. str. 88

otázkou však je, jak výrazně musí být tyto práva narušena, aby jednání ospravedlnilo vnější intervenci okolních států.

Zásada územní celistvosti státu je historicky starší, než právo národů na sebeurčení a je s ním svým způsobem v kontrastu. Jelikož státy tuto zásadu užívaly prosazením své suverénní moci na svém území. Prvním konkrétním dokladem práva na územní celistvost je však až Pařížská mírová smlouva z roku 1856, podepsaná na Pařížském kongresu po ukončení Krymské války.¹¹¹ Termín územní celistvosti se pak objevil i v Trianonské smlouvě.¹¹² Dodržování územní integrity bylo uvedeno i ve zmíněných 14 bodech prezidenta Wilsona. Toto právo je vyjádřeno také v čl. 2 odst. 4 Charty OSN: „*Všichni členové se vystříhají ve svých mezinárodních stycích hrozby silou nebo použití síly jak proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti kteréhokoli státu, tak jakýmkoli jiným způsobem neslučitelným s cíli Organizace spojených národů.*”¹¹³ Zásada územní celistvosti se objevuje i ve většině dokumentů, o kterých jsme mluvili výše v otázce práva na sebeurčení, například i v tzv. Helsinských zásadách z července 1975. Také v Rezoluci Valného shromáždění OSN¹¹⁴ č. 3314 (r. 1974) můžeme v čl. 1 nalézt definici agrese jako: *použití síly jedním státem proti svrchovanosti, územní celistvosti, nebo politické nezávislosti druhého státu.*¹¹⁵ Deklarace zásad mezinárodního práva týkajících se přátelských vztahů a spolupráce mezi státy, se zabývá kolizí mezi právem na sebeurčení a právem na územní celistvost, kdy na konci článku pojednávajícím o sebeurčení národu uvádí: „*nic v předchozích odstavcích nesmí být vykládáno tak, aby to opravňovalo nebo povzbuzovalo k jednání, které by vedlo k úplnému nebo částečnému rozčlenění nebo omezení územní celistvosti nebo politické jednoty svrchovaných a nezávislých států, které se chovají v souladu se zásadou rovných práv a sebeurčení národů, jak je výše popsána, a mají vlády, které zastupují veškerý lid náležející k území bez rozdílu rasy, vyznání nebo barvy pleti*”¹¹⁶

---

¹¹¹ HEFFTER, August Wilhelm. Das europäische Völkerrecht der Gegenwart: auf den bisherigen Grundlagen. Berlin: Verlag von E. H. Schroeder, 1844. § 33.

¹¹² Smlouva řešící hranice Maďarska po I. světové válce podepsána 4. června 1920 jako jedna z pařížských mírových smluv. Územní celistvost je zmíněna v čl. 10

¹¹³ MRÁZEK, Josef. *Dokumenty ke studiu mezinárodního práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. Dokumenty (Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-08-3. str. 15

¹¹⁴ Velmi podobné znění je i Deklaraci zásad mezinárodního práva týkajících se přátelských vztahů a spolupráce mezi státy

¹¹⁵ MRÁZEK, Josef. *Dokumenty ke studiu mezinárodního práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. Dokumenty (Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-08-3. str. 295

¹¹⁶ Ibidem str. 39

V případě Kosova se tak postavení práva na územní celistvost a práva na sebeurčení národu v průběhu času měnilo. Od počátečního stavu, kdy převažoval názor, že právo Srbska na integritu je nenarušitelné a tudíž by mělo Kosovo zůstat jeho částí, který byl potvrzen rezolucí č. 1244. Ten ovšem výrazně posunul Athisaariho plán do nepřehledné pozice, které z práv je zde dominantním. A konečně poslední fáze, kdy Kosovo jednostranně samostatnost vyhlásilo a mnoho států ji potvrdilo, čímž jaksi upozadilo právo na územní celistvost ve prospěch práva na sebeurčení.

5. Konsekvence Kosova v rámci mezinárodního práva

5.1 Uznání Kosova a zapojení do mezinárodních organizací

5.1.1 Uznání kosova

Kosovo k dnešnímu dni¹¹⁷ uznalo 102 států OSN z celkových 193, což již odpovídá nadpoloviční většině. Co se týče Evropské unie, Kosovo neuznali jen Španělsko, Řecko, Kypr, Slovensko a Rumunsko. Prvními státy, které uznaly samostatnost Kosova již 18. února 2008 (den po vyhlášení) byly Afghánistán, Kostarika, Albánie, Francie, Turecko, Spojené státy a Spojené království. Do konce měsíce února bylo těchto států již 21. Posledním státem, který Kosovo uznal je Barbados 15. února 2018. Státy světa se tak prakticky dělí do tří skupin. Státy, které Kosovo uznávají, mezi nejvýznamnější z nich patří např. USA a některé mocnosti západní Evropy (UK, Německo, Francie, Itálie). Druhou skupinu tvoří státy, které se ke Kosovské otázce nevyjádřily. A konečně třetí pak státy, které se vyjádřily proti uznání Kosova. K nim z pochopitelných důvodů patří Srbsko dále např. Rusko, Čína, Izrael, ti povětšinou argumentují rozporem uznání s mezinárodním právem. Několik států pak Kosovo zprvu uznalo, posléze však uznání stáhlo, nutno však dodat, že mezi těmito státy nejsou příliš významné státy z pohledu mezinárodní síly (např. Madagaskar, Surinam, Burundi).¹¹⁸ Pravdou je, že Kosovo není ani zdaleka jediným celkem, který má problém s mezinárodním uznáním, podobný problém má např. i Palestina, Tchaj-wan a Severní Kypr, z nichž má Kosovo největší platformu států, které ho uznaly. Dokonce i některé členské státy nejsou uznány ostatními členskými státy OSN, plné uznání nemá například Izrael, Čína, Kypr (neuznává ho Turecko a Severokyperská republika), Severní a Jižní Korea (ty se neuznávají navzájem¹¹⁹).

5.1.2 Zapojení do mezinárodních organizací

Kosovo tak není členem OSN. *Přijímání nových států se děje rozhodnutím Valného shromáždění OSN, unášejícím se dvoutřetinovou většinou, a to na doporučení Rady bezpečnosti - čl. 4, odst. 2 -, přičemž zde toto doporučení má věcný význam rozhodnutí, tedy je jej dosaženo při jednomyslném souhlasu stálých*

---

¹¹⁷25. 1. 2019

¹¹⁸*Kosovo thanks you* [online]. [cit. 2019- 02-12]. Dostupné z: <https://www.kosovothanksyou.com/>

¹¹⁹ Severní Koreu navíc neuznává ani Japonsko

členů RB, tj. žádný z nich tu nesmí uplatnit své veto.¹²⁰ Kosovo tedy nejen, že nyní nemá dostatečný počet členů OSN souhlasících s jeho uznáním, ale jelikož stálými členy OSN jsou právě i Rusko a Čína, vzhledem k jejich odmítavému postoji, co se týče uznání Kosova, není pravděpodobné, že by se členem OSN Kosovo v brzké době stalo. Mezi nejvýznamnější mezinárodní organizace, ve kterých je Republika Kosovo součástí jsou patrně dvě organizace přidružené k OSN, a to Mezinárodní měnový fond a Světová banka. Dále je Kosovo součástí Středoevropské zóny volného obchodu (CEFTA-Central European Free Trade Agreement), ta bývá považována za jakýsi předstupeň vstupu do Evropské unie. Od roku 2014 i řádné členství v Mezinárodním olympijském výboru.

5.2 Posudek Mezinárodního soudního dvora

5.2.1 Podání žádosti

Již v březnu 2008 ohlásilo svůj záměr požádat Mezinárodní soudní dvůr (dále jen MSD) o rozhodnutí, zda je jednostranné vyhlášení Kosova v souladu s mezinárodním právem. Srbská delegace vyzvala Valné shromáždění (VS) OSN, aby se více zajímalo o jejich situaci a podniklo příslušné kroky. Valné shromáždění Srbsku vyhovělo a začalo formovat návrh podání k MSD. Proto, aby návrh mohlo VS prosadit, potřebovalo získat podporu, co možná nejvíce států OSN. Návrh nakonec podpořilo 77 států, přičemž podobný počet 74 států se hlasování zdrželo, 6 států pak bylo proti. Valné shromáždění tak schválilo rezoluci 63/3 kterým položilo MSD otázku zformulovanou „*Je jednostranné vyhlášení nezávislosti dočasnými orgány kosovské samosprávy v souladu s mezinárodním právem?*“. Tuto žádost opřelo čl. 96¹²¹, odst. 1 Charty a čl. 65 Statutu MSD.¹²² Například velvyslankyně USA Rosemary Di Carlo argumentovala proti podpoře návrhu tím, že „nezávislost Kosova je nezvratitelná“, dalším protiargumentem pak bylo například, že „důvody srbské žádosti jsou především politické, nikoli právní“ (Britský ambasador John Sawyers). To odmítl srbský

---

¹²⁰ ČEPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. *Mezinárodní právo veřejné*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-57-2. str. 463

¹²¹ Valné shromáždění nebo Rada bezpečnosti mohou požádat Mezinárodní soudní dvůr, aby dal posudek o kterékoli právní otázce. - [cit. 2019-01-04]. Dostupné například z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

¹²² Vyhláška č. 30/1947 Sb. ze dne 16.1.1947 cit. 2019-01-04]. Dostupné například z: https://cs.wikisource.org/wiki/Statut_Mezin%C3%A1rodn%C3%ADho_soudn%C3%ADho_dvo ra#%C4%8C%C3%A1nek_65

ministr zahraničí Vuk Jeremič slovy: "*Nechceme dostat státy do situace, kdy se rozhodují pouze pro náš, nebo něčí názor. Proto žádáme, aby věc projednal Mezinárodní soudní dvůr*"¹²³

5.2.2 Otázka projednatelnosti

První, čím se soud zabýval, byly procedurální záležitosti, v procesní rovině soud konstatoval, že má pravomoc dotaz posoudit (§ 25 a 28), že na této skutečnosti nic nemění ani politický přesah záležitosti (§27). Větší rozpory pak vyvolala otázka, zdaje vůbec přípustné, aby Valné shromáždění mohlo využít práva na posouzení před MSD podle čl. 96. Charty OSN. Vystala tak otázka, jestli problém spadá pod čl. 12 odst. 1 Charty OSN, tedy zda právní zájem na rozhodnutí má jen Rada bezpečnosti nebo i Valné shromáždění. Zmíněný článek totiž uvádí: „Pokud Rada bezpečnosti vykonává v jakémkoli sporu nebo v jakékoli situaci funkce, které jí ukládá tato Charta, Valné shromáždění neučiní žádné doporučení o takovém sporu nebo situaci, ledaže o to Rada bezpečnosti požádá.“ Celkem pět soudců pak vyslovilo názor, dle kterého měl MSD využít práva diskrece a věc vůbec neposuzovat, jelikož nebylo o posudek zažádáno Radou bezpečnosti.¹²⁴ MSD jako celek se však nakonec rozhodl daným problémem zaobírat. Odkázal právě na svou diskreční pravomoc, která obsahuje slovo „může (rozhodovat)“ a po zvážení nenašel závažný důvod, pro který by neměl v otázce rozhodnout. Toto tvrzení opřel o své rozhodnutí z roku 2004, v případě posudku ke stavbě zdi na okupovaných palestinských územích. Soud se dále odvolal na dřívější posudek, ve kterém konstatoval tendenci Valného shromáždění a Rady bezpečnosti řešit závažné problémy mezinárodního charakteru paralelně. Tedy skutečnost, že problematika nezávislosti Kosova byla doposud řešena jen na půdě RB, nezakládá důvod, pro který by nemohl MSD ve věci rozhodnout.¹²⁵ S názorem oponentů podání návrhu, že nejde o akt právní, nýbrž politický je soud odmítl. Konstatoval, že ani významné politické přesahy

---

¹²³OSN poslala kauzu Kosovo k haagskému soudu: Valné shromáždění vyhovělo srbské žádosti. *Aktuálně.cz* [online]. 2008 [cit. 2019- 02-12]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/osn-poslala-kauzu-kosovo-k-haagskemu-soudu/r~i:article:618804/?redirected=1553633481>

¹²⁴ BUREŠ, Pavel, Martin FAIX a Ondřej SVAČEK. *Vznik a uznání státu: aktuální pohled mezinárodního práva*. Praha: Leges, 2013. Teoretik. ISBN 978-8087576-83-0. str. 82

¹²⁵JUNGWIRTH, Tomáš. *Otázka statutu Kosova: příčiny a důsledky posudku Mezinárodního soudního dvora*. Praha, 2011. Studentská vědecká odborná práce. Univerzita Karlova v Praze Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Vladimír Balaš, Csc. str. 11

neeliminují právní charakter a položenou otázku tak lze přezkoumat z hlediska mezinárodního práva. Posouzení politických dopadů, které by rozhodnutí údajně mohlo mít, nespadá do kompetencí MSD¹²⁶

5.2.3 Rozhodnutí soudu

Co se merita věci týče, soud rozhodl, že jednostranné vyhlášení nezávislosti Kosova není porušením mezinárodního práva a ani porušením rezoluce RB. OSN 1244 z roku 1999, a že neodporuje ani ústavnímu rámci „Prozatímních“ institucí. Rozhodl tak hlasováním v poměru 10:4 hlasům. MSD ovšem danou otázku poněkud zúžil. Dovodil, že není tázán na právní důsledky vyhlášení nezávislosti ze strany Kosova, ale pouze zda tato deklarace odporuje mezinárodnímu právu. Nezabýval se tedy ani otázkou, zda je v souladu s mezinárodním právem, ale pouze konstatoval, že s ním není v rozporu. Svoje rozhodování tak v podstatě omezil na formální stránku problému, a nezabýval se otázkou, zda Kosovo dosáhlo státnosti, či ne. Proto ani jeho rozhodnutí tak příliš nezasahuje do problematiky jednostranného vyhlášení nezávislosti. Dalším poněkud sporným bodem je vyjádření MSD k otázce tvůrců Deklarace nezávislosti. Zda autorem byl kosovský parlament jako dočasná instituce spoluřízená dočasnou správou Kosova, nebo zda vyhlášení pod tuto správu nespadlo. Soud došel k závěru, že autoři Deklarace nejednali v rámci dočasných správních orgánů. Soud tak překlenul problém, rozporu Deklarace a rezolucí RB OSN 1244. *Argumentaci opřel o odst. 1 Deklarace hovořící o nezávislém a suverénním státu, je podle Soudu zřejmé, že nebylo jednáno v rámci dočasných institucí a stávajícího právního pořádku – tato skutečnost má být podložena i skutečností, že se autoři nezaštiťují názvem orgánu dočasné správy.*¹²⁷ Značný význam přikládá také faktu, že zvláštní vyslanec nepoužil právo veta, jak činil při předchozích iniciativách o vyhlášení nezávislosti. Z toho MSD vyvozuje, že jednání nebylo učiněno prozatímními orgány, ale zástupci kosovského lidu. Konečně soud připomíná proklamovanou vůli Kosova dodržet své závazky vyplývající z Ahtisaariho plánu.

---

¹²⁶ ACCORDANCE WITH INTERNATIONAL LAW OF THE UNILATERAL DECLARATION OF INDEPENDENCE IN RESPECT OF KOSOVO [online]. 2010 [cit. 2019-02-12]. ISBN 978-92-1-071107-4. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/141/141-20100722-ADV-01-00-EN.pdf>. odst. 25-28.

¹²⁷ JUNGWIRTH, Tomáš. *Otázka statutu Kosova: příčiny a důsledky posudku Mezinárodního soudního dvora*. Praha, 2011. Studentská vědecká odborná práce. Univerzita Karlova v Praze Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Vladimír Balaš, Csc. str. 14

MSD přiznal rezoluci č. 1244, jako rozhodnutí Rady bezpečnosti, závaznost v rámci mezinárodního práva. Dále také že rezoluce byla účinná v době vyhlášení nezávislosti a, že veškeré předpisy UMNIK jsou od této rezoluce odvozené. UMNIK tak měla pouze mandát k vedení nezbytných rozhovorů, bez předvídání výsledků jednání. MSD konstatuje, že „tato rezoluce neobsahovala žádné ustanovení zabývající se konečným statusem Kosova či podmínkami jeho dosažení“¹²⁴ a připomíná, že tam kde Rada bezpečnosti zamýšlela omezit možnosti vedoucí k definitivnímu stanovení statusu některého území, učinila to výslovně a restriktivně.¹²⁸ Soud interpretuje vyhlášení nezávislosti jako akt, který jde mimo jí nastolený právní rámec. Pojem „politické řešení“, který Rezoluce užívá jakožto cíle mezinárodní mise, se podle Soudu nabízí různým interpretacím a nelze jej proto vnímat jako vyjádření zákazu vyhlášení nezávislosti.¹²⁹

5.2.4 Právo na sebeurčení a integritu státu

Práve na sebeurčení i práve na územní celistvost se MSD zaobíral jen velmi okrajově. Pouze zhodnotil jejich relevanci v rovině mezinárodního práva. Pro právo na sebeurčení popsal část jeho historického vývoje a dovodil, že pro secesi na základě sebeurčení není v mezinárodním právu jednotné obyčejové pravidlo. U práva na územní celistvost nepřipustil paralelu např. se snahami o vyhlášení Republiky srbské,¹³⁰ protože zde byla překážka v protiprávním použití síly. MSD se pak vyjádřil, že jak čl. 2, odst. 4 Charty OSN, tak rezoluce RB OSN 1244, zaručují právo na územní celistvost. Toto právo je uplatnitelné pouze vůči ostatním státům, coby subjektům práva, tudíž nikoli vůči secesionistickým hnutím.

5.2.5 Nesouhlasná stanoviska

Soud ve svém stanovisku nebyl jednotný, nesouhlasná stanoviska zaujali místopředseda soudu P. Tomka a soudci Koroma, Bennoun a Skotnikov. *Podle stanoviska soudce Koromy, rezoluce Rady bezpečnosti č. 1244 založila právní základ pro vytvoření Dočasných institucí Kosova, a proto Soud měl na prvním místě aplikovat rezoluci 1422 jako lex specialis. Soudce Koroma dospívá k*

---

¹²⁸ JUNGWIRTH, Tomáš. Status Kosova v posudku MSD. *VŠEHRD* [online]. Praha [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: https://www.vsehrd.cz/clanek/status-kosova-v-posudku-msd_039fdd33-ba5a-49dd-a054-f9545f68ca6a

¹²⁹ *ACCORDANCE WITH INTERNATIONAL LAW OF THE UNILATERAL DECLARATION OF INDEPENDENCE IN RESPECT OF KOSOVO* [online]. 2010 [cit. 2019-02-12]. ISBN 978-92-1-071107-4. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/141/141-20100722-ADV-01-00-EN.pdf>. odst. 117

¹³⁰ Jedná se o část dnešní Bosny a Hercegoviny, kde žije převážně srbské obyvatelstvo a během války v Bosně se tento celek snažil získat samostatnost.

názoru, že vyhlášení nezávislosti je v rozporu s rezolucí 1244 z několika důvodů. Za prvé rezoluce vyzývá k urovnání jednáním, čímž se míní dohoda všech stran ..., tu tedy při konečném uspořádání Kosova autoři vyhlášení nezávislosti obešli. Za druhé, vyhlášení nezávislosti porušuje ustanovení rezoluce vyzývající k politickému řešení, které je založeno se zřetelem na územní celistvosti Federativní republiky Jugoslávie a autonomii Kosova.¹³¹

5.2.6 Vlastní zhodnocení posudku Mezinárodního soudního dvora

Podle mého názoru Posudek MSD zůstal daleko za očekáváním, které do něj bylo vkládáno. Myslím si, že MSD zcela vědomě celý spor řešil tak, aby se vlk nažral a koza zůstala celá. Také zdůvodnění a argumentace Mezinárodního soudního dvora mi přijdou nevýrazné a nepřesvědčivé. Skutečnost, že si MSD otázku zda *je jednostranné vyhlášení nezávislosti dočasnými orgány kosovské samosprávy v souladu s mezinárodním právem*, řekl bych, transformoval do roviny, zda mu neodporuje, mění její rozměr. Zaprvé, nejsem si jist, že zásada legální licence, by se takto měla využívat v mezinárodním právu. Jistě by se těžko hledal důvod k označení jednostranného vyhlášení nezávislosti jako chování *contra legem*, ale zároveň existují dohady, že by toto chování bylo *secundum et intra legem*. Z toho dovozují, že se nachází někde v tzv. šedé zóně *praeter legem* (neřkuli *in fraudem legis*), které by se mezinárodní právo mělo vyvarovat, alespoň podle mého názoru. Zadruhé se MSD zabýval pouze formální stránkou problému, čímž se vyhnul otázkám vývoje Kosova a historicko-politickým souvislostem, ale také i otázce oprávněnosti sukcese, nebo mezinárodního uznání státu. Otázka VS OSN, by tak bývala měla být doplněna o žádost o zhodnocení právních následků vyhlášení nezávislosti.

Naprosto souhlasím s konstatací MSD, že rezoluce 1244, je určitým pramenem mezinárodního práva a že byla účinná v době vyhlášení nezávislosti. Tato rezoluce pojednává o Kosovu jako integrální součásti Srbska a správu mezinárodního společenství popisuje, jako prozatímní do dosažení politické dohody. Jednostranné vyhlášení samostatnosti jen stěží může být považováno za politickou dohodu. Myslím si tedy, že schválení vyhlášení nezávislosti Kosova, odporuje legitimnímu očekávání Srbska, kdy počítalo v podstatě po celou dobu se zárukou územní celistvosti. MSD sice prohlásil, že autoři Deklarace nejsou

---

¹³¹ přím. cit POTOČNÝ, Miroslav a Jan ONDŘEJ. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část*. 6., dopl. a rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-807400-398-1. str. 41

spojení s prozatímními institucemi mezinárodních sil. *Zůstává tak otázkou, odkud autoři prohlášení nezávislosti získali oprávnění zastupovat kosovský lid, když MSD výslovně vyloučil jejich vazbu na samosprávné instituce. Zdroj legitimacy zastupování kosovského lidu, lze jen těžko od těchto orgánů oddělit.*¹³² Neztotožňuji se také s míněním MSD, že právo na územní celistvost je uplatnitelné jen vůči státu, nikoli vůči secesionistickým hnutím. Myslím si, že toto právo působí erga omnes, tudíž Srbsko by klidně mohlo žádat ostatní státy o pomoc při ochraně své integrity. Konečně možná největší riziko z pohledu mezinárodního práva vidím v možnosti chápat uznání Kosova jako určitý druh precedentu. Jelikož nyní by se secesionistické jakékoli secesionistické hnutí mohlo odvolat na případ Kosova a požadovat autonomii. Což převedeno do právní terminologie vidím jako přechod důkazního břemene, kdy subjekt (pravděpodobně soud), který bude rozhodovat o dalších podobných případech, by měl popsat, v čem vidí rozdíl od uznání nezávislosti Kosova. Což je jistě důvod, proč s nezávislostí nesouhlasili některé státy např. Španělsko (otázka nezávislého Katalánska), nebo Slovensko (hrozba secese maďarské menšiny).

5.3 Česko-Kosovské vztahy

Česká republika měla se Srbskem tradičně velmi dobré vztahy. Určitým pojítkem byl jistě podobný slovanský jazyk. Coby tradiční příklad spolupráce České republiky a Srbska bývá uváděna Malá dohoda. To jest vojensko-politické spojení mezi Československem, Jugoslávií a Rumunskem mezi lety 1921-1939. Spojenství mělo za cíl udržet nezávislost těchto tří států po I. světové válce a zamezit návratu Habsburků na trůn. Základem Malé dohody byly dvoustranné vojenské smlouvy, z nichž první z 14. srpna 1920, byla uzavřena právě mezi Československem a Jugoslávií. Je ovšem pravdou, že ani tyto dohody nezabránily zabránění Československa Třetí říši. *Kulturní vztahy zajišťovala mezi oběma válkami Československo-jihoslovanská liga založená roku 1920. Jejím protějškem byly Jihoslovansko-československé ligy. V Bělehradě vznikla liga roku 1922. Tyto Ligy měly za cíl spolupráci v oblasti politiky, kultury a hospodářství*¹³³. Dobré vztahy se obnovily i po II. světové válce. Projevily se při pokusu o tzv. *socialismus s lidskou tváří*, prosazovaný A. Dubčekem. *Rok 1968 potvrdil tradici*

---

¹³² BUREŠ, Pavel, Martin FAIX a Ondřej SVAČEK. *Vznik a uznání státu: aktuální pohled mezinárodního práva*. Praha: Leges, 2013. Teoretik. ISBN 978-8087576-83-0. str. 85

¹³³ DIENSTBIER, Jiří. *Vztahy České republiky se Srbskem a Černou Horou*. Praha: Rada pro mezinárodní vztahy, 2004. Sešity Rady pro mezinárodní vztahy. ISBN 80-239-4020-1. str. 30

*a hodnoty srbsko-českého porozumění. Před tanky přijel do Prahy Josip Broz Tito podpořit Alexandra Dubčeka, ale pro Brežněva to bylo jen další přilítí oleje do ohně. Když tanky vtrhly do Československa, Svaz komunistů Jugoslávie a maršál Tito odsoudili okupaci a nikdy od toho neodstoupili.*¹³⁴

Přátelské vztahy se však příliš neprosadili při leteckých útocích NATO na Jugoslávii. Česká republika se Srbů příliš nezastala, ministerstvo zahraničí konstatovalo fakt, že o letecké intervenci bylo rozhodnuto ještě před tím, než se republika stala členem NATO, tudíž byla postavena před hotovou věc.¹³⁵ Čeští politici zůstali ve vztahu k situaci nejednotní. Rozdělili se mezi zastánce kroku NATO, například tehdejší prezident ČR, Václav Havel. A odpůrce, ke kterým bychom mohli přiřadit následujícího prezidenta ČR, Václava Klause. Vybral jsem několik dobových reakcí na tehdejší bombardování Jugoslávie, mezi ně jsem pro srovnání zařadil i reakce všech tří prezidentů ČR (V. Havla; V. Klause; M. Zemana)

Václav Havel, prezident republiky: „Rozhodnutí o bombardování je sice krajním, ale v dané situaci nezbytně nutným řešením, jak zabránit ničení lidských životů a utrpení.“ (24. 3. 1999)

Jiří Dienstbier, zvláštní zpravodaj OSN pro lidská práva v bývalé Jugoslávii: „Nebude bombardován Milošević, ale budou to odnášet obyčejní lidé. Ustoupí-li Milošević, nebude to pod vlivem útoku, ale proto, že se mu to bude hodit do plánů.“ (v rozhovoru pro Čro 1-Radiožurnál 24. 3. 1999).

Miloš Zeman, předseda vlády a ČSSD: „Rakety budou dopadat na náš spřátelený národ, ozbrojený útok posiluje a nikoli oslabuje pozici autokrata Miloševiče. Nejsme ve válečném stavu s Jugoslávií.“ (25. 3. 1999)

Jiří Payne (ODS), vedoucí parlamentní delegace do Severoatlantického shromáždění: „Podle mezinárodního práva v případě, že nějaký stát napadne suverenitu jiného státu, rovná se to automaticky vyhlášení válečného stavu. Z tohoto hlediska se dá dovodit, že státy, které se podílejí na operaci v Jugoslávii, jsou s ní ve válečném stavu a jestliže my jsme v aliančním vztahu ke svým spojencům v NATO, pak mám pocit, že by se touto právní konstrukcí dalo dospět

---

¹³⁴DIENSTBIER, Jiří. *Vztahy České republiky se Srbskem a Černou Horou*. Praha: Rada pro mezinárodní vztahy, 2004. Sešity Rady pro mezinárodní vztahy. ISBN 80-239-4020-1. str. 11

¹³⁵ČR vstoupila do NATO 12.3.1999

k tomu, že vlastně Česká republika je ve válečném stavu s Jugoslávií“. (Právo, 26. 3. 1999)

Václav Havel: „Politici kritizující akce aliance podporují velmi izolacionistické a z hlediska dlouhodobého nesmírně nebezpečné nálady ve společnosti“. (29. 3. 1999, Právo)

Miloš Zeman: „Aliance není Varšavskou smlouvou, kde bylo nutné držet hubu a krok“. (Před poslanci Parlamentu ČR, 1.4.1999)

Václav Klaus: „Humanitární katastrofa, jejíž odvrácení bylo hlavním motivem celé akce, se stává skutečností. Hrozí navíc destabilizací sousedních balkánských zemí a vyvolává obtížně zvládnutelný problém uprchlíků. Naděje na obnovení pokojné koexistence Srbů a Albánců na těžce zkoušeném území začínají mizet. Otevírá se Pandořina skříňka možných změn existujícího státoprávního uspořádání, o níž dnes nikdo nemá jasné představy, a která může svými důsledky otrávit stabilitou - a to nikoliv pouze Balkánu. Všechny tyto obavy jsem měl na mysli již v té chvíli, když jsem - po zahájení leteckých útoků - vyjádřil své zklamání ze selhání diplomacie a když jsem naznačoval, že kroky NATO nemusí přinést přesně ty výsledky, které se od nich očekávají... My, kteří jsme o členství v alianci usilovali tak dlouho, musíme mít bytostný zájem na tom, aby NATO své poslání dobře plnilo a aby mělo v moderním světě trvalou úlohu. Já v kosovské akci rizika pro NATO a jeho prestiž cítím. (Plzeňský deník 6.4.1999)¹³⁶

Česká republika se přes politickou nejednotu rozhodla podpořit NATO. Vláda odsouhlasila možnost silám NATO využívat vzdušný prostor ČR pro bombardování Jugoslávie. Česká republika vyčlenila ze svého rozpočtu peníze na podporu infrastruktury v Kosovu. Od 12. června 1999 participuje v Kosovu i armáda ČR v rámci KFOR a do roku 2013 zde působili také policejní jednotky v rámci mise EULEX. Dne 27. června 1999 pak Kosovo přijel navštívit i tehdejší prezident republiky V. Havel a přednesl projev. Havel se tak stal prvním prezidentem z členských zemí NATO, který na toto území po skončení bombardování vstoupil.

---

¹³⁶ Všechny citace výše: DIENSTBIER, Jiří. *Vztahy České republiky se Srbskem a Černou Horou*. Praha: Rada pro mezinárodní vztahy, 2004. Sešity Rady pro mezinárodní vztahy. ISBN 80-239-4020-1. str. 63-66

5.1.1 Uznání Kosova

Česká republika pak poměrně brzy uznala i republiku Kosovo.¹³⁷ Vláda tak učinila 21. května 2008 na návrh ministra zahraničí Karla Schwarzenberga a souhlasila s navázáním diplomatických styků. S odůvodněním: *Politika ČR vychází z přesvědčení, že uznání nezávislosti Kosova posílí celkovou stabilitu v oblasti, umožní realistické východisko z neudržitelného provizoria a nasměruje úsilí zemí regionu západního Balkánu k výzvám souvisejícím s budoucím členstvím v evropských a euroatlantických institucích.*¹³⁸ Zastupitelský úřad ČR v Prištině funguje od 1. srpna 2008. Ani o uznání Kosova nepanovala v české politice shoda. *Nejdůraznějšími argumenty proti uznání bylo: dává se tak nebezpečný precedens jiným zemím; je to v rozporu s mezinárodním právem. Naopak proti pak argumenty: status Kosova je neudržitelný, nedá se nic dělat; odsouhlasení již faktického stavu; jednotný názor se světovými mocnostmi.*¹³⁹ Mezi příznivce vyhlášení Kosova se řadil tehdejší ministr zahraničí K. Schwarzenberg, naopak negativní vyjádření k otázce Kosova zaujímal tehdejší prezident V. Klaus. Reakcí Srbska na vyhlášení Kosova bylo stažení srbského velvyslance z Prahy, jehož funkce byla obnovena srpnu 2008.

5.1.2 Současný vztah Kosova a České republiky

V posledních letech se vztahy ČR jak se Srbskem, tak i s republikou Kosovo, vyvíjejí velmi pozitivně. Do obou zemí platí bezvízový vstup na 90 dnů a v obou zemích se nachází i české velvyslanectví. Ekonomická spolupráce s Kosovem je na vzestupu, s Kosovem obchodují zejména české energetické a strojírenské firmy. Z pochopitelných důvodů vývoz České republiky stále výrazně převyšuje dovoz. Co se politické reprezentace České republiky týče, stále se ozývají názory, že uznání Kosova bylo chybou. V září 2018 se tak vyjádřil, v rozhovoru pro Český rozhlas, například dlouholetý český politik Ivan Langer: „*Já považuji za jednu ze svých chyb rozhodnutí o uznání Kosova,*“ řekl doslova Langer. „*Myslím si, že to nebylo správné rozhodnutí,*“ dodal.¹⁴⁰ Kritikou uznání Kosova nešetří ani současný prezident Miloš Zeman. „*Zastávám názor, že*

---

¹³⁷ Jako 41. stát v pořadí

¹³⁸ Česká republika uznala nezávislost Kosova. *Vláda České republiky* [online]. 2008 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/ceska-republika-uznala-nezavislost-kosova-35465/>

¹³⁹ Nezávislost Kosova. *Cevro* [online]. 2008, (7) [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: http://www.cevro.cz/web_files/soubory/198260/199379_D_cs_14denik_2008_7.pdf

¹⁴⁰ Potřeboval jsem si dokázat, že umím žít bez státu, říká Ivan Langer. *Český rozhlas: Osobnost Plus* [online]. 2018 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/potreboval-jsem-si-dokazat-ze-umim-zit-bez-statu-rika-ivan-langer-7624963>

Kosovo, které řada zemí neuznala, je, jemně řečeno, velmi podivný stát. Stát se silným vlivem narkomafií,“ prohlásil také v roce 2014 při návštěvě Srbska. „Vzhledem k tomu, že UÇK, tedy Kosovská osvobozenecská armáda, předvedla v době jugoslávské války celou řadu teroristických činů, pak bych se samostatné kosovské armády, která by nebyla ničím jiným než UÇK ve zbrani, poněkud obával,“¹⁴¹

5.1.3 Vlastní hodnocení českého uznání nezávislosti Kosova

Bez ohledu na můj postoj k uznání Kosova, si myslím, že Česká republika Kosovo uznala příliš brzy. Domnívám se, že se s tímto rozhodnutím mohlo počkat, až opadnou prvotní emoce rozvířené v mezinárodní politice okolo uznání Kosova. Je stále mnoho zemí, které svůj postoj dosud nevyjádřili, takže i ČR si mohla déle rozmyslet, zda Kosovo uzná, nebo ne. Protože případné odvolávání svého rozhodnutí by mi vůči mezinárodnímu společenství přišlo více nepatřičné, než setrvání u rozhodnutí, i kdyby se dodatečně jevílo nesprávné.

5.2 Kauza Milošević

Velkou právní kauzou s přesahem do mezinárodního práva navazující na problém Kosova, bylo soudní řízení s jedním z hlavních aktérů, Slobodanem Miloševićem. Tento státník zakončil svou kariéru na podzim roku 2000. Po prezidentských volbách, které byly údajně zfalšovány, byl pod tlakem opozice nucen odstoupit. Na Miloševiče byl v té době již vydán mezinárodní zatykač a někteří státníci, v čele s USA, tlačili na Srbsko, aby Miloševiče vydalo. Vydáním pak podmiňovali i ekonomickou pomoc Srbsku a jednání o jeho začlenění do mezinárodních struktur. Milošević byl zatčen v dubnu 2001 a na základě rozhodnutí jugoslávské vlády č. 37/2001 předán Mezinárodnímu trestnímu tribunálu pro bývalou Jugoslávii v Haagu (dále ICTY - *International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia*). Tato obdoba Norimberského procesu započala v únoru 2002. Velmi známou žalobkyní u ICTY byla Carla del Ponte. Ta Miloševiče následně popsala takto: „zřejmě nebyl rasista ani idealista, ale zároveň nebyl vášnivě oddán Velkému Srbsku. Byl to člověk, který vždy jen reagoval na

---

¹⁴¹Kosovo Zeman neuznává, Česko tam vyšle ostrého kritika migrace. *IDnes.cz: zprávy* [online]. 2017 [cit. 2019- 02-12]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/haisman-za-cesko-do-kosova.A170328_105731_domaci_kop

situace, jež sám často záměrně nebo mimoděk vyvolal, aby si v určitém okamžiku uchoval nebo posílil moc, nepřemýšlel však 10 tahů dopředu.“¹⁴²

5.2.1 Průběh soudního líčení

Milošević byl obviněn ze zločinů ve třech válkách - v Chorvatsku, v Bosně a v Kosovu. Obžaloba měla 66 bodů a týkala se vedle genocidy také zločinů proti lidskosti a porušování válečných konvencí¹⁴³. Milošević byl

---

¹⁴² DIENSTBIER, Jiří. *Daň z krve*. Praha: Lidové nakladatelství, 2002. ISBN 80-7106-585-4. str. 281

¹⁴³ *Konkrétně : Obžaloba obvinila Slobodana Miloševića na základě individuální trestní odpovědnosti (čl. 7 odst. 1 Statutu) a nadřazené trestní odpovědnosti (čl. 7 odst. 3)*

a) *devět případů závažných porušení Ženevských úmluv z roku 1949 (článek 2 této úmluvy - úmyslné zabití; protiprávní uvěznění; mučení; úmyslně způsobující velké utrpení; nezákonné vyhoštění nebo přemístění; rozsáhlé zničení a přivlastnění majetku, neospravedlnitelné vojenskou nezbytností a provedené protiprávně a úmyslně);*

b) *13 případů porušení zákonů nebo válečných zvyklostí (článek 3 - vraždy; mučení; kruté zacházení; bezohledné ničení vesnic nebo devastace neodůvodněné vojenskou nutností; zničení nebo úmyslné škody způsobené institucím věnovaným vzdělávání nebo náboženství) drancování veřejného nebo soukromého majetku, útoky na civilisty, zničení nebo úmyslné škody způsobené historickým památkám a institucím věnovaným vzdělávání nebo náboženství, nezákonným útokům na civilní objekty);*

c) *10 počtů zločinů proti lidskosti (článek 5 - pronásledování politických, rasových nebo náboženských důvodů; vyhazování; vraždy; vězení; mučení; nelidské činy; deportace; nelidské činy (násilné převody)).*

Podle obžaloby týkající se „Bosny a Hercegoviny“ hrála Milošević v letech 1987 až 2000 důležitou politickou roli v Srbsku a socialistické republice Jugoslávie (SFRY) a později v JZR. Milošević byl tak obviněn z toho, že jednal individuálně nebo jako součást společného zločineckého podniku, a to následujícím způsobem

a) *Údajně vykonával účinnou kontrolu nad prvky Jugoslávské lidové armády (JNA) a Jugoslávské armády (dále jen „VJ“), které se podílely na plánování, přípravě, usnadňování a provádění násilného odstranění většiny nečlenských zemí. Srbové, především bosensští muslimové a bosensští Chorvati, z velkých oblastí Bosny a Hercegoviny;*

b) *Tvrdí se, že poskytl finanční, logistickou a politickou podporu bosenské srbské armádě („VRS“) a že tyto síly se následně podílely na výkonu společného zločineckého podniku, spáchaly trestné činy podle článků 2, 3, 4 a 5 statutu ICTY;*

c) *údajně vykonával podstatný vliv a napomáhal politickému vedení „Republiky srbské“ při plánování, přípravě, usnadňování a provádění převzetí obcí v Bosně a Hercegovině a následném násilném odstranění většiny nečlenských zemí. -Serbs, hlavně muslimové a bosensští Chorvati;*

(d) *Říká se, že se podílel na plánování a přípravě převzetí obcí v Bosně a Hercegovině a následném násilném odstranění většiny nesrbů, především muslimů a bosenských Chorvatů. Údajně poskytl finanční, materiální a logistickou podporu pro takové převzetí;*

vystudovaný právník z Bělehradské univerzity a během soudního líčení se obhajoval sám. To uvedl již v předběžném slyšení, kde zpochybnil legitimitu soudního tribunálu. "Považuji tento tribunál za falešný tribunál a vznesená obvinění za falešná obvinění. Tento soud je nelegální, protože nebyl ustaven Valným shromážděním OSN. Já proto nepotřebuji jmenovat obhájce, aby mne bránil před nelegálním orgánem," uvedl tehdy.¹⁴⁴ V průběhu dlouhého soudního řízení se výrazně zhoršoval Miloševićův zdravotní stav, ten měl problémy se srdcem a vysokým tlakem. Milošević plánoval předvolat dlouho řadu svědků, mezi nimiž měli být i světový státníci.¹⁴⁵ Dříve, než se přistoupilo k jeho obhajobě, Milošević zemřel. Dne 11. března 2006 ho našli mrtvého v jeho cele, okolo jeho smrti panují do dnes spory, oficiální stanovisko lékaře byl infarkt myokardu.¹⁴⁶ V rozsudku s Radovanem Karadžičem z 24. 4. 2016 někteří lidé shledávají potvrzení soudu o dostatku důkazů pro odsouzení Miloševiče.¹⁴⁷¹⁴⁸ ICTY zanikl až o jedenáct let později 31. 12. 2017, poslední rozsudek vydal o dva dny dříve. Za dobu svého fungování ICTY obžaloval přes 160 lidí a téměř 90 odsoudil, naprostá většina z nich byli Srbové.¹⁴⁹

5.2.2 Vlastní názor

Takové soudní procesy, jako byly procesy ICTY, podle mě mají své opodstatnění. Jestli totiž mezinárodní právo chce efektivně nějaké chování

(e) Údajně se podílel na utváření, financování, zásobování, podpoře a vedení zvláštních sil Ministerstva vnitra Srbské republiky („MUP“). Říká se, že tyto zvláštní síly se podílely na výkonu společného zločineckého podniku, páchaly trestné činy podle článků 2, 3, 4 a 5 statutu ICTY

Slobodan Milošević. *Trial International* [online]. 2016 [cit. 2019-02.12]. Dostupné z: https://trialinternational.org/latest-post/slobodan-milosevic/?fbclid=IwAR0xQDqpZGDpIkIA_puRADNLdees3Lk8xtlVNVIQSCnOqJTEwhGbTW1eDcQ

¹⁴⁴ POHANKA, Vít. Ostře sledovaný soud s Miloševićem. *BBC News* [online]. 2002 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/czech/lupasvet/385.shtm>

¹⁴⁵ Údajně měl chtít předvolat přes 1600 lidí

¹⁴⁶ Nepodložené zdroje hovoří i o možnosti, že mu záměrně nebyla poskytnuta pomoc, v podobě léčení, některé dokonce o otravě.

¹⁴⁷ Jedná se konkrétně o věty typu: The Chamber is not satisfied that the rewas sufficient evidence presented in this case to findthat Slobodan Milošević agreed with the common plan. §3460 str. 1303 - Rozsudek Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii, IT-95-5/18-T, z 24.3.2016. [cit. 2019- 02-12]. Dostupné z. http://www.icty.org/x/cases/karadzic/tjug/en/160324_judgement.pdf

¹⁴⁸ Nutno ovšem dodat, že tyto věty jsou vytrženy z kontextu a nemyslím si, že v kontextu toto stanovisko nevyjadřují.

¹⁴⁹ Po téměř čtvrtstoletí končí trestní tribunál pro Jugoslávii. Vysloužil si uznání i nevraživost. *Česká televize: ČT 24* [online]. 2017 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2330053-po-temer-ctvrtstoletí-konci-trestni-tribunal-pro-jugoslavii-vyslouzil-si-uznani-i>

regulovat, musí při porušení hrozit sankce. A o sankci pak musí rozhodnout soud. Navíc celý proces soudu může rozkrýt příčiny i následky posuzovaných situací. Navíc řízení před soudem veřejně deklaruje, že ono porušení práva bude potrestáno a mělo by tak působit i preventivně. U případů jako byl Miloševićův, bývá těžké dovodit kauzální nexus mezi činem a porušením práva. Důkazní břemeno je na straně žalobce, ten tedy musí najít nevyvratitelný důkaz o tom, že se tak dělo z vůle obžalovaného (případně čin osobně provedl). Takové prokazování je tedy složité a zdlouhavé.

Myslím si, že Milošević byl tak vysoce postavený státník, že je mu možné mnoho ze zmíněných zločinů připisat. Proto si myslím, že v jeho případě byla naděje na neodsouzení velmi malá. Věřím, že S. Milošević byl odpovědný za věznění, vyhnání a vraždy velkého počtu lidí, a že tedy stál před soudem oprávněně. Otázkou je zda to měl být právě soud v Haagu a ne soud v Bělehradě jak navrhovala velká část Srbů. Co mi ovšem přijde zvláštní, že většina souzených a odsouzených za konflikty v celé Jugoslávii byli Srbové. Snad je to náhoda, ale poněkud mi to bortí iluzi o nestrannosti soudu. Například Ratko Mladič¹⁵⁰ byl odsouzen za své činy k doživotnímu odnětí svobody. Naproti tomu Ante Gotovina¹⁵¹ byl nejprve v roce 2011 shledán vinným a odsouzen na 24 let, v roce 2012 pak zproštěn všech obvinění a propuštěn. Přičemž obě tyto kauzy mi, co do závažnosti, připadají srovnatelné a jejich posouzení soudem bylo diametrálně odlišné. Pro mě ještě nepochopitelnější je situace týkající se pouze Kosova, kdy z kosovsko-albánské strany nebyl za válečné zločiny odsouzen vůbec nikdo, ať z UÇK či jiné organizace. Taktéž nebyl nikdo ze sil aliance (NATO) obviněn za bombardování civilních cílů. Nemohu se proto zbavit dojmu, že spravedlnost zde funguje na základě jakýchsi sympatií a antipatií k obžalovaným. Což by právo ani spravedlnost jistě neměly.

---

¹⁵⁰ Srbský důstojník známý ve spojitosti s masakrem v Srebrenici

¹⁵¹ Důstojník Chorvatské armády, který se měl dopustit válečných zločinů na civilním obyvatelstvu v rámci operace Bouře. Původní rozsudek byl za činy: pronásledování, nuceného odsunu, drancování, zlovolného ničení, vražd, nelidského jednání a

6. Současná situace v Kosovu

6.1 Republika e Kosovës

Kosovo se v roce 2008 jednostranně prohlásilo za Republiku Kosovo (Republika e Kosovës, *Република Косово*), podle republikové ústavy je Kosovo nezávislým unitárním státem, zřízením parlamentní republikou. V čele Kosova stojí prezident, volený na pětileté volební období, výkonná moc je v rukou vlády, jejíž předseda je členem vlády, jmenován je prezidentem a schvalován Parlamentem. Parlament je jednokomorový, poslanci jsou voleni na čtyři roky poměrným volebním systémem. Parlament čítá 120 křesel, z čehož je 100 obsazováno poměrně na základě volebních výsledků, 10 křesel je vyhrazeno pro srbskou menšinu a zbylých 10 pak pro menšiny ostatní. Kosovská ústava zaručuje dodržování základních lidských práva a svobod bez rozdílu.¹⁵² Ústava také pojednává o jednotné měně pro celé území, kterou blíže nespecifikuje, v praxi pak Kosovo využívá jako platební prostředek euro, to využívá jednostranně bez smlouvy s EU, tudíž nemá právo např. razit mince s vlastními motivy, či participovat na měnové či emisní politice. Co se jazyka týče, dle Ústavy jsou oficiálně na roveň postaveny jazyky albánský a srbský.¹⁵³ Složení obyvatelstva tvoří z 94,5 % Kosovští Albánci následovaní Bosňáky 1,7 %; Srby 1,6 %; Turky 1,1 % a ostatními etniky.¹⁵⁴ Většina Srbů, žije v malých enklávách na západě a jihozápadě Kosova, jedinou větší srbskou državou je severní část Kosova s centrem v Kosovské Mitrovici. I ve vlastní Kosovské Mitrovici, tvoří albánské obyvatelstvo přes tři čtvrtiny obyvatel, ti žijí zejména v jižní části města, kterou odděluje od severní, obydlenou převážně Srby, řeka Ibar. Hraniční řeka Ibar je pod dozorem složek KFOR, protože pravidelně docházelo k útokům na severní část města. Na nestabilní bezpečnostní situaci upozorňuje i české velvyslanectví v Prištině.¹⁵⁵

---

¹⁵² Hlava druhá ústavy - čl. 21 a následující - *ACCORDANCE WITH INTERNATIONAL LAW OF THE UNILATERAL DECLARATION OF INDEPENDENCE IN RESPECT OF KOSOVO* [online]. 2010 [cit. 2019-02-12]. ISBN 978-92-1-071107-4. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/141/141-20100722-ADV-01-00-EN.pdf>.

¹⁵³ Čl. 5 odst. 1 Ústavy republiky Kosovo

¹⁵⁴ Kosovo. *Central intelligence agency* [online]. [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/print_kv.html?fbclid=IwAR39wkzZAaYSruQOI7CGCA7knFcRzAgReVFW9F1W1B7jC042FUS2H4F5NSI

¹⁵⁵ Cestování do Kosova. *Velvyslanectví České republiky v Prištině* [online]. [cit. 2019-02-12].

Dostupné z:

https://www.mzv.cz/pristina/cz/informace_pro_vstup_do_zeme_turistika/cestovani_do_kosova/index.html

6.2 Ekonomická situace Kosova

Kvůli vysoké natalitě je kosovské obyvatelstvo v průměru velmi mladé - průměr cca. 30 let, což je nejnižší hodnota v Evropě. Kosovská ekonomika se potýká s vysokou mírou nezaměstnanosti, taktéž nejvyšší v Evropě. Ekonomika patří mezi nejslabší v Evropě podle ukazatele HDP, přesto dlouhodobě pozvolna roste. *Lepšímu výkonu ekonomiky brání nižší produktivita práce a malá konkurenceschopnost. Přes nesporné pozitivní trendy však kosovská ekonomika stále závisí částečně na externích zdrojích, ať se jedná o remitence členů diaspory pracujících v zahraničí (cca 12 % HDP / 2014 – 622,3 mil. EUR, 2015 – 665,4 mil. EUR a 2016 – 691,0 mil. EUR) nebo přijímanou zahraniční rozvojovou pomoc (cca 7 % HDP). Stabilitu přináší využívání EURA jako národní měny, což je klíčovým důvodem pro nízkou inflaci.*¹⁵⁶ Daňová správa získává nejvíce peněz z cel, daňové zatížení obyvatelstva je poměrně nízké, celý systém se navíc potýká s vysokou mírou korupce.

6.3 Politická situace

Politické situaci v Kosovu tradičně dominují dva směry, první staví na více méně pacifistickém boji za nezávislost Kosova a na myšlenkách prvního kosovského prezidenta I. Rugovy, reprezentovaným zejména jeho bývalou mateřskou stranou LDK. Druhý militantnější směr má tradičně největší podporu voličů na Kosovu, je zastoupený zejména stranami *Aliance pro budoucnost Kosova* (AAK- Aleanca për Ardhmërinë e Kosovës) a *Demokratickou stranou Kosova* (PDK - Partia Demokratike e Kosovës), obě tyto strany jsou nyní součástí koalice PANA, která je nejsilnějším subjektem vycházejícím z voleb do parlamentu v roce 2017. V obou těchto stranách je významné zastoupení vrcholných představitelů bývalé UÇK potažmo TKM. Třetím politickým subjektem, který vznikl v roce 2004 a výrazně na síle získal po volbách do parlamentu 2017 je hnutí Vetëvendosje (česky nezávislost). Jedná se o národně orientované hnutí, které si klade za cíl národní sebeurčení Kosovských Albánců takřka jakýmkoli způsobem. Ostře se vyhrazuje nejen proti Srbsku, ale i proti mezinárodní správě na Kosovu, kterou považuje za nevítanou nelegitimní správu země a popírá legitimitu rezoluce Rady bezpečnosti č. 1244.

---

¹⁵⁶Kosovo: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled. *Business Info* [online]. 2018 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/kosovo-zakladni-charakteristika-teritoria-18124.html>

Jednou z nejnovějších informací je zpráva, že republika Kosovo schválila transformaci svých bezpečnostních sil na stálou armádu. Proti tomu samozřejmě ostře vystupuje Srbsko. Velké obavy mají i Srbové, kteří stále žijí na území Kosova, ti se bojí dalších útoků na města se srbskou komunitou. EU k tomuto kroku kosovské vlády vyjádřila nelibost, NATO zaujalo postoj spíše ambivalentní. Vybudování celé armády bude jistě trvat několik let, její budoucí velikost by měla činit okolo pěti tisíc vojáků a třech tisíc rezervistů.¹⁵⁷ Je zřejmé, že schválení vzniku armády nepřispívá již tak vyhrocenému vztahu Kosova a Srbska, protože se dá těžko považovat za znak snahy o mírové řešení situace, ke kterému se oba státy zavázaly.

6.4 Propojení politiky s organizovaným zločinem

Jak bylo uvedeno v předchozí podkapitole, současná vláda má velký personální překryv s bývalou UÇK, která má přinejmenším znaky připomínající teroristickou organizaci, její členové (včetně těch činných v současné politice) bývají často nařčeni z různých ilegálních činností, ať už jde o vraždy; vydírání; porušování lidských práv; genocidu; napojení na obchod s drogami; obchody s lidmi, prostitutí; nelegální obchodování s lidskými orgány. Navzdory tomu, že byly mnohokrát podány žaloby k mezinárodním soudům na některé z těchto aktérů, nenašel jsem důkaz, že by kdokoli z nich byl někdy za tyto činy odsouzen.¹⁵⁸ Nejvýraznějším představitelem je Hashim Thaçi, který byl v této práci již zmíněn ve spojitosti s UÇK, jejím zastupování na jednání v Rambouillet, po vyhlášení Kosova se stal jeho prvním premiérem za stranu PDK a v současné době zastává funkci prezidenta republiky. Ten bývá celou řadou českých i zahraničních politiků označován za zločince. J. Dienstbier, někdejší ministr zahraničí, označuje Thaçiho za nemilosrdného teroristu¹⁵⁹, současný prezident M. Zeman prohlásil: „ již několikrát jsem řekl, že Hashim Thaçi je válečný zločinec.“¹⁶⁰ Za válečné zločiny se ho pokoušela dostat před mezinárodní soud i

---

¹⁵⁷ Kosovo schválilo vznik armády. Srbské obavy z etnických čistek odmítá. *Česká televize: ČT 24* [online]. 2018 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/osn-poslala-kauzu-kosovo-k-haagskemu-soudu/r~i:article:618804/?redirected=1553633481>

¹⁵⁸ Takřka ve všech případech, vůbec nedošlo k projednání těchto domnělých zločinů před soudem.

¹⁵⁹ DIENSTBIER, Jiří. *Daň z krve*. Praha: Lidové nakladatelství, 2002. ISBN 80-7106-585-4. str. 59

¹⁶⁰ Zeman: Nezávislost Kosova jsem nikdy neuznal a Thaçi je válečný zločinec. *IDnes.cz: zprávy* [online]. 2015 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/kosovsky-vicepremier-thaci-je-valecny-zlocinec-prohlasil-zeman.A150430_120417_zahranicni_ert

Carla del Ponte, která ho obvinila z válečných zločinů provedených v době války o Kosovo. Také Dick Marty, vyšetřovatel Rady Evropy, shromáždil důkazy o napojení Taçiho na obchod z lidskými orgány, které byly odebrány uneseným Srbům, mezinárodní soudy o těchto (údajných) zločinech nikdy nejednaly.¹⁶¹ Hashim Taçi není jediný z vrcholných představitelů Kosovské republiky, který čelí těmto nařčením. Předešlý prezident Behgjet Pacolli je podezřelý „z praní špinavých peněz“ a účastí ve zločinecké organizaci.¹⁶² Dále také současný předseda vlády Ramush Haradinaj, který je podezřelý ze zločinů proti lidskosti v řadách UÇK, likvidace politických oponentů a novinářů, v roce 2007 se za tyto činy dostal před mezinárodní soud, který ho zprostil obvinění, spekuluje se o zavražďování svědků během tohoto případu. Haradinaj měl být společně s Taçim napojen i na albánské podsvětí v Česku.¹⁶³¹⁶⁴ Jeden z jeho předchůdců na postu premiéra Agim Çeku, byl generálem chorvatské armády a má být odpovědný za válečné zločiny zejména během operace Bouře (válka v Bosně). Následně pak působil v UÇK, vedl její přeměnu na TKM. Byl na něj vyslán zatykač Interpolem, dokonce byl dvakrát zatčen, z vazby však byl propuštěn. Je mu přisuzován též podíl na pašování drog, zbraní a na podpoře obchodu s prostitutí (v Prištině vlastní síť hotelů).¹⁶⁵ Vybral jsem pouze čtyři z nejvyšších politiků kosovské republiky, kteří jsou podezřelí z ilegálních aktivit, plný výčet by však byl výrazně delší.

6.5 Vliv albánského obyvatelstva na sousední státy Kosova

Albánská emigrace není jen záležitostí Kosova, půl milionové menšiny se nacházejí v Itálii, Německu a Turecku, necelých čtvrt milionu Albánců je také v

---

¹⁶¹Kosovo PM is head of human organ and arms ring, Council of Europe reports. *The Guardian* [online]. 2010 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z:

<https://www.theguardian.com/world/2010/dec/14/kosovo-prime-minister-like-mafia-boss>

¹⁶²BROOKES, Robert. Pacolli faces tough time as Kosovan president. *Swissinfo* [online]. 2011

[cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.swissinfo.ch/eng/pacolli-faces-tough-time-as-kosovan-president/29560398>

¹⁶³Kosovský premiér Thaci měl vazby i na české podsvětí. *Novinky.cz* [online]. 2008 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/155608-kosovsky-premier-thaci-mel-vazby-i-na-ceske-podsveti.html>

¹⁶⁴O problémech s uznáním Kosova a úspěchu v boji proti terorismu. *Český rozhlas* [online]. 2008 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: https://www.rozhlas.cz/cro6/internet/_zprava/426723

<https://www.severskelisty.cz/osobnos/osob0076.php>

¹⁶⁵Bulgaria frees former Kosovo PM. *BBC News* [online]. 2009 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/8120446.stm>

USA a Švýcarsku.¹⁶⁶Obecně jsou Albánci žijící v exilu úzce propojeni s komunitou žijící v Albánii (potažmo v Kosovu), z důvodu velmi trvalých rodinných a klanových vazeb. Zahraniční exil také vždy participoval na finančním zabezpečení „domácích“ Albánců. Méně či více významné menšiny se pak nacházejí po celých příhraničních oblastech Kosova i Albánie. Svě zkušenosti s albánskou menšinou má například Řecko, kde Albánci žijí, zejména na severu Řecka při hranici s Albánií a v okolí Athén, celkem jich v Řecku je něco kolem půl milionu. Albánská menšina se nachází také v Černé Hoře zejména v příhraniční oblasti s Albánií v okolí města Ulcinj, mezi jaderským mořem a Skadarským jezerem, kde tvoří cca 70-80 % obyvatelstva. Přestože v obou těchto zemích bývají čas od času protesty albánského obyvatelstva proti místní správě, nedošlo zde k větším konfliktům.

6.5.1 Konflikt v Srbsku

Mnohem radikálněji se projevovaly albánské menšiny v Srbsku a Makedonii, tedy při hranicích ne s vlastní Albánií, ale s Kosovem.¹⁶⁷ Během války o Kosovo se byli albánští separatisté několikrát vytlačeni ze svých pozic, proto vytvářeli síť podporovatelů i za hranicemi, zejména tam kde byla silná albánská menšina. Když v roce 1999 válka v Kosovu skončila, na hranicích mezi Kosovem a Srbskem byla na srbské straně vynucena tzv. bezpečnostní zóna - zóna okolo hranice, ve které se nesměly pohybovat srbské ozbrojené složky. Zde vznikla Osvobozenecká armáda Preševo, Medveđa and Bujanovac (UÇPMB - Ushtria Çlirimtare e Preshevës, Medvegjës dhe Bujanocit) pojmenovaná podle největších měst nacházejících se v tomto regionu (území jižního Srbska až k hranici s Makedonií). Tato armáda byla vyzbrojována z Kosova přes UÇK, jejíž byla dceřinou organizací. UÇPMB také terorizovala místní civilní obyvatelstvo a útočila i na mezinárodní pozorovatele. Zmíněný stav trval až do května 2001, kdy NATO odvolalo nařízení o bezpečnostní zóně a srbské jednotky se mohly vrátit a odpor potlačit. Vojáci UÇPMB z většiny přešli do Makedonie.¹⁶⁸ V oblasti jižního

---

¹⁶⁶Central intelligence agency [online]. [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/index.html>

¹⁶⁷ Významný podíl na této skutečnosti měla jistě válka a s ní spojená právní destabilizace prostoru Kosova.

¹⁶⁸REUVENY, Rafael a William R. THOMSON. *Coping with Terrorism:: Origins, Escalation, Counterstrategies, and Responses* [online]. 1. New York: SUNY Press, 2010 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z:

Srbska, okolí města Prešova, zůstává vysoký podíl albánského obyvatelstva dodnes. Pravidelně se pak objevují koncepty o výměně teritorií mezi Srbskem a Kosovem. Srbsko by připojilo území Kosovské Mitrovice s většinovým srbským obyvatelstvem a Kosovo naproti tomu území Preševa s většinou Albánců. Upřímně si však nemyslím, že by tato výměna mohla/měla proběhnout, a to hned z několika důvodů. Prvně, výměna území by stěží uvolnila napětí mezi Srby a Albánci v regionu, spíš by vzbudila nové roztržky. Za druhé si myslím, že by Srbsko těžko neslo fakt, že se od něj jednostranně odrhla část území, srbsští obyvatelé se zachovali jen v malé části a má být předmětem „výměny“. Dále si také nemyslím, že by to bylo v zájmu obyvatel Preševa (a to jak etnických Srbů, tak Albánců). A poslední, zřejmě nejdůležitější, oblastí Preševa vedou dopravní spojnice (zejména dálnice) mezi Srbskem a Makedonií (a následně Řeckem), která je po ztrátě Kosova nejfrekventovanější (dá se říci v podstatě jedinou) spojnici Srbska se státy na jih od jeho hranic.

6.5.2 Konflikt v Makedonii

K ještě většímu konfliktu však došlo v Makedonii, kam se po neúspěchu v Srbsku přesunuli Albánské jednotky a opět s podporou Albánců z Kosova založili Národně osvobozenou armádu NLA.¹⁶⁹ Zde prakticky po celý rok 2001 propukaly ozbrojené nepokoje s charakterem občanské války, zejména severně od metropole Skopje a města Tetovo (jedná se o převážně horské oblasti s vysokým podílem albánského obyvatelstva v blízkosti hranic s Kosovem). Útoky směřovaly jak proti nealbánskému obyvatelstvu, tak zejména proti makedonské policii, cílem bylo pokud možno odtržení části Makedonie s albánským etnikem od mateřského státu po vzoru Kosova. Konflikt byl ukončen až zásahem NATO.¹⁷⁰ A zejména podepsáním Ochridské dohody (Framework agreement),¹⁷¹ která posílila albánská občanská a kulturní práva, zásadní pak bylo zrovnoprávnění makedonštiny s jazyky etnika, které má zastoupení alespoň 20 % v dané oblasti. To pro velkou část území západní Makedonie znamenalo zrovnoprávnění makedonštiny s

---

https://books.google.cz/books?id=LkeKIYW0sXkC&pg=PA185&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false str. 185-187

¹⁶⁹ Obvykle bývá označována touto anglickou zkratkou NLA - National Liberation Army

¹⁷⁰ Šlo spíše o deportaci členů NLA do jiné části Makedonie, aby nedošlo ke střetu s Makedonskou armádou, který by již fakticky znamenal válku

¹⁷¹ Framework agreement, Ohrid, 13.8.2001. [cit. 2019-02-12]. Dostupné z

<https://www.osce.org/skopje/100622?download=true&fbclid=IwAR3f6LAcxTIAcb-44yFMYydJn62gJrofc2uxe7aPkZvwA9D2y0FP0MHhyx8>

albánštinou v civilním i úředním styku.¹⁷² Dodnes mají pro-albánské strany znatelné zastoupení¹⁷³ v parlamentu, ty bojují za stále širší autonomii pro albánské obyvatelstvo v Makedonii. Celý konflikt tak nezanikl, pouze se nyní vede více cestou politiky, než cestou vojenskou.

6.6 Bondsteel

Poslední věc, kterou bych se chtěl zabývat před vlastním shrnutím problému je vojenská základna Bondsteel. Jedná se o vojenskou základnu USA velitelství NATO a jsou zde soustředěny mezinárodní složky KFOR. Nachází se v horách ve východní části Kosova nedaleko města Uroševac (Ferizaj). Vystavěna byla hned po ukončení bombardování SRJ v polovině roku 1999. Bondsteel je největší a nejdražší vojenskou základnou USA v Evropě¹⁷⁴, situován je v blízkosti plynovodu a ropovodu spojující Bulharsko s Albánií. Kvůli základně byly v okolí vymýceny všechny stromy a zarovnána hora, celá základna má téměř 4 km² a její obvodová hradba měří 14 km a žije v ní kolem 7000 lidí. Uvnitř se nachází vše potřebné včetně stanice vojenské policie, obchodů s oblečením, kina, přes 50 heliportů, různá sportovní hřiště, restaurace atd..¹⁷⁵ Mimo jiné je zde i věznice, která nepodléhá, jako ostatní detenční zařízení, vnější kontrole (zejména Radou Evropy). Věznicí se přezdívá „*small Guantanamo*“,¹⁷⁶ mají zde být nezákonně drženi vězni ve velmi neuspokojivých podmínkách.¹⁷⁷ Je možné že právě stavba takto obrovské vojenské základny v Evropě je jeden z důvodů, pro předchozí vojenskou intervenci NATO v Kosovu. Myslím si, že jen málokterý stát by si

---

¹⁷²DASKALOVSKI, Zidas. *THE MACEDONIAN CONFLICT OF 2001: BETWEEN SUCCESSFUL DIPLOMACY, RHETORIC AND TERROR* [online]. 2004 [cit. 2019-02-12].

Dostupné z:

<https://web.archive.org/web/20120503090057/http://www.mystfx.ca/pinstitutes/cpcs/studies-in-post-communism/Daskalovski2004.pdf>

¹⁷³ Zhruba jedna pětina parlamentu

¹⁷⁴ Některé zdroje ji uvádějí druhou největší mimo území Spojených států

¹⁷⁵ Camp Bondsteel. *Army Technology* [online]. [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.army-technology.com/projects/campbondsteel/>

¹⁷⁶ Podle vojenské věznice USA na Kubě

¹⁷⁷ Rozhovor s A Gil-Roblesem Evropským komisařem pro lidská práva - Clandestine Camps in Europe: "Everyone Knew What Was Going On in Bondsteel". *Spiegel* [online]. 2005 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/international/clandestine-camps-in-europe-everyone-knew-what-was-going-on-in-bondsteel-a-388556.html>

takovou to základnu nechal vystavět na svém území a Kosovo v moc možností výběru nemělo.

7. Vlastní zhodnocení

První otázkou ke, ke které bych se chtěl vyjádřit je otázka, zda Kosovo je státem sui generis či ne. Myslím si, že Kosovo naplňuje základní znaky státnosti má jasně vyhrazené území, obyvatele i vládu, která jej spravuje. Správa Kosova sice naráží na přítomnost složek UMNİK a EULEX, které jsou na Kosovu přítomny, avšak jejich přítomnost nevyklučuje efektivitu místní samosprávy. Dalším aspektem, který bývá namítán, je fakt, že kosovská vláda efektivně nevykonává správu nad celým územím republiky Kosovo (jde o enklávy se zastoupením srbského obyvatelstva zejména severní část Kosovské Mitrovice). Tento problém však z mezinárodního pohledu považuji také za marginální, jelikož existuje mnoho zemí, kde vláda nevykonává správu nad celým územím (Ázerbájdžán, Gruzie, Ukrajina), a přesto jsou považovány za státy. Tudíž o statutu Kosova, coby státu de facto nemám pochyby. Problém uznání Kosova de iure pak tkví v uznání států mezinárodního společenství. Protože s Kosovskou republikou, jako státem, jednájí i jeho zásadní odpůrci (samo Srbsko a také Rusko), domnívám se, že i uznání de iure Kosovo minimálně z části naplňuje. Proto bych nepochyboval, že Kosovo leze považovat za stát.

Výrazně odlišná je pak otázka legitimacy tohoto státu. Vzájemnou nevraživost mezi kosovskými Srby a kosovskými Albánci lze jen těžko překlenout, jelikož obě etnika mají k dané oblasti historické vazby. Jedni své právo opírají o územní integritu druhí o právo národu na sebeurčení. Jako zásadní chybu tak vidím vnější zásah do tohoto problému z pozice mezinárodních organizací. Zásahem mezinárodních organizací v čele s NATO, byla výrazně narušena dosavadní omezená rovnováha mezi etniky. Tím, že NATO schválilo bombardování Jugoslávie, a to i bez mandátu OSN, podle mě, porušilo několik zásad mezinárodního práva. Zaprvé zásadu nevměšování se do zahraničních sporů, dále zásadu na státní celistvost Jugoslávie a také zásadu mírového urovnání sporů. Vytvořilo tak bariéru k případnému přirozenému urovnání nesouladu mezi těmito etniky. Domnívám se, že svým postupem dávalo celou dobu naději Srbsku, že oblast Kosova nakonec bude pod správou Srbska, a to bylo důvodem, proč Srbsko souhlasilo se stažením svých jednotek a nastolení více méně sdílené správy s mezinárodními složkami. Od Atisaarriho plánu se však situace vyvíjela spíše ve prospěch nezávislosti Kosova, což zcela jistě zmařilo víru Srbska v přiznání Kosova, coby části jeho území. Čímž zbořila legitimní očekávání Srbska

v další vývoj situace. Uznání nezávislosti Kosova, považují za jednání v rozporu s rezolucí č. 1244, tudíž za další jednání v rozporu s mezinárodním právem. Nemohu se, proto zbavit dojmu, že v případě uznání Kosova zvítězily politické zájmy nad právem.

Domnívám se, že by mezinárodní společenství udělalo mnohem lépe, kdyby zanechalo Kosovo součástí Jugoslávie s případnou přítomností mezinárodních sil, které by kontrolovaly dodržování lidských práva na tomto území a následně podpořily integraci Kosova v rámci původního srbského státu. Místo toho byla zavedena na Kosovu mezinárodní správa, která postupem času umožnila kosovským Albáncům získat samostatnost. V nesprávnosti postupu mě utvrzuje i fakt, že nynější vláda Kosova je spojována s ilegálními činy (zločiny proti lidskosti, obchod s drogami, zbraněmi a lidmi) spojenými s bývalou UÇK a branou terorismu v rámci Evropy. Spojení vlády se zločinem není ani u ostatních států světa úplně výjimečné, ale míra podezření na spojení s mezinárodním zločinem v Kosovu mi přijde enormní. A ač se o tomto spojení často mluví, nebyly proti němu provedeny žádné významnější kroky.

Sám považuji situaci na Kosovu za pomyslný „sud prachu na Balkáně“, ne snad ani pro nevyjasněný postoj Srbů a Albánců na daném území, ale pro rozpor mezi státy západní Evropy a USA na jedné straně, a státy „východu“ jako je Čína a Rusko na straně druhé, které by mohly vést ke globálnímu konfliktu. Všechny strany sporem zasažené (Srbsko, Kosovo, ale také sousední Makedonie), nyní usilují o účast své země v rámci Evropské Unie. Stát, který ji získá, bude mít nespornou výhodu síly v mezinárodní politice.

Ještě reálnější hrozbou pro mezinárodní právo, než je rozpor (případně konflikt) mezi státy o nezávislost Kosova, je pojetí Kosova jako mezinárodního precedentu pro secesi. Myslím si, že tato situace může být ospravedlněním mnoha států pro vojensko-politický zásah do integrity jiného státu. Jakým už v podstatě byla snaha o odtržení Abcházie, Jižní Osetie, nebo Krymu atd. (se skrytou podporou Ruska). Můžeme tak jen doufat, že Kosovo není precedent pro destabilizaci situace ve světě.

Neposledním sporným tématem je trestní odpovědnost za situaci v Kosovu. Zatím co odpovědní jedinci z řad Jugoslávie stanuli (až na drobné výjimky) před mezinárodním soudem (ICTY), odpovědné osoby z řad UÇK či

NATO nebyly prošetřovány. Přesto, že si nemyslím, že v dané situaci by existovali viníci na straně jedné a oběti na straně druhé. Zločiny, které se během konfliktu vyskytly, jsou důsledkem chyb všech zúčastněných stran. Ale sankce byly uvaleny jen jednostranně, což obrazu spravedlnosti moc nepřispívá. Dílčím problémem pak už je jen množství nových obyvatel Kosova, žijících v nemovitostech původních majitelů (zejména srbských), kteří nemají možnost a odvahu se vrátet.

Závěr

Celou práci jsem se snažil sepsat, co možná nejobjektivněji. Z pohledu práva naprosto rozumím vůli albánského obyvatelstva sjednotit Albánci do jednotného státu „velké Albánie“ a na druhou stranu i tendenci Srbů zachovat Kosovo v rámci Srbska v s ohledem na historický vývoj oblasti. Upřednostnit jedno z těchto práv před druhým považuji za nelehký úkol s trvalými následky. Přesto si nemyslím, že současný stav je optimální. Jak sem již výše zmínil, největší chybu vidím v mezinárodní intervenci. Těžko odhalit, zda důvodem pro zmíněnou intervenci byla skutečně ochrana lidských práv, či nějaký ekonomický (politický) důvod. Evidentní však je, že vystupňovala konflikt mezi Srby a Albánci, který půjde uklidnit jen velmi těžší. A to i s ohledem na fakt, že před válkou měli obyvatelé jednotný jazyk srbštinu (vedle mateřského jazyka se srbsky naučila drtivá většina obyvatel během školní docházky), kdežto nová generace kosovských Albánců ovládá jen albánštinu (dominantním cizím jazykem je nyní angličtina). Bude pro ně tak těžší pochopit stanoviska sousedů, kterým ani nerozumí.

Sám jsem během posledních tří let navštívil (většinu vícekrát) všechny zmíněné země (Srbsko, Černou Horu včetně oblasti kolem města Ulcinj, Albánii, Makedonii i Kosovo). V Albánii mě překvapilo, kolik lidí (zejména v severní oblasti) je původem z Kosova, dokonce mají i kosovské státní poznávací značky aut. V Makedonii pak, že na velkém území Makedonie vlají albánské vlajky v centrech měst a na sloupech veřejného osvětlení podél silnic. Na otázku proč mi místní řekli, že tato část země historicky patří Albánii a brzy zase bude.¹⁷⁸ V Kosovu jsem pak viděl jen velmi málo v symbolů republiky Kosovo, zato všude byly přítomny vlajky s albánskou orlicí. S ohledem na to, že v Kosovu je rovnoprávný srbský a albánský jazyk, jsem nikde neviděl jediný nápis v srbštině a tam kde byl, (dopravní značení směru k městům) byl překryt nátěrem. Srbské symboly jsem v Kosovu nepotkal vůbec, mimo vlajky Albánie zde byly už pouze vlajky USA a Evropské Unie. V Prištině se nachází socha Billa Clintona, amerického prezidenta, který „posvětil“ letecký útok na Jugoslávii. V centru se pak nachází nedostavěný chrám Krista Spasitele, který byl z části vybudován za dob Jugoslávie, nikdy nebyl dostavěn a již několikrát se uvažovalo o jeho stržení.

---

¹⁷⁸ Víím, že názor několika místních neodráží skutečnou politickou situaci, nicméně, ty vlajky tam jistě jsou.

Vedle toho se v metropoli nachází mnoho nově postavených mešit. Bez ohledu na právní ukotvení poměru obou etnik na Kosovu, je evidentní, které z nich je na vzestupu a které upadá. A ač jsem samozřejmě na Kosovu v době existence Jugoslávie nikdy nebyl, nebál bych se říct, že postavení Srbů v současném Kosovu je horší, než bylo postavení Albánců před kosovským konfliktem.

Резюме

Дипломная работа посвящается Косову, спорная территория, которая пытается отделиться от Сербии, проблематикой провозглашения его независимым и изложением данного заявления. Описывается историческое развитие данной территории от образования до сегодняшних дней. Взаимоотношения сербов и албанцев, как основных этнических групп, проживающих на данной территории, и их споры. Всю проблематику рассматривает с нескольких точек зрения, со стороны теории международного права в отношении права на территориальную целостность государства и право самоопределение наций. Описывает различные позиции других государств, которые признали Косово, на одной стороне, и государства, которые отвергают признать, на другой стороне, включая обоснование своей позиции. Специальный раздел также выделен позиции Чехии к признанию Косова. Также и рассматривается оценка Международного Суда, как к признанию независимости, так и к наказанию виновников за преступления во время боя за независимость. В конце работы рассматривается сегодняшняя ситуация (особенно политическая и экономическая) царящая в Косово и обстоятельствам, которые вели к сегодняшнему результату, дополненные личными знаниями автора. Вся работа закончена личной оценкой проблематики признания Косова.

Целью моей работы – полное описание процесса признания независимости Косова. Определения, можно ли говорить о Косово, как о независимом государстве или же нет. Оценка законности внутренних и внешних участников процесса. Наконец, обоснование мнения, если весь процесс признания был в согласии с международным правом и изложение возможных последствий на будущее развитие права. Вся работа построена на доступных источниках из чешской и зарубежной литературы а юридических аспектов. Работа делится на 7 основных глав, которые описывают отдельные аспекты объявления независимости. Первая часть – теоретическая и объективно описывает данную действительность. Во второй части, работа рассматривает больше деталей и возрастает субъективное мнение автора. Тема имеет сильный политический и исторический выход, которым я пытался заниматься ограниченно с учетом на действительность,

чтобы данная работа держалась рамок действительного регулирования международного права и вопросов, имеющих юридическое значение.

Весь вопрос обретения независимости Косовым является интересным процессом в международном праве. Поскольку Сербия до сих пор считает Косово частью своего государства. Косово управляется международными органами, а теперь и Косово имеет в распоряжении свое правительство с относительно непонятным юридическим укреплением. Интересно также большое количество государств, которые уже высказали свое решение. Любопытно, что государство Косово имеет много сторонников и противников по всему миру, которые обладают проработанные аргумента на свои мнения. Не ясно, какие влияние будет иметь дальнейшее развитие проблемы на международную политику и право. Конечный итог может послужить как международный прецедент.

Zdroje

Použitá knižní literatura

- BELL, Andrew. *Etnické čistky: Bosna, Kypr, Karabach, Kosovo, Palestina, bývalý Sovětský svaz, Rwanda a Burundi, Srí Lanka, Transylvánie, Ulster*. Praha: Práh, 2003. ISBN 80-7252-070-9.
- BORGEN, Christopher J. The Language of Law and the Practice of Politics: Great Powers and the Rhetoric of Self – Determination in the Cases of Kosovo and South Ossetia. *Chicago Journal of International Law*. 2009, (op. cit.)
- BUREŠ, Pavel, Martin FAIX a Ondřej SVAČEK. *Vznik a uznání států: aktuální pohled mezinárodního práva*. Praha: Leges, 2013. Teoretik. ISBN 978-8087576-83-0.
- CONNOR, Walker: A Nation is a Nation, is a State, is an Ethnic Group. London. Taylor and Francis Ltd., 1978.
- ČEPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. *Mezinárodní právo veřejné*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-57-2.
- DIENSTBIER, Jiří. *Daň z krve*. Praha: Lidové nakladatelství, 2002. ISBN 80-7106-585-4.
- DIENSTBIER, Jiří. *Vztahy České republiky se Srbskem a Černou Horou*. Praha: Rada pro mezinárodní vztahy, 2004. Sešity Rady pro mezinárodní vztahy. ISBN 80-239-4020-1.
- GIRGLE, Patrik. *Kosovo*. 2. vyd. Praha: Libri, 2009. Stručná historie států. ISBN 978-80-7277-433-3.
- HEFFTER, August Wilhelm. *Das europäische Völkerrecht der Gegenwart: auf den bisherigen Grundlagen*. Berlin: Verlag von E. H. Schroeder, 1844. § 33.
- HEGEL, W. *Elements of the Philosophy of Right*. Cambridge, Cambridge University Press, 1991, ISBN-13: 978-0521348881.
- HILPOLD, Peter. *Kosovo and international law: the ICJ advisory opinion of 22 July 2010*. Boston: M. Nijhoff Publishers, 2012. ISBN 978-90-04-22127-7.
- HRADEČNÝ, Pavel, Ladislav HLADKÝ, Virgijil MONARI, František ŠÍSTEK a Pavla HRADEČNÁ. *Dějiny Albánie*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-939-3.
- *Kosovo: War and Revenge*. New Haven and London: Yale University Press, 2000. ISBN 0-300-08354-8.
- MRÁZEK, Josef. *Dokumenty ke studiu mezinárodního práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. Dokumenty (Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-08-3.

- PELIKÁN, Jan. *Dějiny Srbska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. Dějiny států. ISBN 80-7106-671-0.
- PELIKÁN, Jan. *Národnostní otázka ve Svazové republice Jugoslávii : geneze-vývoj-perspektivy*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1997. 87 s. ISBN 8071844829.
- POTOČNÝ, Miroslav a Jan ONDŘEJ. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část*. 4., dopl. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-801-0.
- POTOČNÝ, Miroslav a Jan ONDŘEJ. *Mezinárodní právo veřejné: zvláštní část*. 6., dopl. a rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-807400-398-1.
- RENAN, Ernest. Co je to národ? In: HROCH, Miroslav. *Pohledy na národ a nacionalismus: Čítanka textů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2003, str. 24-35. ISBN 8086429202 (op. cit.)
- REUVENY, Rafael a William R. THOMSON. *Coping with Terrorism:: Origins, Escalation, Counterstrategies, and Responses* [online]. 1. New York: SUNY Press, 2010 [cit. 2019-04-01]. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=LkeKIYW0sXkC&pg=PA185&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
- SHAW, Malcolm N. *International Law*. 6th. Leicester: Cambridge University Press, 1977. ISBN 9780521899291.
- SMITH, Anthony D. *Etnický základ národní identity*. In: HROCH, Miroslav. *Pohledy na národ a nacionalismus: Čítanka textů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2003. ISBN 8086429202. (op. cit.)
- STÝSKALÍKOVÁ, Věra, SMEKAL, Hubert, ed. *Zahraniční a bezpečnostní politika vybraných zemí Balkánu*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2004. ISBN 80-210-3572-2.
- ŠTĚPÁNEK, Václav. *Jugoslávie - Srbsko - Kosovo: kosovská otázka ve 20. století*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5476-9.
- TEJCHMAN, Miroslav. *Balkán ve 20. století*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3178-3.
- TOTTEN, Samuel, Paul R. BARTROP a Steven L. JACOBS. *Dictionary of genocide*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 2008. ISBN 9780313346422.
- Warbrick, C., McGoldrick, D.: *Kosovo: The Declaration of Independence*, *International and Comparative Law Quarterly*, vol. 57, 2008, ISBN-13: 978-0439407007
- WILLS, Siobhán. *Protecting civilians: the obligations of peacekeepers*. New York: Oxford University Press, 2009. ISBN 978-0-19-953387-9.

Internetové zdroje

- BROOKES, Robert. Pacolli faces tough time as Kosovan president. *Swissinfo* [online]. 2011 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.swissinfo.ch/eng/pacolli-faces-tough-time-as-kosovan-president/29560398>
- Bulgaria frees former Kosovo PM. *BBC News* [online]. 2009 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/8120446.stm>
- Camp Bondsteel. *Army Technology* [online]. [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.army-technology.com/projects/campbondsteel/>
- *Central intelligence agency* [online]. [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/index.html>
- Cestování do Kosova. *Velvyslanectví České republiky v Prištině* [online]. [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/pristina/cz/informace_pro_vstup_do_zeme_turistika/cestovani_do_kosova/index.html
- Clandestine Camps in Europe: "Everyone Knew What Was Going On in Bondsteel". *Spiegel* [online]. 2005 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/international/clandestine-camps-in-europe-everyone-knew-what-was-going-on-in-bondsteel-a-388556.html>
- Česká republika uznala nezávislost Kosova. *Vláda České republiky* [online]. 2008 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/ceska-republika-uznala-nezavislost-kosova-35465/>
- EU hat Beweise für Organhandel während Kosovo-Konflikts. *Welt* [online]. 2014 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.welt.de/newsticker/news1/article130676954/EU-hat-Beweise-fuer-Organhandel-waehrend-Kosovo-Konflikts.html>
- KNEZEVIC, Gordana. Milosevic 'Exonerated'? War-Crime Deniers Feed Receptive Audience. *Radio Free Europe: Radio Liberty* [online]. 2016 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.rferl.org/a/milosevic-war-crime-deniers-feed-receptive-audience/27910664.html>
- Kosovo conflict: BALKAN HISTORY [1998–1999]. *Encyclopaedia Britannica* [online]. 2019 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/Kosovo-conflict>
- Kosovo MPs proclaim independence. *BBC News* [online]. 2008 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/7249034.stm>

- Kosovo PM is head of human organ and arms ring, Council of Europe reports. *The Guardian* [online]. 2010 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2010/dec/14/kosovo-prime-minister-llike-mafia-boss>
- Kosovo schválilo vznik armády. Srbské obavy z etnických čistek odmítá. *Česká televize: ČT 24* [online]. 2018 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/osn-poslala-kauzu-kosovo-k-haagskemu-soudu/r~i:article:618804/?redirected=1553633481>
- *Kosovo thanks you* [online]. [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.kosovothanksyou.com/>
- Kosovo Zeman neuznává, Česko tam vyšle ostrého kritika migrace. *IDnes.cz: zprávy* [online]. 2017 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/haisman-za-cesko-do-kosova.A170328_105731_domaci_kop
- Kosovo. *Central intelligence agency* [online]. [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/print_kv.html?fbclid=IwAR39wkzZAaYSruQOI7CGCA7knFcRzAgReVFW9F1W1B7jC042FUS2H4F5NSI
- Kosovo: Vztahy země s EU. *Business Info* [online]. 2018 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/kosovo-vztahy-zeme-s-eu-18126.html>
- Kosovo: Zahraniční obchod a investice. *Business Info* [online]. 2018 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/kosovo-zahranicni-obchod-a-investice-18125.html>
- Kosovo: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled. *Business Info* [online]. 2018 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/kosovo-zakladni-charakteristika-teritoria-18124.html>
- Kosovský premiér Thaci měl vazby i na české podsvětí. *Novinky.cz* [online]. 2008 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/155608-kosovsky-premier-thaci-mel-vazby-i-na-ceske-podsveti.html>
- Nein zur Unabhängigkeit des Kosovo. *Welt* [online]. 2007 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://www.welt.de/debatte/kommentare/article6070998/Nein-zur-Unabhaengigkeit-des-Kosovo.html?wtrid=onsite.onsitesearch>

- O problémech s uznáním Kosova a úspěchu v boji proti terorismu. *Český rozhlas* [online]. 2008 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: https://www.rozhlas.cz/cro6/internet/_zprava/426723
- OSN poslala kauzu Kosovo k haagskému soudu: Valné shromáždění vyhovělo srbské žádosti. *Aktuálně.cz* [online]. 2008 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/osn-poslala-kauzu-kosovo-k-haagskemu-soudu/r~i:article:618804/?redirected=1553633481>
- Ostře sledovaný soud s Miloševičem. *BBC News* [online]. 2002 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/czech/lupasvet/385.shtm>
- Po téměř čtvrtstoletí končí trestní tribunál pro Jugoslávii. Vysloužil si uznání i nevráživost. *Česká televize: ČT 24* [online]. 2017 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2330053-po-temer-ctvrtstoletii-konci-trestni-tribunal-pro-jugoslavii-vyslouzil-si-uznani-i>
- Potřeboval jsem si dokázat, že umím žít bez státu, říká Ivan Langer. *Český rozhlas: Osobnost Plus* [online]. 2018 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/potreboval-jsem-si-dokazat-ze-umim-zit-bez-statu-rika-ivan-langer-7624963>
- Samostatnost Kosova je legální. Rozhodl Mezinárodní soud. *Český rozhlas* [online]. 2010 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/samostatnost-kosova-je-legalni-rozhodl-mezinarodni-soud_201007222210_mkopp
- Srbsko a Kosovo dosáhly dohody, práce však teprve začíná. *Natoaktual.cz: Oficiální portál Informačního centra o NATO* [online]. 2013 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/srbsko-a-kosovo-dosahly-dohody-prace-vsak-teprve-zacina-pj4-/na_analyzy.aspx?c=A130506_100336_na_analyzy_m02
- Stydím se, řekl Klaus o uznání Kosova. *IDnes.cz: zprávy* [online]. 2008 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/stydim-se-rekl-klaus-o-uznani-kosova.A080523_203033_domaci_dp
- *UMNIK: UNITED NATIONS MISSION IN KOSOVO* [online]. [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://unmik.unmissions.org/>
- UNITED NATIONS RESOLUTION 1244. *UMNIK: UNITED NATIONS MISSION IN KOSOVO* [online]. [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://unmik.unmissions.org/united-nations-resolution-1244>
- *United Nations: International Residual Mechanism for Criminal Tribunals* [online]. [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <http://www.irmct.org/en>
- Základní informace. *O Liberlandu* [online]. [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: <https://liberland.org/cs/about>

- Zeman: Nezávislost Kosova jsem nikdy neuznal a Tači je válečný zločinec. *IDnes.cz: zprávy* [online]. 2015 [cit. 2019-02-12]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/kosovsky-vicepremier-thaci-je-valecny-zlocinec-prohlasil-zeman.A150430_120417_zahranicni_ert

Odborné články

- DASKALOVSKI, Zidas. *THE MACEDONIAN CONFLICT OF 2001: BETWEEN SUCCESSFUL DIPLOMACY, RHETORIC AND TERROR* [online]. 2004 [cit. 2019-02.12]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20120503090057/http://www.mystfx.ca/pinstitutes/pcs/studies-in-post-communism/Daskalovski2004.pdf>
- JUNGWIRTH, Tomáš. Status Kosova v posudku MSD. *VŠEHRD* [online]. Praha [cit. 2019-02.12]. Dostupné z: https://www.vsehrd.cz/clanek/status-kosova-v-posudku-msd_039fdd33-ba5a-49dd-a054-f9545f68ca6a
- Nezáislost Kosova. *Cevro* [online]. 2008, (7) [cit. 2019-02.12]. Dostupné z: http://www.cevro.cz/web_files/soubory/198260/199379_D_cs_14denik_2008_7.pdf
- POTOČNÝ, Miroslav. *Zásada sebeurčení národů* [online]. [cit. 2019-01-04]. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/564/603>.
- Slobodan Milošević. *Trial International* [online]. 2016 [cit. 2019-02.12]. Dostupné z: https://trialinternational.org/latest-post/slobodan-milosevic/?fbclid=IwAR0xQDqpZGDpIkIA_puRADNLdees3Lk8xtlVNVIQSCnOqjTEwhGbTW1eDcQ
- SVOBODA, Jiří. ČTRNÁCT BODŮ PREZIDENTA WILSONA. *Moderní dějiny* [online]. 2009 [cit. 2019-01-04]. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/564/603>
- ŠTĚPÁNEK, Přemysl. Humanitární intervence-srozumitelný pojem?. *Mezinárodní politika*. 2003, 27, 3,

Film

- Uloupené Kosovo [film]. Režie Václav Dvořák, ČR, *dokumentární film*, 2008.

MEZINÁRODNĚPŘÁVNÍ DOKUMENTY

- (Helsinský) Závěrečný akt Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (Act of the Conference on Security and Cooperation in Europe), 1975
- (Montevidejská) Úmluva o právech a povinnostech států, 165 LNTS 19, sjednána dne 26. 12. 1933, v platnosti ode dne 13. 12. 1951

- Rezoluce RB OSN 874, ze dne 14. 10. 1993, S/RES/874 (1993)
- Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám o ochraně obětí mezinárodního ozbrojeného konfliktu, Sdělení MZV 168/1991 Sb. ze dne 12.8.1949
- Dohoda z Rambouillet (Interim Agreement for Peace and Self-Government In Kosovo), S/1999/648, ze dne 7. 6. 1999
- Framework agreement, Ohrid, 13.8.2001. [cit. 2019-02-12]. Dostupné z <https://www.osce.org/skopje/100622?download=true&fbclid=IwAR3f6LAcxTIAcb-44yFMYYdJn62gJrofc2uxe7aPkZvwA9D2y0FP0MHhyx8>
- Charta Organizace spojených národů, 892 UNTS 119, sjednaná dne 26. 6. 1945, v platnosti ode dne 24. 10. 1945
- Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970)
- Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, 993 UNTS 3, sjednán dne 16. 12. 1966, v platnosti ode dne 3. 1. 1976
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, 999 UNTS 171, sjednán dne 16. 12. 1966, v platnosti ode dne 23. 3. 1976
- MSD, East Timor (Portugal v. Australia), rozsudek, 30. 6. 1995, I.C.J. Reports 1995, p. 90
- Pakt Společnosti národů (součást Versailleské mírové smlouvy), 225 CTS 488, sjednán dne 28. 6. 1919, v platnosti ode dne 10. 1. 1920
- Rezoluce RB OSN 1244, ze dne 10. 6. 1999, S/RES/1244 (1998)
- Rezoluce RB OSN 884, ze dne 12. 11. 1993, S/RES/884 (1993)
- Rezoluce VS OSN 1514, ze dne 14. 12. 1960
- Rezoluce VS OSN 1541, ze dne 15. 12. 1960
- Rezoluce VS OSN 2625, ze dne 24. 10. 1970, Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations.
- Rezoluce VS OSN 63/3, ze dne 8. 10. 2008, A/RES/63/
- Rozsudek Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii, IT-95-5/18-T, z 24.3.2016. [cit. 2019- 02-12]. Dostupné z. http://www.icty.org/x/cases/karadzic/tjug/en/160324_judgement.pdf
- Rozsudek o jednostranném vyhlášení kosova, MSD: ACCORDANCE WITH INTERNATIONAL LAW OF THE UNILATERAL DECLARATION OF INDEPENDENCE IN RESPECT OF KOSOVO [online]. 2010 [cit. 2019-02-12]. ISBN 978-92-1-071107-4. Dostupné z: <https://www.icj-cij.org/files/case-related/141/141-20100722-ADV-01-00-EN.pdf>.

- Vídeňská úmluva o sukcesi států ve vztahu ke smlouvám, 1946 UNTS 33356, sjednána dne 23. 8. 1978, v platnosti ode dne 6. 11. 1996

Akademické práce

- FEJFAR, Jakub. *Legalita realizace práva na sebeurčení národa formou unilaterální secese*. Praha, 2018. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Alla Tymofeyeva, Ph. D.
- JUNGWIRTH, Tomáš. *Otázka statutu Kosova: příčiny a důsledky posudku Mezinárodního soudního dvora*. Praha, 2011. Studentská vědecká odborná práce. Univerzita Karlova v Praze Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. Vladimír Balaš, Csc.